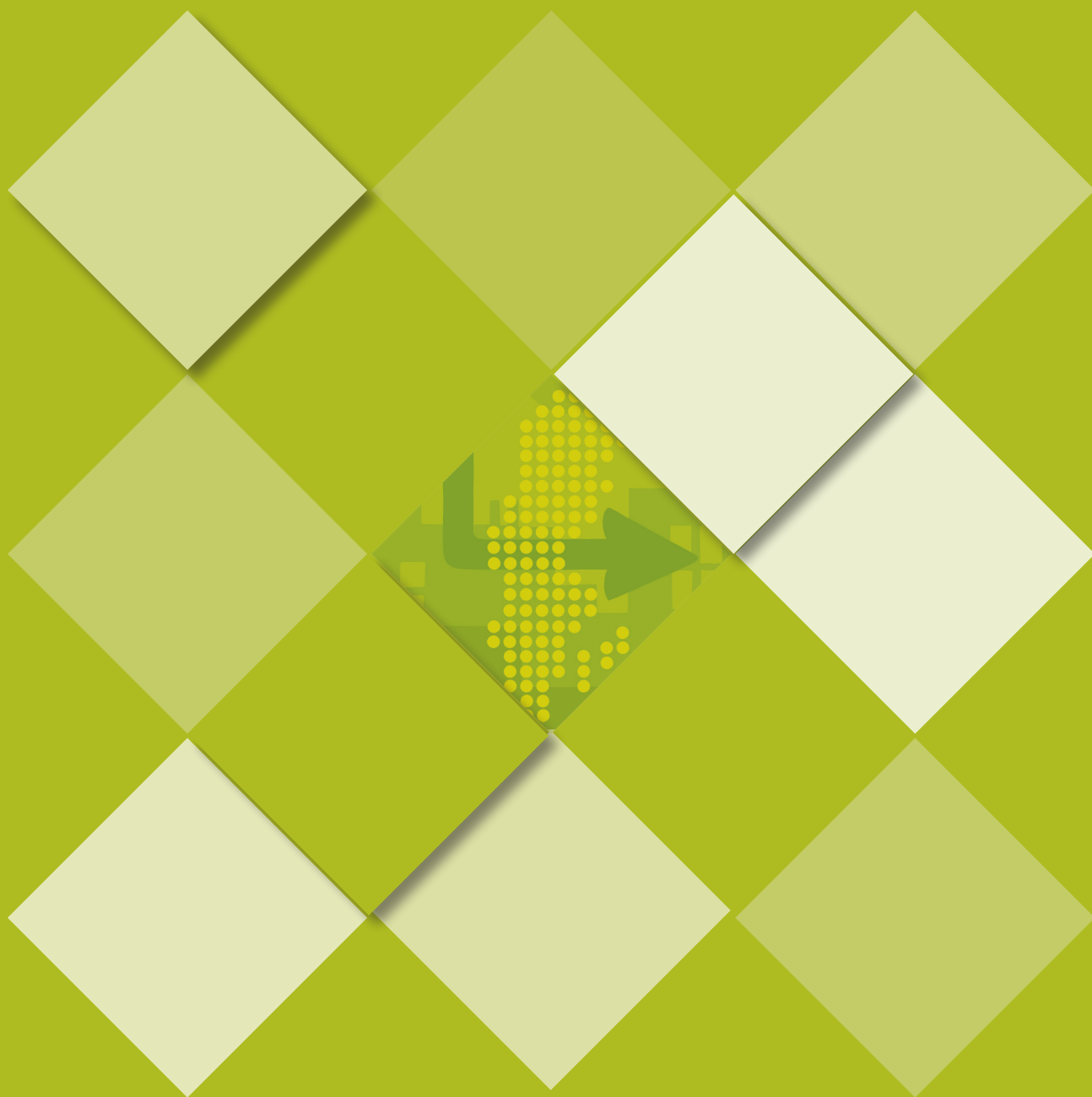

Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och regioner 2019

MISSIV

DATUM
2020-01-17
ERT DATUM
2017-12-13

DIARIENR
2019/109-5
ER BETECKNING
Fi2017/04702/K

Regeringen
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Uppdrag att följa utvecklingen av statens styrning av kommuner och regioner

Statskontoret fick den 13 december 2017 i uppdrag av regeringen att fr.o.m. 2018 t.o.m. 2020 översiktligt redovisa och analysera utvecklingen av statens styrning av kommuner och regioner och deras verksamheter. Vi redovisade en fördjupad analys av utvecklingen i rapporten *Utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och landsting – en analys* (2019:2).

Statskontoret överlämnar härmed rapporten *Utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och regioner 2019* som är vår tredje årliga redovisning av regeringsuppdraget.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg samt utredarna Lovisa Boström, föredragande, Staffan Brantingson, Ebba Brismark och Linnea Sandell var närvarande vid den slutgiltiga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Lovisa Boström

Innehåll

Sammanfattning	9
1 Uppdrag och genomförande	11
1.1 Bakgrund	11
1.2 Syfte och tolkning av uppdraget	11
1.3 Vi beskriver utvecklingen med hjälp av 14 indikatorer	12
1.4 Disposition	15
2 Regelstyrning av kommuner och regioner	17
2.1 33 nya eller förändrade regleringar under 2019	17
2.2 Kommunsektorn får utökade krav eller skyldigheter under 2019	18
2.3 Ett par förändrade regleringar innebär förenklingar av regelverk som påverkar kommunsektorn	20
2.4 Utvecklingen 2019 visar att staten styr på flera nivåer i kommuner och regioner	20
3 Statsbidrag till kommuner och regioner	23
3.1 Vi kartlägger tre olika typer av statsbidrag	23
3.2 Totalt 220 miljarder kronor till kommuner och regioner under 2018	24
3.3 Fler upphörda än nya riktade statsbidrag under 2019	29
3.4 Riktade statsbidrag används framför allt inom områdena utbildning och vård och omsorg	32
4 Överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument	37
4.1 Vi kartlägger överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument	37
4.2 Elva nya eller omförhandlade överenskommelser	38
4.3 En ny nationell samordnare	39
4.4 Tre nya nationella inriktningsdokument	40
5 Regeringens uppdrag till myndigheter	43
5.1 Regeringen beslutar om uppdrag genom särskilt beslut eller i regleringsbrev	43
5.2 Socialstyrelsen har fått klart flest uppdrag	44

6	Statliga myndigheters styrning	47
6.1	Drygt 50 myndigheter styr kommuner och regioner	47
6.2	Myndigheterna använder en rad olika styrmedel	49
6.3	Fokus på digitala verktyg i myndigheternas utvecklingsarbete	51
7	Utredningar och yttranden om statens styrning	53
7.1	54 publicerade statliga utredningar under 2019	53
7.2	Sju yttranden från riksdagen under 2019 som rör statlig styrning	57
7.3	Endast enstaka yttranden från Lagrådet under 2019	59
	Referenser	61

Bilagor

1.	Regeringsuppdraget	63
2.	Metodbeskrivning	69
3.	Lagar och förordningar	81
4.	Statsbidrag	87
5.	Överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument	127
6.	Regeringsuppdrag till myndigheter	135
7.	Myndigheternas styrmedel	143
8.	Utredningar och rapporter	147

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1.1	Styrmedel, indikatorer och metodval.	12
Figur 3.1	Andel av statsbudgetens totala utgifter som utgjordes av statsbidrag till kommuner och regioner med flera 2010—2018, i procent.	25
Tabell 3.1	Utbetalda statsbidrag till kommuner respektive regioner 2015–2018 per kategori av statsbidrag (i miljarder kronor) och andel av totalsumman (i procent) inom parentes.	26
Figur 3.2	Andel av kommunernas och regionernas intäkter som utgörs av statsbidrag 2015–2018.	29
Tabell 3.2	Antal nya, upphörda eller väsentligt förändrade statsbidrag efter utgiftsområde 2019.	30
Tabell 3.3	Antal kostnadsersättningar och riktade statsbidrag till kommuner respektive regioner efter utgiftsområde 2019.	32
Tabell 3.4	Användningsområden för de riktade statsbidragen.	35
Tabell 4.1	Antal nya nationella samordnare 2010–2019.	39
Tabell 4.2	Antal nya nationella inriktningsdokument 2010–2019.	40
Tabell 5.1	Antal särskilda regeringsuppdrag till myndigheter som rör styrning av kommuner och regioner 2019, efter uppdragstyp.	45
Tabell 5.2	Antal nya uppdrag i myndigheternas regleringsbrev som rör styrning av kommuner och regioner 2019, efter uppdragstyp.	46
Tabell 6.1	Antal nationella myndigheter som styr med respektive styrmedel inom olika verksamhetsområden.	48
Tabell 6.2	Nya och väsentligt förändrade styrmedel under 2019 (antal myndigheter).	50
Tabell 7.1	Utredningar och rapporter 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning av kommuner och regioner (per departement och typ av utredning).	54
Tabell 7.2	Yttranden från riksdagens utskott under 2019 som rör principiella frågor om statens styrning av kommuner och regioner.	57
Tabell 7.3	Lagrådets yttranden under 2019 som berör principiella frågor om statens styrning av kommuner och regioner.	59

Tabeller i bilagor

Tabell 2.1	Bortfallsanalys.	76
Tabell 3.1	Nya lagar och förordningar med betydande påverkan på kommuner och regioner som börjat gälla under 2019.	81
Tabell 3.2	Väsentliga förändringar i lagar och förordningar under 2019 med betydande påverkan på kommuner och regioner.	82
Tabell 4.1 a	Utbetalda kostnadsersättningar till kommuner respektive regioner inom olika utgiftsområden 2018 samt procentuell förändring 2017—2018.	87
Tabell 4.1 b	Utbetalda riktade statsbidrag till kommuner respektive regioner inom olika utgiftsområden 2018 samt procentuell förändring 2017—2018.	88
Tabell 4.2	Nya riktade statsbidrag och kostnadsersättningar 2019.	89
Tabell 4.3	Statsbidrag som har upphört 2019.	91
Tabell 4.4	Väsentliga förändringar av riktade statsbidrag och kostnadsersättningar 2019.	94
Tabell 4.5	Samtliga statsbidrag till kommunsektorn 2019.	98
Tabell 5.1	Giltiga överenskommelser vid utgången av 2019 per utgiftsområde och departement.	127
Tabell 5.2	Nationella samordnare 2009–2019 som vi har bedömt har betydelse för kommuner och regioner.	129
Tabell 5.3	Nationella inriktningsdokument 2010–2019 som vi har bedömt att de rör kommuner eller regioner.	131
Tabell 6.1	Regeringsuppdrag enligt särskilt beslut under 2019 som rör styrning av kommuner och regioner.	135
Tabell 6.2	Uppdrag i myndigheternas regleringsbrev för 2019 (inkl. ändringsbeslut fram till och med 2019-11-30) som rör styrning av kommuner och regioner.	141
Tabell 7.1	Myndigheter som styr över verksamheter i kommuner och regioner, samt förändringar under 2019.	143
Tabell 8.1	Utredningar från kommittéväsendet under 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning eller dess konsekvenser.	147
Tabell 8.2	Skrivelser från Regeringskansliet under 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning eller dess konsekvenser.	150
Tabell 8.3	Utredningar eller rapporter från myndigheter under 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning eller dess konsekvenser.	150

Sammanfattning

Statskontoret har på regeringens uppdrag kartlagt statens styrning av kommuner och regioner under 2019. Kartläggningen omfattar styrningen från riksdagen och regeringen, från statliga myndigheter och från EU. Syftet med kartläggningen är att ge regeringen ett samlat underlag av hur omfattande den statliga styrningen är och hur den har utvecklats. Vi redogör för detta utifrån ett antal styrmedel som påverkar kommunernas och regionernas verksamheter.

Fler upphörda än nya statsbidrag under 2019

Riksdagens och regeringens styrning med regler och statsbidrag har en stark styreffekt. Under 2019 har regeringen infört 13 nya statsbidrag, men samtidigt har 28 bidrag upphört att gälla. Nästan samtliga av dessa bidrag är så kallade riktade statsbidrag, det vill säga pengar som måste användas för ett visst ändamål. Vi konstaterar att det totalt sett fanns 165 riktade statsbidrag 2019. Många av dessa syftar till att stärka en viss kommunal verksamhet eller utveckla arbetsätten i en verksamhet. Mellan 2015 och 2018 har staten mer än fördubblat sina utgifter för riktade statsbidrag.

Vår kartläggning visar också att statsmakterna under 2019 har infört 33 nya eller förändrade lagar och förordningar som på ett väsentligt sätt påverkar kommunerna eller regionerna. Av dessa medför omkring var tredje utökade krav eller skyldigheter för kommunerna eller regionerna. Vi bedömer att regelförändringarna är av ungefär samma omfattning och karaktär som 2018.

Statens styrning sker ofta genom statliga myndigheter

Regeringen styr också kommunsektorn indirekt genom regeringsuppdrag till myndigheter. Under 2019 har regeringen beslutat om drygt 110 uppdrag som gäller styrning av kommuner och regioner. De flesta handlar om att kartlägga eller analysera någon del av en kommunal verksamhet.

Regeringen bestämmer ramarna för myndigheternas styrning, men de är ofta relativt fria att själva bestämma hur de ska styra inom de givna ramarna. Drygt 50 statliga myndigheter styr i någon form verksamheter i kommuner eller regioner. Ungefär hälften av dessa anger att de under 2019 har förändrat hur de styr kommunerna och regionerna. De flesta förändringarna handlar om att myndigheterna har tagit fram nytt stödmaterial eller vägledningar.

Färre nya statliga styråtgärder 2019 än under 2018

Vår kartläggning visar att staten under 2019 införde färre nya styråtgärder och även förändrade färre styråtgärder än under 2018. Det gäller flera styrmedel som ingår i vår undersökning. Framför allt handlar det om färre nya riktade statsbidrag och nationella inriktningsdokument. Men det går inte att dra några slutsatser om utvecklingen på sikt genom att jämföra två år med varandra. Till exempel var övergångsregeringens möjligheter att fatta beslut om nya styråtgärder begränsade under perioden 25 september 2018 – 21 januari 2019.

Staten styr på alla nivåer, men framför allt inom vården och omsorgen och utbildningsområdet

Vår kartläggning visar att staten styr kommuner och regioner inom i princip alla politik- och utgiftsområden. Men vi ser också att den statliga styrningen under 2019 var tydligt koncentrerad till utbildningsområdet och vård- och omsorgsområdet. Styrningen riktar sig till olika nivåer, allt från förvaltningsnivån till personalen, exempelvis fritidspedagoger och sjuksköterskor.

1 Uppdrag och genomförande

Statskontoret har på regeringens uppdrag kartlagt statens styrning av kommuner och regioner. Denna rapport är vår tredje redovisning och gäller utvecklingen av styrningen under 2019.¹ Statskontoret har även ett uppdrag i sin instruktion att redogöra för utvecklingen av statens styrning av kommuner och regioner.²

I det här kapitlet beskriver vi bakgrunden till och syftet med uppdraget samt de indikatorer som vi ska redovisa. Vi redogör också för hur vi har avgränsat och genomfört uppdraget.

1.1 Bakgrund

Sverige är en enhetsstat med en grundlagsfäst kommunal självstyrelse. Samtidigt är det riksdagen, regeringen, statliga myndigheter och EU som sätter ramarna för den kommunala verksamheten i form av exempelvis lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter.

Kommuner och regioner påverkas därmed av styrning från flera håll. Den statliga styrningen sker också inom olika politikområden och sektorer, vilket innebär att olika departement inom Regeringskansliet hanterar olika delar av styrningen. Samtidigt finns det relativt få tvärsektoriella studier av hur olika statliga styrmedel fungerar och vad de får för konsekvenser för de kommunala verksamheterna. Statskontoret har därför kartlagt och analyserat den samlade styrningen av kommunsektorn.

1.2 Syfte och tolkning av uppdraget

Syftet med denna rapport är att ge regeringen ett samlat underlag om utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och regioner under 2019. Vi tolkar uppdraget som att vi så långt det är möjligt ska beskriva omfattningen av ny och väsentligt förändrad styrning under 2019. Vi gör detta utifrån olika styrmedel som påverkar de verksamheter som kommuner och regioner ansvarar för. I vår kartläggning har vi sorterat dessa styrmedel under följande kategorier:

- Lagar och förordningar
- Statsbidrag

¹ Statskontoret. *Utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och landsting 2017*. Statskontoret. *Utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och landsting 2018*.

² Förordning (2007:827) med instruktion för Statskontoret.

- Överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument
- Regeringsuppdrag till myndigheter
- Myndigheternas styrning
- Utredningar samt riksdagens och lagrådets yttranden

1.3 Vi beskriver utvecklingen med hjälp av 14 indikatorer

Vi redovisar utvecklingen av statens styrning av kommuner och regioner med hjälp av 14 indikatorer (tabell 1.1). Vi har sorterat indikatorerna utifrån vilken kategori av styrmedel de gäller. För tre indikatorer som rör ekonomiskt utfall av statsbidragen redovisar vi utvecklingen under 2018 eftersom det inte finns tillgängliga uppgifter för 2019. Vi har bland annat studerat olika slags dokument, till exempel regleringsbrev, särskilda uppdrag och budgetpropositionen samt bearbetat uppgifter från flera aktörer för att undersöka styrningens utveckling.

Vårt uppdrag är som sagt att ta fram ett samlat underlag av hur den statliga styrningen av kommuner och regioner har utvecklats under 2019. När vi redovisar utfallet av de olika indikatorerna redogör vi också ofta för motsvarande uppgifter för 2018. Det går inte att dra några långtgående slutsatser genom att jämföra uppgifterna för två år.³ Men genom att redovisa uppgifter även för 2018, blir det lättare att förstå de uppgifter vi redovisar för 2019.

I bilaga 2 redogör vi närmare för våra metodval och avgränsningar.

Tabell 1.1 Styrmedel, indikatorer och metodval.

Indikator (År)	Metod och material
Lagar och förordningar	
Nya eller väsentligt förändrade lagar och förordningar med betydande påverkan ⁴ på kommunsektorns verk-samheter och funktionssätt, samt i vilken utsträckning grunden för regleringen härrör från EU (2019)	Dokumentstudier med utgångspunkt i Regeringskansliets publikation "Viktigare lagar och förordningar" samt Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) ⁵ sammanställningar.

³ Till exempel hade Sverige en övergångsregering 25 september 2018–21 januari 2019. Detta påverkade regeringens möjligheter att fatta beslut om olika styråtgärder. Styrningen kan också ha påverkats av att 2019 är första året på en mandatperiod.

⁴ Vi definierar betydande påverkan som att kommunernas eller regionernas ekonomiska förutsättningar påverkas (t.ex. ökade eller minskade kostnader) eller att deras arbetssätt eller uppgifter påverkas (t.ex. att det tillkommer nya krav eller skyldigheter).

⁵ 27 november 2019 bytte organisationen Sveriges Kommuner och Landsting namn till Sveriges Kommuner och Regioner.

Indikator (År)	Metod och material
Statsbidrag	
Andel av statsbudgetens utgifter som utgörs av statsbidrag (2018)	Uppgifter från Ekonomistyrningsverket (ESV) om utfallet för statens budget 2018 och den realekonomiska fördelningen av anslagen i statens budget.
Nivån på utbetalda generella bidrag, riktade statsbidrag och kostnadsersättningar till kommuner och regioner (2018)	Uppgifter från Ekonomistyrningsverket (ESV).
Andel av kommunernas/regionernas intäkter som utgörs av statsbidrag (2018)	Uppgifter från Statistiska centralbyrån (SCB) och räkenskapsammandraget för 2018, som bygger på uppgifter ur kommunernas och regionernas bokslut.
Nya eller väsentligt förändrade statsbidrag eller statsbidrag som upphört (2019)	Genomgång av SKR:s publikationer om budgetpropositionerna och sammanställning av förändringar i och med Moderaternas och Kristdemokraternas reservation till budgeten. Information har hämtats från myndigheters webbplatser, regleringsbrev, regeringens webbplats och en enkät riktad till statliga myndigheter.
Antal statsbidrag till kommunsektorn samt uppgifter om storlek, utgiftsområde, bidragstyp, slutår och fördelningsnyckel för respektive bidrag samt användningsområden för de riktade statsbidragen (2019)	Genomgång av regleringsbrev för 2019 utifrån vår statsbidragsförteckning för att se vilka statsbidrag som har upphört och för att uppdatera informationen för de statsbidrag som fortfarande gäller. Uppgifter om de riktade statsbidragens användningsområden bygger på de dokument (förordning, överenskommelse eller regeringsbeslut) som reglerar respektive statsbidrag.
Överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument	
Nya eller väsentligt förändrade överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument (2019)	Sökning med hjälp av nyckelord i budgetpropositionen samt på SKR:s och regeringens webbplatser. Vi har även inhämtat kompletterande uppgifter om överenskommelserna från SKR.
Regeringsuppdrag till myndigheter	
Regeringsuppdrag till myndigheter genom särskilda beslut som rör styrning av kommuner och regioner (2019)	Genomgång av samtliga regeringsuppdrag från 2019 utifrån ärendeförteckningarna för regeringens sammanträden.
Regeringsuppdrag till myndigheter genom regleringsbrev som rör styrning av kommuner och regioner (2019)	Genomgång av regleringsbrev till de myndigheter som i tidigare enkäter (våren 2016 och 2018) har angett att de utövar styrning av kommuner och regioner.

Indikator (År)	Metod och material
Myndigheternas styrning	
Nya eller väsentligt förändrade bemyndiganden att meddela föreskrifter riktade mot kommunsektorn (2019)	Enkät till myndigheter som i tidigare enkäter angett att de utövar styrning av kommuner och regioner samt en kompletterande enkätundersökning till myndigheter som regeringen har inrättat under 2018. ⁶
Vilka myndigheter som utövar styrning över verksamheter i kommuner och regioner och vilka styrmedel dessa myndigheter använder (2018 och 2019)	Information från enkät våren 2018 samt enkät till myndigheter som regeringen har inrättat under 2018.
Nya eller väsentligt förändrade myndighetsföreskrifter, allmänna råd och liknande stödåtgärder, samt pågående utvecklingsarbete hos myndigheterna avseende deras styrning av kommunsektorn (2019)	Enkät till myndigheter som i tidigare enkäter har angett att de utövar styrning av kommuner och regioner samt en kompletterande enkätundersökning till myndigheter som regeringen har inrättat under 2018.
Utredningar och yttranden	
Utredningar, utvärderingar och rapporter som tar upp betydande frågor om statens styrning eller dess konsekvenser ⁷ (2019)	Dokumentstudier utifrån utredningar som har skickats på remiss till SKR, sammanställningar på statliga offentliga utredningars webbplats, en enkät till myndigheter samt dokumentstudier utifrån Riksrevisionens och Statskontorets rapporter.
Lagrådets och riksdagens yttranden rörande principiellt viktiga frågor om statens styrning eller kommunalt självstyre ⁸ (2019)	Genomgång av yttranden på Lagrådets och riksdagens webbplatser.

⁶ Myndigheter som regeringen inrättade 2018 ingick inte i enkätundersökningen 2018. Därför genomförde vi i år en kompletterande undersökning av deras styrning. Regeringen har inte inrättat några nya myndigheter under 2019.

⁷ Till exempel ansvarsfördelningen mellan staten och kommunsektorn eller förslag som har stor påverkan på kommunernas och regionernas ekonomiska förutsättningar, planering eller arbetssätt.

⁸ Till exempel avseende proportionalitetsprincipen eller finansieringsprincipen.

1.3.1 En ny indikator för uppdrag till statliga myndigheter

I denna rapport redovisar vi antal nya uppdrag som regeringen ger myndigheterna i regleringsbrev som rör styrning av kommuner och regioner. Den indikatorn är ny för 2019. Vi redovisar indikatorn tillsammans med indikatorn för antalet regeringsuppdrag till myndigheter som ges genom särskilda beslut. Syftet med de två indikatorerna är att ge en bild av omfattningen av den indirekta styrningen av kommuner och regioner genom uppdrag till myndigheterna.

1.3.2 Projektgruppen och kvalitetssäkring

Rapporten har utarbetats av en projektgrupp som har bestått av Lovisa Boström (projektledare), Staffan Brantingson, Ebba Brismark och Linnea Sandell. Rapporten har kvalitetssäkrats enligt Statskontorets interna rutiner.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) och tjänstemän på kommunenheten vid Finansdepartementet har fått möjlighet att faktagranska ett rapportutkast.

1.4 Disposition

I kapitel 2 beskriver vi utvecklingen av regelstyrningen av kommuner och regioner.

I kapitel 3 beskriver vi utvecklingen av styrningen med statsbidrag till kommuner och regioner.

I kapitel 4 beskriver vi utvecklingen av styrningen med överenskommelser, nationella samordnare och nationella inriktningsdokument.

I kapitel 5 beskriver vi utvecklingen av regeringsuppdrag till myndigheter som rör styrning av kommuner och regioner.

I kapitel 6 beskriver vi utvecklingen av myndigheternas styrning av kommuner och regioner.

I kapitel 7 beskriver vi utvecklingen av utredningar, rapporter, riksdagens och lagrådets yttranden som rör statens styrning av kommuner och regioner.

2 Regelstyrning av kommuner och regioner

I detta kapitel redogör vi för hur riksdagens och regeringens regelstyrning av kommuner och regioner har utvecklats under 2019. I den fördjupade analys som publicerades i februari 2019, uppgav kommun- och regionsföreträdare att de främst arbetar utifrån sina grunduppdrag och utifrån lagstiftningen. Det innebär att mål och uppgifter som framgår i lagstiftningen har en mycket stark styreffekt på kommunsektorns verksamheter.⁹

Sammanfattande iakttagelser:

- Vi bedömer att den nya och förändrade regelstyrningen av kommuner och regioner 2019 är av ungefär samma omfattning och karaktär som under 2018.
- Vi har identifierat och bedömer att 10 nya lagar eller förordningar samt 23 ändringar i befintliga regleringar som började gälla 2019 har betydande påverkan på kommuner och regioner.
- De områden som har flest nya och förändrade regleringar under 2019 hör till Utbildningsdepartementet.
- Vi bedömer att omkring var tredje ny eller förändrad reglering innebär utökade krav eller skyldigheter för kommunsektorn.
- Utvecklingen 2019 visar att staten genom förändrad reglering styr direkt mot personal i kommunsektorns verksamheter.
- Ett par förändrade regleringar under 2019 innebär att regelverk som påverkar kommuner och regioner förenklas.

2.1 33 nya eller förändrade regleringar under 2019

Vår kartläggning visar att riksdagen och regeringen under 2019 har infört 33 nya eller förändrade lagar och förordningar med betydande påverkan på kommunerna och regionerna. Vi bedömer att den nya och förändrade regelstyrningen av kommuner och regioner 2019 är av ungefär samma omfattning och karaktär som 2018.

Med ”betydande påverkan” menar vi exempelvis att regleringarna kan öka eller minska kostnaderna för kommunsektorn, eller att regleringarna kan ge kommunsektorn utökade skyldigheter eller nya uppgifter. Det kan handla om att

⁹ Statskontoret 2019:2 *Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och landsting – en analys*.

staten exempelvis utökar kommunernas tillsynsansvar inom ett visst område, att staten beslutar om en ny behandling inom hälso- och sjukvården eller att kommunsektorn måste uppfylla krav till följd av att Sverige införlivar EU-direktiv i svensk lagstiftning.

2.1.1 Flest regleringar under 2019 inom Utbildningsdepartementets områden

Vi bedömer att 10 av cirka 63 nya lagar och förordningar som riksdagen och regeringen beslutade om under 2019 har betydande påverkan på kommunerna eller regionerna (se tabell 3.1 i bilaga 3). De 10 nya regleringarna är spridda mellan olika departement, varav 4 på Utbildningsdepartementets område.

När det gäller förändringar i befintliga regleringar bedömer vi att 23 av totalt cirka 121 förändringar har betydande påverkan på kommuner och regioner (se tabell 3.2 i bilaga 3).¹⁰ Flest förändrade regleringarna under 2019 hör till främst tre områden: Utbildningsdepartementet (5 förändringar), Näringsdepartementet (5 förändringar) och Socialdepartementet (4 förändringar).

Detta kan jämföras med 15 nya och 22 förändrade regleringar 2018. Samtidigt beslutade riksdagen och regeringen totalt sett om färre nya och förändrade lagar och förordningar under 2019 än under 2018 (cirka 184 jämfört med cirka 210).

2.2 Kommunsektorn får utökade krav eller skyldigheter under 2019

Vi bedömer att omkring var tredje ny eller förändrad reglering 2019 innebär utökade krav eller skyldigheter för kommunerna eller regionerna.¹¹ Dessa berör olika områden och några av dem är mer eller mindre riktade direkt mot kommunsektorns verksamheter. Några exempel på detta är:

- Ändring i Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), patientlagen (2014:821) och hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80).

Regeringen har förstärkt vårdgarantin som innebär att regionerna ska erbjuda snabbare vård.

- Ändring i skollagen (2010:800).

En läsa-skriva-räkna garanti har införts, vilket innebär att tidiga insatser och stöd ska sättas in i förskoleklassen och lågstadiet i grundskolan, specialskolan och

¹⁰ En ändring kan beröra flera förordningar och lagar.

¹¹ ”Skyldigheter eller krav” använder vi för att beskriva regelförändringar som enligt regeringens propositioner innebär något av följande: obligatorisk uppgift, åliggande, åtagande, skyldighet eller krav. Med ”utökade” skyldigheter eller krav menar vi en *ny* skyldighet/krav eller en *skärpt* skyldighet/krav.

sameskolan. Kommunerna måste göra särskilda bedömningar av elevers kunskapsutveckling och anlita personal med specialpedagogisk kompetens i arbetet med att uppfylla garantin.

- Ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Kommuner och regioner är nu skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Det innebär att regeringen höjer ambitionsnivån på kommunernas och regionernas verksamhet som gäller minoriteter.

- Ny lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter och förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter.

Den nya lagen innebär att kommunerna får en ny obligatorisk uppgift för tillståndsprövning av tobaksförsäljning. Det utökade rökförbudet vidgar också kommunernas tillsynsansvar.

- Ändring i avfallsförordningen (2011:927) med flera förordningar.

Ändringar har gjorts i bland annat avfallsförordningen för att komma tillrätta med brister i Sveriges arbete med att genomföra EU:s avfallsdirektiv i svensk lagstiftning. Kommunerna ska nu upprätta och regelbunden uppdatera tillsynsprogram för ett stort antal verksamheter, vilket innebär utökade krav för den kommunala tillsynen.

En förändrad lag som påverkar ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunsektorn är lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.¹² Ändringen innebär att samtliga regioner tar över det regionala utvecklingsansvaret från staten. Det betyder bland annat att regionerna ska ta fram en strategi för utvecklingen i länet, besluta om hur medel för regionalt tillväxtarbete ska användas och redovisa resultatet av tillväxtarbetet till regeringen.

2.2.1 Några förändringar kan få ekonomiska konsekvenser

Enligt budgetpropositionen för 2019 blir kommunsektorn kompenserad för tre nya regleringar som innebär ökade kostnader.¹³ Kommunsektorn blir exempelvis kompenserad för arbetet med läsa-skriva-räkna garantin och att anta mål och riktlinjer för minoritetspolitiskt arbete. Utöver dessa tre bedömer regeringen i sina propositioner att en ny och en förändrad reglering kan få ekonomiska konsekvenser för kommunsektorn. Men konsekvenserna gäller endast för en begränsad period eller under vissa förutsättningar.

¹² SFS: 2018:1348 Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

¹³ Prop. 2018/19:1. *Budgetproposition 2019*, utgiftsområde 25 avsnitt 2.6.1. När staten beslutar om nya eller förändrade skyldigheter för kommunsektorn gäller finansieringsprincipen, det vill säga att staten ska finansiera ökade kostnader i kommunsektorn när de får fler eller förändrade skyldigheter.

Exempelvis innebär en ändring i plan- och bygglagen att kommunernas ekonomi kan påverkas i och med ett nytt system där byggnadsnämnderna måste reducera sina avgifter när beslut om bland annat bygglov passerar bindande tidsfrister.¹⁴

2.3 Ett par förändrade regleringar innebär förenklingar av regelverk som påverkar kommunsektorn

Det är ett par förändringar som innebär förenklingar av de regelverk som påverkar kommunsektorn. En ändring i lagen om offentlig upphandling innebär att upphandling av välfärdstjänster upp till ett visst tröskelvärde omfattas av färre och mer flexibla regler än tidigare. Detta kan innebära en minskad administrativ börda för kommuner och regioner och ett större utrymme att utforma förfarandet vid upphandlingar.¹⁵ Ett annat fall rör minskade krav i en förordning om ett riktat statsbidrag.¹⁶

2.4 Utvecklingen 2019 visar att staten styr på flera nivåer i kommuner och regioner

Vår kartläggning visar att den nya eller förändrade regelstyrningen under 2019 riktar sig mot flera nivåer i kommuner och regioner. Vissa regler riktar sig direkt mot kommunsektorns verksamheter, exempelvis den förstärkta vårdgarantin. Men reglerna riktar sig även direkt mot personalen i kommunsektorns verksamheter och mot kommuner och regioner som organisationer.

2.4.1 Några regleringar under 2019 riktar sig mot personalen i kommunsektorns verksamheter

Statskontoret har tidigare visat att staten kan styra direkt mot personal i kommunsektorns verksamhet. Tre förändrade regleringar 2019 innebär att staten riktar sin regelstyrning direkt till personalen som arbetar i verksamheterna. Denna styrning påverkar kommunsektorns möjligheter att själv styra sina verksamheter eftersom staten på olika sätt reglerar personalens ansvar och kraven när det gäller bemanning. Detta kan till exempel påverka den långsiktiga kompetensförsörjningen i kommuner och regioner och öka behovet av samverkan inom vissa områden.¹⁷

En sådan förändring under 2019 är nya krav på att även fritidspedagoger ska ha lärarlegitimation och behörighet för att få undervisa och ansvara för undervisning i fritidshemmet.¹⁸ Ytterligare en ändring i skollagen innebär att förskolechefer ska

¹⁴ SFS: 2018:1136 Plan- och bygglagen (2010:900)

¹⁵ SFS: 2018:1159 Lag (2016:1145) om offentlig upphandling

¹⁶ SFS: 2019:559 Förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken.

¹⁷ Statskontoret 2016:24. *Statens styrning av kommunerna*, s. 66, 159, 165–166.

¹⁸ SFS: 2018:1303 Skollagen (2010:800)

kallas rektorer och att de ska gå en befattningsutbildning. Även för hälso- och sjukvårdskuratorer har yrkeslegitimation införts.¹⁹

2.4.2 Ett fåtal regleringar riktar sig till kommuner och regioner som organisationer

Ett fåtal nya regleringar innebär att staten styr kommunernas och regionernas organisationer som helhet. Den första är en ny lag om kommunal bokföring och redovisning. Den innebär att kommunernas och regionernas årsredovisning får fler delar och att vissa grundläggande redovisningsprinciper nu gäller enligt lag, exempelvis principen om rättvisande bild.²⁰

Den andra regleringen är en ny lag och förordning om tillgänglighet till offentlig service. Regleringen har införts till följd av det så kallade webbtillgänglighetsdirektivet från EU. Lagen anger exempelvis att digital service som tillhandahålls av bland annat kommunerna och regionerna ska leva upp till krav på tillgänglighet. Detta kan innebära att kommunerna och regionerna måste anpassa sina webbplatser.²¹

¹⁹ SFS: 2018:1128 och SFS 2019:170 Patientsäkerhetslagen (2010:659) och Patientsäkerhetsförordningen (2010:1369)

²⁰ SFS: 2018:597 Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.

²¹ SFS: 2018:1937 och 2018:1938 Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service och Förordning (2018:1938) om tillgänglighet till digital offentlig service.

3 Statsbidrag till kommuner och regioner

I detta kapitel redovisar vi riksdagens och regeringens styrning genom statsbidrag till kommunsektorn. Denna styrning har i likhet med regelstyrningen en stark styreffekt jämfört med andra styrmedel. I avsnitt 3.2 redovisar vi beloppen för utbetalda statsbidrag för 2018, eftersom det inte finns några motsvarande uppgifter för 2019. I avsnitt 3.3 redovisar vi antalet nya, upphörda och väsentligt förändrade statsbidrag till kommunsektorn under 2019. I avsnitt 3.4 redovisar vi det totala antalet statsbidrag till kommunsektorn under 2019.

Sammanfattande iakttagelser:

- Statsbidragen står för drygt 20 procent av statsbudgetens totala utgifter och utgör knappt 20 procent av kommunernas och regionernas totala intäkter under 2018.
- Under 2019 har 28 statsbidrag upphört. Samtidigt har 13 nya statsbidrag tillkommit.
- Jämfört med 2018 har det tillkommit färre riktade statsbidrag 2019. Samtidigt har fler riktade statsbidrag upphört 2019 jämfört med 2018.
- De bidrag som har tillkommit och upphört under 2019 gäller framför allt områdena vård och omsorg och utbildning.
- Vi har identifierat och bedömt att det under 2019 fanns 194 olika statsbidrag till kommuner och regioner, varav 165 är riktade statsbidrag.
- Många riktade statsbidrag syftar till att förstärka en viss kommunal verksamhet eller att utveckla arbetssätt i en verksamhet.

3.1 Vi kartlägger tre olika typer av statsbidrag

Riksdagen och regeringen tillför generella statsbidrag till kommunsektorn via det kommunalekonomiska utjämningsystemet. De tillför också riktade statsbidrag och kostnadsersättningar till kommunsektorn. Hur de olika typerna av bidrag definieras och vilka bidrag som ingår i respektive kategori skiljer sig åt i olika sammanhang. Antalet och storleken på statsbidragen kan därför skilja sig åt i olika sammanställningar.²² I denna rapport har vi använt oss av flera olika metoder och källor för att få fram uppgifterna (se bilaga 2).

²² Storleken på statsbidragen kan skilja sig beroende på om man använder uppgifter från ESV (utbetalningar) eller räkenskapsammandraget (periodiseringar) för kommuner och regioner som källa.

Vi har använt oss av följande definitioner av de olika typerna av bidrag:

Generella statsbidrag får kommunerna och regionerna själva bestämma över när det gäller vilka insatser och verksamheter som pengarna ska användas till. Staten har då inga krav på hur bidragen ska användas eller på någon viss prestation.²³ Dessa bidrag syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan olika kommuner och regioner.

Riktade statsbidrag måste kommuner eller regioner använda till en viss insats eller ett visst ändamål. De riktade statsbidragen har olika syften men generellt sett ska de stödja bestämda kommunala verksamheter. Det är frivilligt för kommuner och regioner att ansöka om eller ta del av riktade statsbidrag.

Kostnadsersättningar är ersättningar för specifika kostnader som kommuner eller regioner har på grund av att staten har beslutat att kommunerna eller regionerna är skyldiga att utföra eller tillhandahålla något, till exempel en viss tjänst.²⁴ Men till skillnad från de riktade statsbidragen är kommunerna och regionerna skyldiga att utföra detta oavsett om de får någon ersättning för det eller inte.

3.2 Totalt 220 miljarder kronor till kommuner och regioner under 2018

Vår kartläggning visar att nivån på den totala summan av utbetalda statsbidrag till kommunsektorn har ökat något mellan 2017 och 2018, från 217 till 220 miljarder kronor. Sedan 2015 har de utbetalda riktade statsbidragen till både kommuner och regioner mer än fördubblats i storlek. Vår kartläggning visar också att statsbidragen ger betydande intäkter till kommunerna och regionerna. Statsbidragen står för ungefär 18 procent av deras intäkter.

3.2.1 Statsbidragens andel av statsbudgetens totala utgifter har ökat över tid, men minskade något 2018

Nivån på den totala summan av utbetalda statsbidrag till kommunerna och regionerna ökade från 217 till 220 miljarder kronor mellan 2017 och 2018.²⁵ Men statsbidragens andel av statsbudgetens totala utgifter minskade något 2018 (figur 3.1).

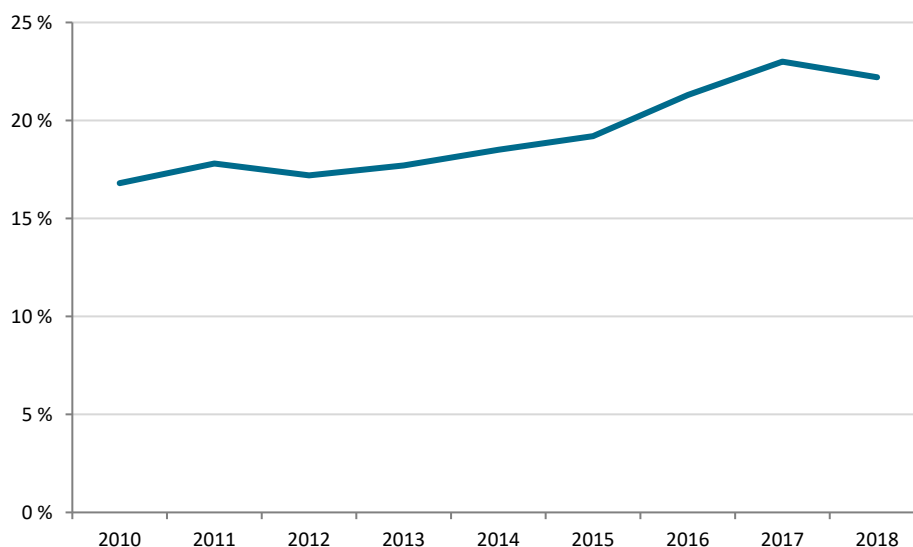
²³ Denna kategori utgörs av medel som betalas ut och fördelas genom det kommunalekonomiska utjämningsystemet och som även omfattar ekonomiska regleringar enligt finansieringsprincipen (inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner).

²⁴ Denna kategori utgörs bland annat av bidraget för läkemedelsförmånerna till regionerna och av ersättningar till kommuner och regioner för migration och integration av asylsökande och nyanlända. Kommunerna och regionerna är exempelvis skyldiga att tillhandahålla bostäder, utbildning, vård och omsorg för denna grupp av individer.

²⁵ I beloppen ingår även utbetalda medel till kommunala bolag och organisationer som SKR, men det står för en marginell del av beloppen.

Sett över längre tid har däremot både nivån på statsbidragen och statsbidragens andel av statens utgifter ökat påtagligt. Mellan 2010 och 2018 ökade andelen av statens utgifter som utgörs av statsbidrag till kommuner och regioner från knappt 17 procent till drygt 22 procent. Denna ökning skedde framför allt under perioden 2015–2017 och berodde främst på att kostnadsersättningarna för att ta emot asylsökande ökade.

Figur 3.1 Andel av statsbudgetens totala utgifter som utgjordes av statsbidrag till kommuner och regioner med flera 2010–2018, i procent.

Anmärkning: Figuren gäller alla typer av statsbidrag till kommuner och regioner. I statsbidragen ingår även utbetalda medel till kommunala bolag samt ideella föreningar och organisationer med nära kommunal anknytning, det vill säga kommunen finansierar och fastställer verksamheten (t.ex. SKR). Däremot ingår inga medel till fristående huvudmän. Med statsbudgetens totala utgifter menar vi utgifterna inom utgiftsområdena 1 till 27. Vi har inte tagit med kassamässiga korrigeringar, myndigheters in- och utlåning i Riksgäldskontoret samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Källa: Uppgifter från ESV:s realekonomiska fördelning av statens utgifter för transfereringar samt ESV:s publikation "Tidsserier, statens budget m.m." och egna beräkningar.

3.2.2 Riktade statsbidrag har fördubblats i pengar sedan 2015

Riksdagen och regeringen har betalat ut mer riktade och mer generella statsbidrag till både kommuner och regioner under 2018 än under 2017 (tabell 3.1). Detta följer trenden från de senaste åren. Ökningen gäller i synnerhet de riktade statsbidragen som har mer än fördubblats i utbetalda medel sedan 2015.

När det gäller ökningen av de generella statsbidragen beror det inte bara på tillskott till kommunsektorn utan även på regleringar enligt den kommunala finansieringsprincipen och övriga ekonomiska regleringar. Exempelvis beror ökningen av de generella statsbidragen under 2018 framför allt på en ersättning för sänkt skatt för pensionärer.

Samtidigt har statsbidragen till kommunerna totalt sett minskat från 144 miljarder kronor 2017 till 137 miljarder kronor 2018. Det beror på att staten har betalat ut betydligt mindre kostnadsersättningar för att ta emot asylsökande under 2018.

Under samma period har statsbidragen till regionerna totalt sett ökat från 69 till 78 miljarder. Det beror framför allt på att det tillkommit flera nya och större riktade statsbidrag inom utgiftsområdet hälso- och sjukvård och social omsorg.

Tabell 3.1 Utbetalda statsbidrag till kommuner respektive regioner 2015–2018 per kategori av statsbidrag (i miljarder kronor) och andel av totalsumman (i procent) inom parentes.

Mottagare	Typ av statsbidrag	2015	2016	2017	2018
Kommunerna	Kostnadsersättningar	14 (13)	33 (26)	39 (27)	24 (18)
	varav ersättningar inom migrationsområdet	5	20	24	7
	varav ersättningar inom integrations-/arbetsmarknadsområdet	9	12	15	16
	Riktade	15 (14)	22 (18)	26 (18)	31 (23)
	Generella	75 (72)	70 (56)	78 (54)	82 (60)
	varav kommunalekonomisk och LSS-utjämning	66	68	71	74
	varav stöd med anledning av flyktingsituationen	9	-	6	6
	varav byggbonusen	-	2	2	1
	Totalsumma	105 (100)	125 (100)	144 (100)	137 (100)
	Regionerna	Kostnadsersättningar	31 (49)	30 (46)	32 (47)
varav bidrag för läkemedelsförmåner		24	22	26	27
Riktade		6 (9)	9 (14)	8 (11)	13 (17)
Generella		27 (42)	26 (40)	29 (42)	31 (40)
varav kommunalekonomisk utjämning		25	26	28	29
varav stöd med anledning av flyktingsituationen		2	-	1	1
Totalsumma	63 (100)	64 (100)	69 (100)	78 (100)	
Kommunala bolag	Totalsumma	1	1	1	2
Organisationer med nära kommunal anknytning (t.ex. SKR)	Totalsumma	3	2	2	3

Anmärkning: I bilaga 2 redovisas utförligt vilka anslag och utgiftsområden i statens budget som summan av respektive kategori av statsbidrag baseras på. I beloppen ingår inga medel till fristående huvudmän. Utbetalningarna ett visst år kan också gälla ersättningar och bidrag för andra år. Siffrorna i tabellen är avrundade. Källa: Uppgifter från Ekonomistyrningsverkets realekonomiska fördelning av statens utgifter för transfereringar samt egna beräkningar.

De riktade statsbidragen har alltså ökat relativt mycket de senaste åren, men de generella statsbidragen står ändå för den största delen av samtliga utbetalda statsbidrag. Andelen generella statsbidrag till kommunerna har varierat något de senaste åren, men har stått för mer än 50 procent av de utbetalda statsbidragen under 2015–2018. Motsvarande andel för regionerna är mer stabil och ligger på omkring 40 procent.

3.2.3 Kostnadsersättningar är koncentrerade till tre utgiftsområden 2018

Riksdagen och regeringen har betalat ut kostnadsersättningar till kommunerna respektive regionerna inom några utgiftsområden under 2018 (se tabell 4.1 a i bilaga 4). Till kommunerna går det mesta till migrations- och integrationsområdet. För regionerna går huvuddelen av kostnadsersättningarna till sjukvårdsområdet som bland annat omfattar bidraget för läkemedelsförmåner och tandvårdsstödet.

3.2.4 Riktade statsbidrag har främst betalats ut inom sex utgiftsområden 2018

Riksdagen och regeringen har betalat ut riktade statsbidrag till kommunerna respektive regionerna inom i stort sett samtliga utgiftsområden under 2018 (se tabell 4.1 b i bilaga 4). Men i likhet med kostnadsersättningarna är större delen av de utbetalda riktade statsbidragen koncentrerade till några områden (sex stycken). I dessa områden ingår stora kommunala välfärdsområden som skola och vård och omsorg.²⁶

Cirka 84 procent av de riktade statsbidragen till kommunerna har betalats ut inom följande tre områden:

- Utbildning (53 procent)
- Arbetsmarknad (17 procent)²⁷
- Hälsovård, sjukvård och social omsorg (14 procent).

Inom utbildningsområdet har de utbetalda riktade statsbidragen till kommunerna ökat med 16 procent mellan 2017 och 2018. De utbetalda riktade statsbidragen inom arbetsmarknadsområdet och området vård och omsorg har ökat med 23 respektive 44 procent. Inom området vård och omsorg beror ökningen bland annat på flera nya riktade statsbidrag för exempelvis investeringar i välfärdsteknik och sommarlovsaktiviteter.

²⁶ Med ”vård och omsorg” syftar vi på verksamhet kopplad till utgiftsområde 9 (Hälsovård, sjukvård och social omsorg).

²⁷ Ersättningar för insatser för vissa nyanlända invandrare har flyttats från området *Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering* till området *Arbetsmarknad* mellan 2017 och 2018.

Till regionerna har cirka 93 procent av de riktade statsbidragen betalats ut inom följande fyra områden:

- Hälsovård, sjukvård och social omsorg (63 procent)
- Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning (11 procent)
- Kommunikationer (10 procent)
- Kultur, medier, trossamfund och fritid (9 procent).

Inom hälso- och sjukvårdsområdet har de utbetalda riktade statsbidragen till regionerna mer än dubblats mellan 2017 och 2018. Det beror bland annat på nya riktade bidrag för personalsatsningar inom vården och insatser för att korta väntetider.

3.2.5 Statsbidragen utgör ungefär 18 procent av kommunsektorns intäkter

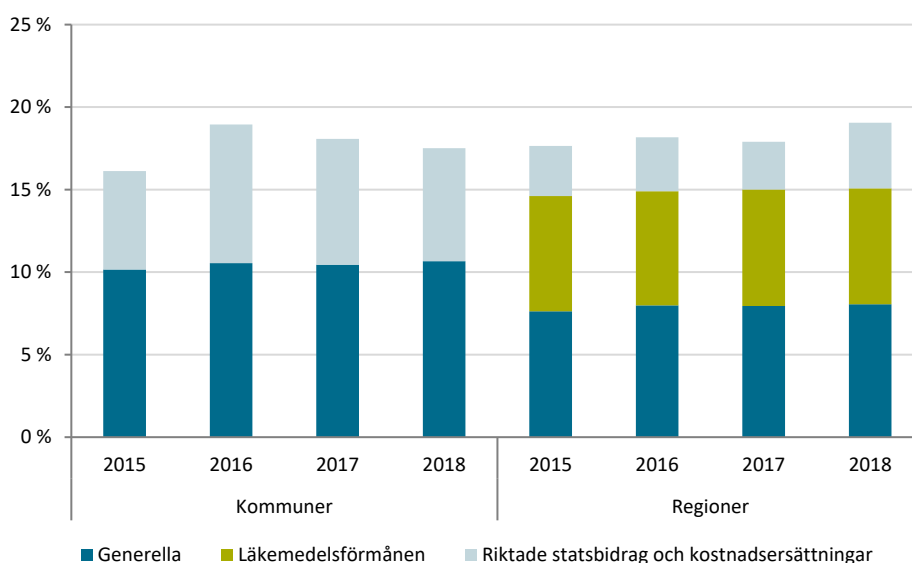
Statsbidragen utgör en betydande del av kommunsektorns intäkter. Men den största intäktskällan för kommuner och regioner är kommun- respektive regionskatten, som står för omkring två tredjedelar av intäkterna. Statsbidragen utgör den näst största inkomstkällan. Hur stor del statsbidragen står för av kommunsektorns totala intäkter förändras inte särskilt mycket mellan enskilda år.

För kommunerna har statsbidragens andel av intäkterna minskat något under de senaste åren. Olika bidrag från staten utgör ungefär 18 procent av kommunernas totala intäkter, varav ungefär 11 procentenheter består av generella bidrag och 7 procentenheter av riktade medel, det vill säga riktade statsbidrag och kostnadsersättningar (figur 3.2).²⁸

För regionerna har statsbidragens andel av intäkterna ökat något under 2018. Under de senaste åren har annars andelen, precis som för kommunerna, legat på ungefär 18 procent. Statsbidragen till regionerna består framför allt av generella statsbidrag och bidrag för läkemedelsförmånen. De utgör cirka 7–8 procentenheter vardera.

²⁸ I figur 3.2 redovisar vi riktade statsbidrag och kostnadsersättningar samlat. Detta på grund av att det inte går att särskilja bidragstyperna kostnadsersättningar respektive riktade statsbidrag i räkenskapsammandraget bortsett från läkemedelsförmånen.

Figur 3.2 Andel av kommunernas och regionernas intäkter som utgörs av statsbidrag 2015–2018.

Anmärkning: I figuren ingår inte momsersättningen. Den kommunala fastighetsavgiften räknas inte som ett statsbidrag till kommunerna.

Källa: SCB Räkenskapssammandraget 2015–2018 och egna beräkningar.

I nästa del av kapitlet redogör vi för antalet nya, upphörda och väsentligt förändrade statsbidrag till kommunsektorn 2019.

3.3 Fler upphörda än nya riktade statsbidrag under 2019

Vår kartläggning visar att regeringen under 2019 har infört 13 nya statsbidrag och att 28 statsbidrag har upphört (tabell 3.2).²⁹ Dessa är nästan uteslutande riktade statsbidrag. Det har tillkommit betydligt färre riktade statsbidrag under 2019 jämfört med 2018, då det tillkom 33 nya riktade statsbidrag. Antalet upphörda bidrag var å andra sidan avsevärt färre 2018, då det upphörde 6 bidrag.

²⁹ Med nya statsbidrag menar vi statsbidrag som började gälla under 2019. Överenskommelser som innehåller statsbidrag ser vi endast som nya om det *inte* har tecknats några liknande överenskommelser för tidigare år.

Tabell 3.2 Antal nya, upphörda eller väsentligt förändrade statsbidrag efter utgiftsområde 2019.

Utgiftsområde	Totalt antal statsbidrag		
	Nya	Upphörda	Förändrade
9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	7	7	4
16. Utbildning och universitetsforskning	3	5	10
18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik		3	1
20. Allmän miljö och naturvård	2	3	1
Övriga utgiftsområden	1	10	12
Totalt	13	28	28

Anmärkning: De nya, upphörda och väsentligt förändrade statsbidragen är framför allt riktade statsbidrag. För utgiftsområde 9, 16 och 20 handlar det bara om riktade statsbidrag. För utgiftsområde 18 handlar det om riktade statsbidrag med undantaget att ett av de upphörda bidragen är ett generellt statsbidrag. För övriga utgiftsområden handlar det också om riktade statsbidrag med följande undantag: det nya bidraget är en kostnadsersättning, ett av de upphörda bidragen är generella och sex av de väsentligt förändrade bidragen är kostnadsersättningar.

Källa: Statskontoret utifrån flera grundkällor och egna bearbetningar. Se bilaga 2.

Men att antalet riktade statsbidrag är färre behöver inte innebära att nivån på de riktade statsbidragen till kommunsektorn har minskat. Först efter att denna rapport har publicerats finns det tillförlitliga uppgifter om nivån på de riktade bidragen till kommunsektorn 2019. Vi kan därför ännu inte uttala oss om nivån på de riktade statsbidragen till kommunsektorn 2019, men vi kan ändå konstatera att nivån på de generella bidragen till kommunsektorn 2019 har ökat jämfört med 2018.³⁰

I bilaga 4 (tabell 4.2, 4.3 och 4.4) redovisar vi vilka statsbidrag som är nya, vilka som har upphört och vilka som har väsentligt förändrats under 2019.

3.3.1 Flest nya statsbidrag riktade till vård- och omsorgsområdet

Av de nya bidragen är alla förutom ett riktade statsbidrag. Flest nya riktade statsbidrag (7 stycken) finns inom vård- och omsorgsområdet, följt av utbildningsområdet. Några exempel på detta är:

- bidrag för verksamhet i regionala cancercentrum
- bidrag för att anställa lärarassistenter
- bidrag för bättre språkutveckling i förskolan.

Bland de nya bidragen inom vård- och omsorgsområdet ingår 4 i överenskommelser mellan SKR och regeringen. Överenskommelserna innehåller

³⁰ Prop. 2018/19:1. *Budgetpropositionen 2019*, utgiftsområde 25, avsnitt 2.3.

mycket medel, den minsta bidragsramen omfattar 100 miljoner och den största 3 miljarder kronor.³¹ Av de nya bidragen riktar sig 6 stycken bara till kommuner, 5 stycken bara till regioner och 2 bidrag riktar sig både till kommuner och regioner.

3.3.2 12 riktade statsbidrag inom vård- och omsorgsområdet och utbildningsområdet upphörde att gälla under 2019

Bland de 28 statsbidrag som upphörde att gälla under 2019 finns flest inom vård- och omsorgsområdet och utbildningsområdet (7 respektive 5). De statsbidrag som har upphört var främst riktade till kommuner och två av bidragen som har upphört var generella bidrag. Några exempel på satsningar som har avslutats är satsningen på ökad bemanning inom äldreomsorgen och bidraget för upprustning av skollokaler och av utemiljöer vid bland annat skolor.

3.3.3 Flera bidragsramar minskade under 2019

Vi bedömer att 28 befintliga statsbidrag har förändrats väsentligt under 2019. Drygt hälften av förändringarna handlar om att regeringen har minskat bidragsramen relativt mycket. Det skiljer sig jämfört med 2017 och 2018 då förändringarna framför allt handlade om att regeringen ökade bidragsramarna. De tre senaste åren har bidragsramen för drygt 50 bidrag förändrats väsentligt från ett år till ett annat.

Även om de flesta förändringarna under 2019 handlar om minskade bidragsramar så har regeringen ökat bidragsramarna väsentligt för några statsbidrag. Exempelvis har bidragsramen för statsbidraget för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling mer än tredubblats, från 1 miljard till 3,5 miljarder.

Vi bedömer att en klar majoritet av de förändrade statsbidragen, 22 bidrag, är riktade statsbidrag. I övriga fall handlar det om förändrade kostnadsersättningar och bland dem är alla förutom två kopplade till migration eller nyanlända invandrades etablering. Kostnadsersättningarna omfattar mycket pengar och samtliga förändringar handlar om att regeringen har minskat bidragsramen väsentligt.

³¹ Två av de nya bidragen regleras i nytecknade överenskommelser som bygger på tidigare satsningar, men där det har skett större förändringar. Den första är *En investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare*, som är en sammanslagning av Personalmiljarden och Professionsmiljarden. Den andra är *En god och nära vård - En omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården*. Denna satsning bygger delvis på Patientmiljarden, men den nya överenskommelsen omfattar betydligt mer pengar och innehåller nya områden.

3.4 Riktade statsbidrag används framför allt inom områdena utbildning och vård och omsorg

Totalt sett finns det färre statsbidrag till kommunsektorn 2019 jämfört med 2018, framför allt handlar det om färre riktade statsbidrag. Vi har identifierat och bedömer att det totalt finns 194 olika statsbidrag som riktas till kommuner eller regioner (tabell 3.3). Bidragen är koncentrerade till områdena utbildning samt vård och omsorg. Vår kartläggning av de riktade statsbidragens användningsområden visar att många bidrag syftar till att förstärka en viss kommunal verksamhet eller att utveckla arbetssätt i en kommunal verksamhet.

I bilaga 4 (tabell 4.5) finns en förteckning över samtliga enskilda statsbidrag.

3.4.1 Vi har identifierat 165 riktade statsbidrag

Av de totalt 194 statsbidragen är 26 kostnadsersättningar, 165 riktade och 3 generella.³² Av samtliga kostnadsersättningar och riktade statsbidrag kan 18 respektive 136 användas av kommunerna (tabell 3.3). Motsvarande antal för regionerna är 15 kostnadsersättningar och 68 riktade statsbidrag. En del statsbidrag kan användas av både kommuner och regioner och i de fallen redovisar vi bidragen både i siffran för kommunerna och i siffran för regionerna. Därför är exempelvis det totala antalet unika kostnadsersättningar lägre än summan av antalet kostnadsersättningar till kommuner och regioner.

Tabell 3.3 Antal kostnadsersättningar och riktade statsbidrag till kommuner respektive regioner efter utgiftsområde 2019.

Utgiftsområde	Totalt	Kommuner		Regioner	
	Antal unika statsbidrag	Kostnads-ersättningar	Riktade statsbidrag	Kostnads-ersättningar	Riktade statsbidrag
1. Rikets styrelse	7	3	3	2	-
4. Rättsväsendet	1	-	1	-	-
5. Internationell samverkan	1	-	1	-	-
6. Försvar och samhällets krisberedskap	7	2	5	-	4
8. Migration	5	3	2	2	1
9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	38	-	15	4	25
10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	2	-	-	1	1

³² När flera bidrag eller kostnadsersättningar lyder under samma förordning eller annan form av reglering räknar vi det som ett riktat statsbidrag eller som en kostnadsersättning. Migrationsområdet har exempelvis enskilda förordningar som innehåller kostnadsersättningar för flera olika typer av kostnader.

Utgiftsområde	Totalt	Kommuner		Regioner	
	Antal unika statsbidrag	Kostnads-ersättningar	Riktade statsbidrag	Kostnads-ersättningar	Riktade statsbidrag
13. Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	8	2	4	2	4
14. Arbetsmarknad och arbetsliv	5	1	4	1	3
16. Utbildning och universitetsforskning	53	5	44	3	2
17. Kultur, medier, trossamfund och fritid	16	-	12	-	10
18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	3	-	3	-	-
19. Regional tillväxt	3	-	2	-	2
20. Allmän miljö och naturvård	15	-	15	-	3
21. Energi	7	-	7	-	3
22. Kommunikationer	13	2	11	-	7
23. Areella näringar, landsbygd och livsmedel	3	-	3	-	-
24. Näringsliv	3	-	3	-	3
25. Allmänna bidrag till kommuner	3	-	-	-	-
Övrigt	1	-	1	-	-
Totalt	194	18	136	15	68

Anmärkning: Kolumnen antal unika statsbidrag innehåller även generella statsbidrag och gäller antalet statsbidrag oavsett kategori av statsbidrag och oavsett om målgruppen är kommuner eller regioner. En del kostnadsersättningar och riktade statsbidrag kan rikta sig både till kommuner och regioner. Då redovisar vi statsbidragen både i siffran för kommunerna och siffran för regionerna. Sammanställningen bygger på uppgifter om utbetalda transfereringar till kommuner och regioner från olika anslagsposter i statens budget 2017, inklusive nya och exklusive upphörda statsbidrag 2018 och 2019. I sammanställningen ingår inga statsbidrag som bara har betalats ut till SKR.

Källa: Statskontoret utifrån flera grundkällor och egna bearbetningar. Se bilaga 2.

Kostnadsersättningarna förekommer endast inom några utgiftsområden, och antalet är relativt jämnt fördelade mellan dessa. De riktade statsbidragen förekommer inom nästan samtliga utgiftsområden, men de är koncentrerade till ett fåtal. Ungefär hälften av de riktade statsbidragen finns inom områdena vård och omsorg samt utbildning. Även inom utgiftsområdena kultur, miljö och kommunikationer finns jämförelsevis många riktade statsbidrag.

Över två tredjedelar av bidragen gäller tillsvidare. Av de bidrag som är tidsbegränsade och där vi har uppgifter om slutår har 16 bidrag 2019 som slutår och ytterligare 23 bidrag har 2020 som slutår. Dessa uppgifter är preliminära eftersom regeringen kan förändra tidsramen för bidragen.

Några riktade statsbidrag riktas mot ett urval av kommuner och regioner

Det finns även några riktade statsbidrag som riktas till ett urval av kommuner och regioner. Urvalet sker då utifrån indikatorer som regeringen har valt. Två sådana exempel är bidrag till utvecklingskommuner för romsk inkludering och statsbidrag till socioekonomiskt eftersatta kommuner. Denna typ av bidrag kan skapa bättre förutsättningar för bidragen att göra nytta än om medlen delas av många kommuner. Om bidragen delas av för många kan summorna bli så små att bidragen inte ger någon egentlig effekt.³³

3.4.2 Storleken på de riktade statsbidragen varierar

Storleken på de statsbidrag som riktar sig till kommuner och regioner varierar relativt mycket. Bidragsramarna för de riktade statsbidragen varierar från en eller ett par miljoner upp till 3,5 miljarder, för de bidrag där vi har kunnat identifiera en exakt bidragsram. Bland kostnadsersättningarna finns några som omfattar betydligt mer pengar.

Det finns flera stora bidrag bland annat inom områdena utbildning samt vård och omsorg, men inom de områdena finns även en hel del mindre bidrag. Andra områden där bidragsramarna ofta är jämförelsevis små är kultur, jämställdhet och inom utgiftsområdet rikets styrelse.

Utifrån vår kartläggning kan vi konstatera att det överlag finns många mindre statsbidrag. Mer specifikt har nästan vart fjärde statsbidrag, där vi har kunnat identifiera en exakt bidragsram, en bidragsram på under 20 miljoner kronor.³⁴ Om vi endast ser till de riktade statsbidragen är det mer än vart fjärde bidrag. Ungefär en tredjedel av dessa bidrag är avsedda för specifika kommuner eller regioner.

3.4.3 Vi har identifierat nio huvudsakliga användningsområden för de riktade statsbidragen

De riktade statsbidragen har olika syften och är därför utformade på olika sätt. Vissa bidrag har breda användningsområden, medan andra bidrag har en snävare inriktning. Vi har identifierat och bedömer att det finns nio huvudsakliga användningsområden för de riktade statsbidragen (tabell 3.4).

³³ Statskontoret 2019:2. *Utvecklingen av statens styrning av kommuner och landsting – en analys*, s. 44.

³⁴ För en knapp tredjedel av statsbidragen saknar vi uppgifter om en exakt bidragsram.

Tabell 3.4 Användningsområden för de riktade statsbidragen.

Användningsområden

1. Bidrag för att förstärka viss kommunal verksamhet eller utveckla arbetssätt i en verksamhet
2. Kompetensutveckling
3. Bemanning
4. Materiella resurser
5. Bidrag specifika till ett område, men till flera insatser
6. Ersättning för tillhandahållande av tjänst/service åt en specifik målgrupp
7. Etablering av ny verksamhet och försöksverksamhet
8. Kunskapscentrum och forskning
9. Lönesatsningar

Många bidrag syftar till att förstärka eller utveckla verksamheter

Vi bedömer att knappt en tredjedel av de riktade statsbidragen som går till kommuner och regioner syftar till att förstärka en viss verksamhet eller att utveckla arbetssätt i en verksamhet. Så är till exempel fallet när det gäller bidraget för undervisning under skollov och bidraget för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn. Därtill finns det bidrag som innehåller flera insatser, varav en del av insatserna syftar till att förstärka eller utveckla viss verksamhet.

Ungefär 20 bidrag innehåller kompetensutvecklingsinsatser riktade till personalen

Vi bedömer att ett tjugotal bidrag innehåller kompetensutvecklingsinsatser riktade till personalen inom olika verksamhetsområden. Sådana bidrag och insatser förekommer framför allt inom utbildningsområdet samt inom vård- och omsorgsområdet.³⁵

Ungefär 20 riktade statsbidrag innehåller insatser för bemanning

Vi bedömer att relativt få av de riktade statsbidragen syftar endast till att göra det möjligt för kommuner och regioner att anställa mer personal. Samtidigt är medel för att öka bemanningen en relativt vanlig insats som en del i en större satsning som omfattar fler insatser och åtgärder. Exempelvis ingår medel för ökad bemanning i vissa överenskommelser mellan staten och SKR på vård- och omsorgsområdet. Dessa överenskommelser omfattar mycket pengar. Vi bedömer att totalt ungefär tjugo riktade statsbidrag gäller bemanning, både som enskild insats och som en del av flera insatser.

³⁵ Inom utbildningsområdet räknar vi både bidrag som gäller fortbildning och kompetensutveckling.

Ungefär 30 riktade statsbidrag avser medel för materiella resurser

Vi bedömer att ett trettiotal riktade statsbidrag gäller medel för till exempel lokaler, utrustning, maskiner och läromedel. Denna typ av bidrag är vanligast inom kommunikationsområdet, följt av områdena miljö- och naturvård samt utbildning.

Drygt 10 bidrag är avsedda för ett visst område, men kan användas till flera insatser

I dessa bidrag kan insatserna påförhand vara specificerade eller så är det upp till mottagaren att bestämma vad bidraget ska gå till. Den här typen av bidrag ger en större frihet för mottagarna och skapar bättre förutsättningar för lokal anpassning.³⁶ Miljöområdet, kulturområdet och området regional tillväxt har flest sådana riktade bidrag. Vi bedömer också att statsbidraget för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling och bidraget för att generellt förstärka äldreomsorgen är inriktade mot ett område, men att det inom dessa områden finns en frihet att själv välja insatser efter lokala behov och förutsättningar.

Antalet bidrag inom användningsområdena 6–9 (tabell 3.4) är färre än tio inom respektive område. Inom lönesatningar finns få bidrag, men de omfattar mycket pengar.

³⁶ Statskontoret 2011:22. *Tänk efter före – om viss styrning av kommuner och landsting*, s.44.

4 Överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument

I detta kapitel redovisar vi hur regeringen under 2019 har styrt kommuner och regioner genom överenskommelser med SKR, nationella samordnare och nationella inriktningsdokument. Regeringen använder bland annat dessa styrmedel för att styra områden som staten har ett begränsat inflytande över och därför måste samverka kring.³⁷ Denna typ av styrning är i regel inte direkt tvingande för kommuner och regioner, men det är verktyg som staten kan använda för att påverka områden som kommunsektorn ansvarar för.

Sammanfattande iakttagelser:

- För 2019 har regeringen beslutat om elva nya eller omförhandlade överenskommelser.
- Precis som tidigare år använder regeringen överenskommelser inom framför allt Socialdepartementets områden.
- Regeringen har under 2019 tillsatt en ny nationell samordnare.
- Regeringen har under 2019 beslutat om tre nya inriktningsdokument som rör kommuner och regioner. Detta kan jämföras med 16 nya inriktningsdokument under 2018 och 7 under 2017.
- Sett över tid har regeringen framför allt använt nationella samordnare och inriktningsdokument inom Social- och Näringsdepartementets områden.

4.1 Vi kartlägger överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument

Regeringen använder överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument bland annat för att belysa ett visst område eller att kraftsamla olika aktörer kring en fråga.³⁸ Styrformerna omfattar i många fall konkreta åtgärder, till exempel uppdrag till myndigheter eller inrättande av partnerskap för att stödja samverkan.

Överenskommelser ingås mellan två parter och de är inte tvingande. Vanligtvis är det regeringen och SKR som ingår överenskommelser, men det kan även vara myndigheter som ingår överenskommelser med SKR. En överenskommelse

³⁷ Statskontoret 2019:2. *Utvecklingen av statens styrning av kommuner och landsting – en analys*, s.70.

³⁸ Statskontoret. (2016:24). *Statens styrning av kommunerna*.

innebär en uppgörelse mellan parterna om att tillsammans åstadkomma något. Överenskommelser kombinerar ofta flera styrmedel, till exempel riktade statsbidrag och olika informationsinsatser.³⁹

Nationella samordnare är en person som är utsedd av regeringen och som verkar utanför myndighetsstrukturerna för att genomföra regeringens politik. En nationell samordnare är antingen organiserad som en funktion i Regeringskansliet eller som en kommitté.⁴⁰

Nationella inriktningsdokument är ett samlingsnamn för strategier, handlingsplaner och handlingsprogram. De är dokument där regeringen uttrycker vad de vill uppnå inom ett visst område och innebär i sig ingen tvingande styrning. Det finns inte några avgörande skillnader mellan dokument som kallas strategier och de som kallas handlingsplaner.⁴¹

4.2 Elva nya eller omförhandlade överenskommelser

För 2019 har regeringen och SKR slutit elva nya eller omförhandlade överenskommelser, vilket är något färre än under de två föregående åren.⁴² Flera av de nya eller omförhandlade överenskommelserna är ettåriga. För merparten av överenskommelserna fattade regeringen och SKR beslut först i maj eller juni 2019.

Det har kommit två helt nya överenskommelser: *En ny, uppdaterad kömiljard och Standardiserade vårdförlopp – Jämlik och effektiv vård med god kvalitet*. Därutöver har det kommit sju omförhandlade överenskommelser och två nytecknade som bygger på tidigare satsningar, men där större förändringar skett. Dessa är *En investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare* och *En god och nära vård - En omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården* (se tabell 5.1 i bilaga 5).

Vidare har fyra överenskommelser⁴³ upphört och överenskommelsen *Stärka arbetet med mänskliga rättigheter* har förlängts med ett år. Det totala antalet gällande överenskommelser är därmed lägre 2019 än 2018, 25 jämfört med 30. Men totalt sett omfattar överenskommelserna mer pengar 2019 än 2018.

³⁹ Statskontoret. (2014). *Överenskommelser som styrmedel*. (Om offentlig sektor)

⁴⁰ Statskontoret. (2014), *Nationella samordnare – statlig styrning i otraditionella former?* (Om offentlig sektor)

⁴¹ Statskontoret. (2018). *Strategier och handlingsplaner. Ett sätt för regeringen att styra?* (Om offentlig sektor)

⁴² Se bilaga 5 för en sammanställning av samtliga nya eller omförhandlade överenskommelser. Med omförhandlade överenskommelser menar vi nya överenskommelser som bygger vidare på tidigare överenskommelser.

⁴³ *Krisberedskap och civilt försvar; Försäkringsmedicinska utredningar; Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet; Enklare företagande med digital förvaltning.*

4.2.1 Samtliga nya eller omförhandlade överenskommelser gäller hälso- och sjukvården

Vår kartläggning visar att regeringen framför allt använder överenskommelser inom Socialdepartementets områden. De fyra nya eller nytecknade överenskommelserna berör alla hälso- och sjukvården. De riktar sig främst till regionerna och omfattar alla statsbidrag av olika storlek. För tre av överenskommelserna handlar det om miljardbelopp.⁴⁴ Vidare rör sex av de sju omförhandlade överenskommelserna hälso- och sjukvården och de omfattar alla statsbidrag där regionerna är den huvudsakliga mottagaren. Denna utveckling är i linje med föregående år då de nya och omförhandlade överenskommelserna också framför allt gällde hälso- och sjukvården.

4.2.2 Regeringen vill se över användningen av överenskommelser

I de överenskommelser som har slutits för 2019 uttrycker regeringen att de vill se över användningen av överenskommelser inom hälso- och sjukvårdsområdet, bland annat för att se hur de kan minska antalet överenskommelser. De skriver att ”arbetet med överenskommelserna ska bli mer strategiskt och långsiktigt och bygga på en samsyn kring de utmaningar som hälso- och sjukvården står inför”.⁴⁵

4.3 En ny nationell samordnare

Vår kartläggning visar att regeringen har tillsatt en ny nationell samordnare under 2019 vars uppdrag påverkar kommuner och regioner (*Nationell samordnare för en hållbar kompetensförsörjning inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre*). Däremot har vi inte sett att regeringen gjort väsentliga ändringar i tidigare tillsatta samordnares uppdrag.

Antalet nya nationella samordnare med uppdrag som påverkar kommuner eller regioner har varierat något mellan olika år. Under perioden 2011–2014 tillsatte regeringen 4–6 nationella samordnare per år, men därefter har antalet minskat (tabell 4.1).

Tabell 4.1 Antal nya nationella samordnare 2010–2019.

År	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal	2	4	6	5	6	3	2	2	1	1

Anmärkning: Antalen gäller de nationella samordnare vars uppdrag vi bedömer att de påverkar kommuner och regioner.

Källa: Bilaga 6.1 till Konstitutionsutskottets betänkande (2015:16/KU10); Statskontoret. (2014). *Nationella samordnare. Statlig styrning i otraditionella former* (Om offentlig sektor) samt regeringens webbplats (egen sökning).

⁴⁴ *En investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare; En god och nära vård. En omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården; En ny, uppdaterad kömiljard 2019.*

⁴⁵ Se exempelvis överenskommelsen *En investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare.*

Sett över tid är nationella samordnare framför allt vanliga inom Social- och Näringsdepartementets områden.⁴⁶ Sedan 2009 har regeringen tillsatt 14 respektive 9 nationella samordnare inom Social- och Näringsdepartementets områden.

4.4 Tre nya nationella inriktningsdokument

Regeringen har beslutat om tre nya nationella inriktningsdokument under 2019 som innehåller åtgärder som påverkar kommuner och regioner.⁴⁷ Regeringen har till exempel beslutat om en nationell life science-strategi där regeringen bland annat lyfter att regioner och kommuner behöver bättre förutsättningar för att dela patientdata mellan olika vårdgivare. Regeringen har också tagit fram en klimatpolitisk handlingsplan. Enligt klimatlagen ska regeringen vart fjärde år ta fram en klimatpolitisk handlingsplan och det här är den första sedan lagen trädde i kraft.⁴⁸ Exempel på åtgärder i handlingsplanen är att Upphandlingsmyndigheten ska lämna förslag på åtgärder för att offentlig upphandling ytterligare ska kunna bidra till att nå klimatmålen och att införa ett nationellt biljettsystem för kollektivtrafik senast 2022.

4.4.1 Jämförelsevis få nationella inriktningsdokument 2019

Under perioden 2010–2017 har regeringen beslutat om 4–8 nationella inriktningsdokument per år. Antalet nya inriktningsdokument har således varit relativt stabilt fram till 2018. Men under 2018 lanserade regeringen ovanligt många inriktningsdokument och under 2019 jämförelsevis få (tabell 4.2).

Tabell 4.2 Antal nya nationella inriktningsdokument 2010–2019.

År	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal	6	5	5	4	6	6	8	7	16	3

Anmärkning: Antalen gäller de strategier och handlingsplaner som vi bedömer rör kommuner och regioner.

Källa: Statskontoret (2018), *Strategier och handlingsplaner. Ett sätt för regeringen att styra?* (Om offentlig sektor), Bilaga 1 samt regeringens webbplats (egen sökning).

Det går dock inte att dra några slutsatser av detta. Det kan handla om en tillfällig nedgång med anledning av regeringsombildningen. Våra sökningar på regeringens webbplats visar att det pågår arbete för att ta fram flera nya nationella handlingsplaner och strategier. Många strategier och handlingsplaner gäller också

⁴⁶ Se bilaga 5 för en sammanställning över nationella samordnare 2009–2019.

⁴⁷ Vi räknar med de strategier eller handlingsplaner som tydligt har dokumenterats i en proposition, riksdagsskrivelse, departementspromemoria eller något annat dokument som regeringen eller Regeringskansliet har offentliggjort.

⁴⁸ SFS: 2017:720 Klimatlag (2017:720).

under flera år, eller tillsvidare, och således har troligtvis antalet aktiva inriktningsdokument ökat kontinuerligt.⁴⁹

4.4.2 Nationella inriktningsdokument är vanligast från Socialdepartementet

Sett över tid är nationella inriktningsdokument, i likhet med nationella samordnare, framför allt vanligt inom Social- och Näringsdepartementets områden.⁵⁰ Sedan 2010 har regeringen tagit fram 24 respektive 16 strategier och handlingsplaner som rör Socialdepartementets och Näringsdepartementets områden.

⁴⁹ Statskontoret 2019:2. *Utvecklingen av statens styrning av kommuner och landsting – en analys*, s. 72.

⁵⁰ Se bilaga 5 för en sammanställning över nationella inriktningsdokument 2010–2019.

5 Regeringens uppdrag till myndigheter

I detta kapitel redovisar vi de uppdrag till myndigheter som regeringen har beslutat om under 2019 och som handlar om styrning av kommuner och regioner. Vi redovisar både uppdrag till myndigheter genom särskilda beslut och uppdrag i myndigheternas regleringsbrev. Dessa uppdrag innebär inte att regeringen styr direkt mot kommunsektorns verksamheter. Men regeringens uppdrag till myndigheterna innebär en indirekt styrning av kommuner och regioner och har ofta en koppling till andra styråtgärder. Myndigheterna kan till exempel få i uppdrag att analysera en kommunal verksamhet, vilket kan ligga till grund för direkta styråtgärder som regeringen vidtar.

Sammanfattande iakttagelser:

- Under 2019 har regeringen beslutat om cirka 80 särskilda regeringsuppdrag samt 30 nya uppdrag i myndigheters regleringsbrev som gäller styrning av kommuner och regioner.
- Socialstyrelsen är den myndighet som med god marginal har tagit emot flest uppdrag som gäller styrning av kommuner och regioner.
- De flesta av de nya uppdragen handlar om att en myndighet ska kartlägga eller analysera någon del av en kommunal verksamhet.

5.1 Regeringen beslutar om uppdrag genom särskilt beslut eller i regleringsbrev

Regeringen kan ge uppdrag till myndigheter både genom särskilda beslut om uppdrag och i myndigheternas regleringsbrev. I de flesta fall handlar uppdragen om att en myndighet ska utföra någonting under en begränsad tid, exempelvis återkomma med underlag till regeringen vid ett visst datum. En del av regeringsuppdragen är kopplade till övriga styrmedel eller förändringar som vi beskriver i denna rapport. Myndigheterna kan exempelvis få uppdrag som gäller statsbidrag till kommuner eller regioner, eller insatser inom en nationell handlingsplan.

5.1.1 Vi har kartlagt och kategoriserat de uppdrag som gäller styrning av kommuner och regioner

Vi har kategoriserat de nya uppdragen utifrån på vilket sätt de rör styrning av kommuner och regioner. Uppdragen gäller både obligatoriska och frivilliga kommunala åtaganden. En lista över samtliga nya uppdrag finns i bilaga 6.

Vi använder oss av följande kategorier:

- Kartläggning/analys av en kommunal verksamhet
- Kunskapsspridning (tillhandahålla kunskapsstöd, utbilda och samordna frågor)
- Fördela statsbidrag
- Ta fram nya föreskrifter
- Styrande kriterier
- Kombination av flera kategorier.

Kategorierna är breda och innehåller insatser som påverkar kommunerna och regionerna i olika grad och därmed är de olika styrande. Exempelvis innebär många uppdrag inom kategorin som handlar om kartläggning och analys endast att myndigheterna efterfrågar underlag från kommuner och regioner. Det kan dock ses som en del av kommunsektorns uppgiftslämnarbörda gentemot staten.⁵¹

Vi kartlägger också de uppdrag som lägger särskild tonvikt vid samordning. Det kan handla om att en myndighet får i uppdrag att samordna kommuner eller regioner i en viss fråga eller att flera myndigheter får i uppdrag att samordna sitt arbete med en viss fråga som rör en kommunal verksamhet. Dessa uppdrag finns inom kategorin som handlar om kunskapsspridning eller kategorin kombination av flera kategorier.

5.2 Socialstyrelsen har fått klart flest uppdrag

Under 2019 har regeringen fattat beslut om ungefär 80 särskilda uppdrag till myndigheterna samt 30 nya uppdrag i myndigheternas regleringsbrev som gäller styrning av kommuner och regioner. Socialstyrelsen är den myndighet som både har tagit emot flest särskilda regeringsuppdrag och flest nya uppdrag i sitt regleringsbrev (totalt 31 uppdrag).

5.2.1 Särskilda regeringsuppdrag under 2019 handlar framför allt om analys och kartläggning av kommunal verksamhet

Vi bedömer att drygt 80 av totalt cirka 250 särskilda regeringsuppdrag till myndigheterna under 2019 gäller styrning av kommuner och regioner på något sätt. Det är något färre än 2018, men samtidigt fattade regeringen beslut om fler särskilda regeringsuppdrag det året (300). Socialdepartementet står för ungefär hälften av uppdragen under 2019 (38 uppdrag).

De flesta särskilda regeringsuppdrag under 2019 som gäller styrning av kommuner och regioner handlar om att en myndighet ska kartlägga eller analysera en kommunal verksamhet (se tabell 5.1). Ett exempel är att en myndighet ska utreda en fråga för att ge underlag för regeringens arbete. Brottsförebyggande rådet har till

⁵¹ Statskontoret 2014:26. *Informationsförsörjning om kommuner* s. 29–31.

exempel fått i uppdrag att undersöka förutsättningarna att dela information mellan olika aktörer, framför allt polis och kommun, i arbetet med att förebygga brott.⁵² Under 2018 handlade istället de flesta uppdragen om kunskapsspridning.

Tabell 5.1 Antal särskilda regeringsuppdrag till myndigheter som rör styrning av kommuner och regioner 2019, efter uppdragstyp.

Kategori	Antal regeringsuppdrag
Kartläggning/analys av en kommunal verksamhet	40
Kunskapsspridning (tillhandahålla kunskapsstöd, utbilda och samordna frågor)	19
Fördela statsbidrag	8
Kombination av flera	13
Styrande kriterier	1
Summa totalt	81

Anmärkning: Kategorin Kombination av flera kan handla om att ge stöd, analysera och följa upp en insats. I bilaga 6 finns en förteckning över samtliga särskilda regeringsuppdrag.

Källor: Ärendeförteckningar till regeringssammanträden under 2019 på regeringens hemsida, information om uppdragen på regeringens hemsida och på myndigheternas hemsidor.

Vi bedömer att sju av de särskilda regeringsuppdragen huvudsakligen syftar till att samordna berörda aktörer kring en viss fråga och främja samverkan. Dessa aktörer kan vara kommuner eller regioner. Uppdragen handlar exempelvis om att etablera en samordningsstruktur för folkhälsoarbete eller att förbereda för att inrätta ett nationellt råd för kompetensförsörjning av personal inom hälso- och sjukvården.⁵³

Socialstyrelsen är den myndighet som har tagit emot flest särskilda regeringsuppdrag som rör styrning av kommuner och regioner under 2019 (12 uppdrag). En skillnad jämfört med 2018 är att Skolverket har fått färre särskilda regeringsuppdrag som gäller styrning av kommuner och regioner (3 uppdrag jämfört med 8 uppdrag).

5.2.2 Flest nya uppdrag i myndigheternas regleringsbrev handlar om kartläggning och analys

Vi har identifierat och bedömer att 30 nya uppdrag i myndigheters regleringsbrev för 2019 gäller styrning av kommuner och regioner. Denna del av kartläggningen är ny för i år och vi har därmed inga uppgifter från tidigare år att jämföra med.

Av de nya uppdragen i myndigheternas regleringsbrev handlar de allra flesta om kartläggning och analys av kommunal verksamhet eller kunskapsspridning (se tabell 5.2). Exempelvis har Skolverket fått i uppdrag att ta fram stödmaterial för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärare.

⁵² (Ju2019/03304/KRIM).

⁵³ (Uppdrag till länsstyrelserna i Stockholms och Västerbottens län, S2018/04690/FS) och (Uppdrag till Socialstyrelsen, S2019/01851/FS).

Ett annat exempel är att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att belysa komplikationer vid kejsarsnitt samt undersöka hur vårdgivare väljer förlossningssätt och utifrån vilka kriterier vården utför akuta och urakuta kejsarsnitt.

Tabell 5.2 Antal nya uppdrag i myndigheternas regleringsbrev som rör styrning av kommuner och regioner 2019, efter uppdragstyp.

Kategori	Antal nya uppdrag i regleringsbrev
Kartläggning/Analys av kommunal verksamhet	16
Kunskapsspridning (tillhandahålla kunskapsstöd, utbilda och samordna frågor)	8
Fördela statsbidrag	2
Kombination av flera	3
Ta fram nya föreskrifter	1
Totalt	30

Källor: Myndigheternas regleringsbrev för 2019, inklusive ändringsbeslut fram till 2019-11-30.

Ett av uppdragen i kategorin kombination av flera har särskilt fokus på samordning. Det gäller ett uppdrag till Socialstyrelsen. Myndigheten ska bland annat samverka med huvudmännen för att stödja kunskapsutveckling kring psykisk ohälsa på regional och lokal nivå.

Den myndighet som har fått flest nya uppdrag som rör styrning av kommuner och regioner i sitt regleringsbrev är Socialstyrelsen (19 nya uppdrag). Skolverket har fått näst flest nya uppdrag (3 uppdrag) i sitt regleringsbrev.

6 Statliga myndigheters styrning

I detta kapitel ger vi en överblick över hur många statliga myndigheter som styr kommuner och regioner, vilka styrmedel de använder samt förändringar i deras styrning och utvecklingsarbete under 2019. Statens styrning av kommuner och regioner sker ofta genom de statliga myndigheterna. Det är regeringen som bestämmer ramarna för myndigheternas styrning och vilka roller som myndigheterna har genom instruktioner och regleringsbrev. Men myndigheterna är ofta relativt fria att själva bestämma hur de ska styra inom de givna ramarna.

Myndigheternas styrning i huvuddrag:

- Omkring 50 statliga myndigheter svarar att de utövar någon form av styrning över verksamheter i kommuner eller regioner.
- Flest myndigheter styr inom områdena skola, vård och omsorg.
- Myndigheterna använder sig av flera olika styrmedel. Vanligast är mjukare styrmedel som olika typer av kunskapsunderlag. Samtidigt utövar omkring 20 myndigheter tvingande styrning i form av att utfärda föreskrifter och ungefär lika många bedriver tillsyn.
- Drygt 25 nationella myndigheter anger att det under 2019 har skett förändringar när det gäller hur de styr kommuner och regioner. Flest förändringar har skett hos Folkhälsomyndigheten, Skolverket och Socialstyrelsen.
- De flesta förändringarna handlar om att myndigheterna har tagit fram nytt stödmaterial eller vägledningar. Men de har även gett ut flera nya bindande föreskrifter under året.
- 15 myndigheter anger att de under 2019 genomfört någon form av utvecklingsarbete som påverkar kommuner eller regioner.

6.1 Drygt 50 myndigheter styr kommuner och regioner

52 av totalt 139 tillfrågade statliga myndigheter utövar någon form av styrning över verksamheter i kommuner eller regioner.⁵⁴ Det framgår av Statskontorets enkät från våren 2018 samt en kompletterande undersökning av de fem myndigheter som

⁵⁴ Länsstyrelserna är inte inkluderade. Se bilaga 2 för närmare beskrivning av vår undersökning. I Statskontorets rapport *Statens styrning av kommunerna* (2016:24) framgår att ungefär 60 myndigheter styr över verksamheter i kommuner och regioner. Svarefrekvensen i den enkätundersökningen var något högre än i enkäten våren 2018.

regeringen inrättade under 2018.⁵⁵ Totalt 47 myndigheter utövar styrning över verksamheter som kommunerna ansvarar för, och 32 myndigheter utövar styrning över verksamheter som regionerna ansvarar för.

I bilaga 7 finns en förteckning över vilka myndigheter som styr med respektive styrmedel samt förändringar under 2019.

6.1.1 Flest myndigheter styr inom områdena skola, vård och omsorg

Antalet myndigheter som utövar någon form av styrning varierar mellan olika verksamhetsområden (tabell 6.1). Flest myndigheter styr inom området skola, bibliotek och samhällsorientering (16 myndigheter) och inom hälso- och sjukvård (16 myndigheter). Det finns även många myndigheter som utövar styrning inom social omsorg (13 myndigheter). Men antalet myndigheter säger inte något om mängden styrsignaler från respektive myndighet eller hur tvingande myndigheternas styrning är.

Vår undersökning visar också att vissa myndigheter styr kommuner och regioner inom flera verksamhetsområden. Ett exempel är Folkhälsomyndigheten. De har ett brett uppdrag som sträcker sig över såväl hälso- och sjukvård som skolan, plan- och byggfrågor, hälso- och miljöskydd, krisberedskap och flyktingmottagande.

Vidare har några av myndigheterna som regeringen inrättade under 2018 uppdrag som berör flera verksamhetsområden. Både Delegationen mot segregation och Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har i uppdrag att samordna och stödja sektorsövergripande arbete.

Tabell 6.1 Antal nationella myndigheter som styr med respektive styrmedel inom olika verksamhetsområden.

Verksamhetsområden	Rätt att utfärda föreskrifter	Tillsyn	Statsbidrag	Allmänna råd	Stöd och vägledning	Kunskapsunderlag, forskningsresultat	Totalt antal myndigheter som styr
Skola, bibliotek och samhällsorientering	5	1	7	4	5	10	16
Hälso- och sjukvård	5	4	9	3	7	11	16
Social omsorg	4	1	3	3	5	9	13
Plan- och byggfrågor	2	0	2	2	4	6	6
Hälso- och miljöskydd	6	3	2	4	5	5	7

⁵⁵ Jämställdhetsmyndigheten, Delegationen mot segregation, Myndigheten för digital förvaltning (DIGG), Myndigheten för arbetsmiljökunskap och Klimatpolitiska rådet. Under 2019 har inga nya myndigheter inrättats.

Verksamhets- områden	Rätt att utfärda före- skrifter	Tillsyn	Stats- bidrag	Allmänna råd	Stöd och vägled- ningar	Kunskaps- underlag, forsknings- resultat	Totalt antal myndig- heter som styr
Renhållning och avfallshantering	3	2	1	3	2	3	6
Räddningstjänst och krisberedskap	4	2	2	2	2	4	7
Kollektivtrafik och övrig transport- infrastruktur	1	1	3	1	2	3	5
Mottagning av ensamkommande barn och vissa nyanlända	2	0	1	0	3	3	4
Annan kommunal verks., t.ex. kultur, regional utv. och turism	2	0	4	1	3	3	6
Annat	9	11	13	5	18	21	28
Totalt	24	18	31	15	33	43	52

Anmärkning: I denna tabell ingår inte länsstyrelserna. Många myndigheter utövar flera typer av styrning, ibland inom flera områden. Totalsiffrorna anger antalet unika myndigheter.

Källa: Statskontorets enkät våren 2018 och kompletterande undersökning av myndigheter som inrättats 2018.

6.2 Myndigheterna använder en rad olika styrmedel

Myndigheterna använder en rad olika styrmedel för att styra kommuner och regioner (tabell 6.1). Vissa myndigheter utövar tvingande styrning, som att utfärda föreskrifter⁵⁶ eller utöva tillsyn över verksamheter i kommuner och regioner. I vår enkätundersökning svarar 24 respektive 18 myndigheter att de utövar dessa former av tvingande styrning. Därutöver anger 31 myndigheter att de fördelar statsbidrag till kommuner och regioner. Det är ännu fler myndigheter som använder sig av mjukare styrmedel gentemot kommuner och regioner. Det handlar exempelvis om att ta fram stöd och vägledning.

Flera myndigheter kombinerar tvingande styrning med mjukare styrning, och vissa myndigheter använder sig av samtliga styrmedel. Nationella myndigheter som använder samtliga styrmedel är Boverket, Folkhälsomyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten, Läkemedelsverket och Naturvårdsverket. Även länsstyrelserna använder sig av alla de styrmedel som ingick i vår enkätundersökning.

⁵⁶ Ett bemyndigande (en rätt) för en myndighet att utfärda föreskrifter meddelas antingen av riksdagen genom lag eller av regeringen genom förordning. En myndighet är formellt inte skyldig att utfärda föreskrifter, men gör oftast det om den har ett bemyndigande.

6.2.1 Förändringarna under 2019 handlar framför allt om nya stöd och vägledningar

Totalt uppger 34 myndigheter att det under 2019 har skett förändringar när det gäller deras styrning av kommuner och regioner.⁵⁷ Flest förändringar har skett hos Folkhälsomyndigheten, Skolverket och Socialstyrelsen. Om vi bortser från länsstyrelserna är det 26 myndigheter som uppger att förändringar skett. Det är fler än de två föregående åren.

De flesta förändringarna handlar om att myndigheterna har tagit fram nya stöd och vägledningar.⁵⁸ Detta gäller för 17 myndigheter (tabell 6.2). Exempelvis har Socialstyrelsen tagit fram flera stöd under året, bland annat för olika typer av sjukdomsbehandlingar och stöd riktade till personal som arbetar på hem för vård eller boende (HVB) eller inom socialtjänsten. Även Naturvårdsverket har tagit fram flera stöd och vägledningar.

Tabell 6.2 Nya och väsentligt förändrade styrmedel under 2019 (antal myndigheter).

Styrmedel	Har utfärdat eller tagit fram nya	Har väsentligt förändrat i befintliga	Har upphävt
Bemyndigande att utfärda föreskrifter	5	2	1
Föreskrifter	9	2	3
Allmänna råd	2	1	-
Stöd och vägledningar	17	6	-

Anmärkning: Länsstyrelserna är inkluderade i tabellen.

Källa: Statskontorets enkät hösten 2019 och kompletterande undersökning av myndigheter som inrättats 2018.

Det har även skett förändringar av myndigheternas föreskrifter och föreskriftsrätt under 2019. Fem myndigheter har fått nya bemyndiganden att utfärda föreskrifter som riktar sig mot kommuner och regioner. Dessa är Boverket, DIGG, Folkhälsomyndigheten, Kulturrådet och Socialstyrelsen. Nio myndigheter svarar att de har utfärdat nya föreskrifter under året. Det gäller bland annat Skolverket och Socialstyrelsen, som har utfärdat flera nya föreskrifter under året.

Vår enkät visar också att Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har tagit fram nya allmänna råd som de bedömer har betydande påverkan på kommunsektorn. Exempelvis har Socialstyrelsen tagit fram nya råd om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Folkhälsomyndigheten har också gjort väsentliga förändringar i befintliga råd.

⁵⁷ Enkät till de 87 myndigheter som i Statskontorets tidigare enkätutskick (våren 2016 och 2018) har svarat att de utövar styrning av kommuner eller regioner och en kompletterande undersökning av myndigheter som inrättats 2018.

⁵⁸ I enkäten har vi endast frågat efter stöd och vägledningar som myndigheten bedömer har betydande påverkan på kommuner och/eller regioner.

6.3 Fokus på digitala verktyg i myndigheternas utvecklingsarbete

Totalt 15 myndigheter svarar i vår enkät att de har genomfört någon form av utvecklingsarbete under 2019 som väsentligt påverkar deras styrning av kommuner eller regioner. Länsstyrelserna räknas i detta sammanhang som en myndighet. Med utvecklingsarbete menar vi att myndigheten utvecklar sitt eget arbete med till exempel tillsyn, uppföljning, utbetalning av statsbidrag eller andra styrmedel. Det kan till exempel handla om att de har ändrat arbetssätt, börjat använda nya digitala verktyg eller att på något annat sätt utvecklat de verktyg och metoder som myndigheten redan använder.

Myndigheterna har arbetat med utveckling inom olika områden under året med fokus främst på digitala verktyg. Några exempel på detta är att Försäkringskassan har utvecklat en e-tjänst som skapat möjligheter för kommuner att tidigt kunna ta del av information om planerade utbetalningar, Migrationsverket har infört e-tjänster för nio ersättningstyper till kommuner och Strålsäkerhetsmyndigheten har infört e-tjänster för anmälningspliktig verksamhet som främst berör regioner men även kommuner.

Skolinspektionen uppger att myndigheten under 2019 har fortsatt att utveckla granskningsformen regelbunden kvalitetsgranskning. Under 2019 har de tagit fram nya arbetssätt för att granska hur väl huvudmannen tar ansvar för skolverksamheten.

7 Utredningar och yttranden om statens styrning

I detta kapitel redovisar vi översiktligt de statliga utredningar, större utvärderingar, tillsynsrapporter och uppföljningsrapporter som har presenterats under 2019. Utredningar och rapporter innebär inte en direkt styrning av kommuner och regioner. Men eventuella förslag som en utredning lämnar kan innebära en direkt styrning av kommunsektorn, om de förverkligas. Dessutom kan utredningar som efterfrågar underlag från kommuner och regioner ses som en del av deras uppgiftslämnarbörda gentemot staten.⁵⁹ Vi redovisar även Lagrådets och riksdagens yttranden som handlar om betydande frågor som gäller statens styrning eller det kommunala självstyret.

Sammanfattande iakttagelser:

- Vi har identifierat 54 statliga utredningar, utvärderingar och andra rapporter från 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning.
- Flest utredningar och rapporter har under 2019 gjorts inom Social- och Utbildningsdepartementens områden.
- Omkring var femte utredning innehåller förslag på nya krav eller skyldigheter för kommuner eller regioner.
- Vi har identifierat 7 yttranden från riksdagen under 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning av kommuner och regioner. Av dessa yttranden kommer flest från socialutskottet. Samtliga yttranden innehåller också tillkännagivanden till regeringen.
- Från Lagrådet har vi identifierat 2 yttranden under 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning av kommuner och regioner.

7.1 54 publicerade statliga utredningar under 2019

Vi har identifierat totalt 54 publicerade statliga utredningar, utvärderingar och rapporter som lämnar förslag som tar upp betydande frågor om statens styrning av kommuner och regioner (tabell 7.1).⁶⁰ Exempelvis utredningar som lämnar förslag som kan få stor påverkan på kommuner och regioner. Förslag med stor påverkan

⁵⁹ Statskontoret 2014:26. *Informationsförsörjning om kommuner* s. 29–31.

⁶⁰ Med betydande frågor menar vi förslag som innebär en stor påverkan på kommunsektorn eller resonemang kring principiella frågor om statens styrning av kommunsektorn eller styrningens konsekvenser. Principiella frågor kan handla om finansieringsprincipen, det kommunala självstyret eller ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna.

kan exempelvis innebära att kommunsektorns kostnader kan öka eller minska eller att deras arbetssätt behöver förändras till följd av nya krav.

Tabell 7.1 Utredningar och rapporter 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning av kommuner och regioner (per departement och typ av utredning).

Departement	Statens offentliga utredningar (SOU)	Skrivelser/Ds /PM från RK	Myndighets-utredningar	Totalt
Statsrådsberedningen	-	-	1	1
Arbetsmarknad	1	-	-	1
Finans	1	1	6	8
Försvar	1	-	1	2
Justitie	1	-	-	1
Kultur	1	-	6	7
Miljö	2	1	2	5
Näring	2	-	1	3
Social	5	1	10	16
Utbildning	2	1	7	10
Totalt	16	4	34	54

Anmärkning: RK=Regeringskansliet.

Källa: Dokumentstudier utifrån utredningar som har skickats på remiss till SKR, sammanställningar på statliga offentliga utredningars webbplats, en enkät till myndigheter samt dokumentstudier utifrån Riksrevisionens och Statskontorets rapporter.

Antalet utredningar 2019 är något färre än under 2018 då vi identifierade 61 utredningar. Framför allt är antalet publicerade statens offentliga utredningar som tar upp betydande frågor om statens styrning av kommunsektorn lägre än under 2018 då antalet var 31. Men det totala antalet publicerade statens offentliga utredningar under 2019 är också lägre än under 2018, 68 jämfört med 90 stycken.

7.1.1 Flest utredningar berör Social- och Utbildningsdepartementets områden

Under 2019 berör flest utredningar Socialdepartementets och Utbildningsdepartementets områden, vilket också var fallet 2017. En lista på samtliga identifierade utredningar 2019 finns i bilaga 8. Där finns även en kortfattad beskrivning av hur förslagen påverkar kommunerna och regionerna.

7.1.2 Utredningarna innehåller förslag på nya krav eller skyldigheter

Omkring var femte utredning 2019 innehåller förslag på nya krav eller skyldigheter för kommuner eller regioner. Det handlar bland annat om:

- att huvudmannen ska erbjuda undervisning i ämnet modersmål under hela elevens skoltid,

- att kommunerna ska ha en kontinuerlig övergripande ledning av räddningstjänstverksamheten,
- att ett nytt obligatoriskt inslag med så kallade framtidsval ska införas i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan och
- att kommuner och regioner ska få en uttryckt skyldighet att ta hänsyn till kraven på totalförsvaret i sin verksamhet.⁶¹

7.1.3 Många utvärderingar och uppföljningar av reformer och satsningar under 2019

I vår kartläggning ingår även utredningar och utvärderingar av reformer och satsningar som påverkar kommuner och regioner. Omkring en tredjedel av utredningarna är av den typen. Av dessa är 9 utvärderingar och uppföljningar av olika statsbidrag. Statskontoret har exempelvis lämnat tre olika rapporter som gäller riktade statsbidrag.⁶² Under 2019 har även Riksrevisionen publicerat tre rapporter som gäller statsbidrag.⁶³ I rapporten om stödet till kommuner för ökat bostadsbyggande rekommenderar Riksrevisionen regeringen bland annat att utforma stödet med hänsyn till kommunernas planerings- och budgetprocesser.

7.1.4 Samråd i olika former finns som förslag på några områden

Några utredningar (5) lämnar förslag på samråd i olika former. Exempelvis föreslår utredningen *Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad* att samverka kring den enskilda ska ske genom en samordnad individuell plan mellan Arbetsförmedlingen och kommunens socialtjänst. I andra utredningar finns förslag på att alla regionala aktörer i samverka med kommuner bör arbeta med att främja investeringar, och att kommuner och regioner vid behov ska samråda med berörda statliga myndigheter i frågor av betydelse för totalförsvaret.⁶⁴ I en rapport om ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom

⁶¹ SOU 2019:18 *För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål*. SOU 2019:34 *Förbättrat skydd för totalförsvaret*, SOU 2019:4 *Framtidsval - karriärvägledning för individ och samhälle* respektive SOU 2019:7 *Skogsbränderna sommaren 2018*.

⁶² Statskontoret 2019:5 *Ökad bemanning inom äldreomsorgen. En uppföljning av regeringens tillfälliga satsning 2015–2018. Slutrapport*, Statskontoret 2019:12 *Utvärdering av strategin för unga som varken arbetar eller studerar*. Statskontoret 2019:17 *Utvärdering av statsbidraget för höjda lärarlöner*.

⁶³ Riksrevisionen 2019:1 *Klimatklivet – stöd till lokala klimatinvesteringar*. Riksrevisionen 2019:20 *Stödet till kommuner för ökat bostadsbyggande*. Riksrevisionen 2019:25 *Stöd till renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden*.

⁶⁴ SOU 2019:3 *Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad*, SOU 2019:21 *Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige* och SOU 2019:34 *Förbättrat skydd för totalförsvaret*.

presenterar Socialstyrelsen en modell med exempel på samverkansformer mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården.⁶⁵

7.1.5 Ett par förslag på nationell uppföljning av kommunsektorns verksamheter

Ett par rapporter lyfter fram förslag på eller behov av nationell uppföljning som rör kommunsektorns verksamheter. Den ena presenterar förslag på nationell uppföljning av hälso- och sjukvården och den andra lämnar rekommendationer till regeringen att ge uppdrag till myndigheter för att säkerställa att återkommande nationell uppföljning görs av jämlikhet och kvalitet i gravidvårdskedjan.⁶⁶

7.1.6 Några förslag avser ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunsektorn

Vissa förslag i utredningarna gäller ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan kommunsektorn och staten, exempelvis två utredningar som rör LSS och assistansersättningen. Den ena utredningen föreslår att hjälp med andning och sondmatning ska utgöra grundläggande behov som kan ge rätt till personlig assistens enligt LSS. Förslaget kan minska kommunernas kostnader eftersom det innebär att enskilda kan få rätt till statlig assistansersättning. Den andra utredningen föreslår tre nya LSS-insatser och att staten ska ta hela ansvaret för insatsen personlig assistans.⁶⁷

7.1.7 Fåtal utredningar om kommunsektorns ekonomiska villkor

Vi har identifierat och bedömer att ett par utredningar gäller kommunernas och regionernas ekonomiska villkor. Den ena är ett förslag om att statens nuvarande särskilda statsbidrag för regionernas läkemedelskostnader i sin helhet ska föras över till det generella statsbidraget. Utredningen föreslår även att införa ett nytt stöd till regionernas användning av nya effektiva läkemedel och även att införa ett bidrag till regioner med höga kostnader för att behandla sällsynta sjukdomar.⁶⁸ Den andra är Riksrevisionens rapport om det kommunala utjämnningssystemet. Riksrevisionen bedömer att systemet för kommunalekonomisk utjämning inte är

⁶⁵ Socialstyrelsen 2019-6-22. *Ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom – en modell för mångprofessionell samverkan för personcentrerad vård och omsorg vid demenssjukdom.*

⁶⁶ Vårdanalys 2019:2. *Med örat mot marken– Förslag på nationell uppföljning av hälso- och sjukvården.* Vårdanalys 2019:4. *Olik eller ojämlig? En analys av regionala skillnader i gravidvårdskedjan.*

⁶⁷ Promemoria (S2019/00767/FST) *Behov av hjälp med andning och sondmatning* respektive SOU 2018:88 *Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen.*

⁶⁸ SOU 2018:89 *Tydligare ansvar och regler för läkemedel.*

utformat så att kommunerna kan ge kommuninvånarna en i huvudsak likvärdig service utan större skillnader i skattesatser mellan kommuner.⁶⁹

7.2 Sju yttranden från riksdagen under 2019 som rör statlig styrning

I riksdagens utskott förbereder riksdagsledamöterna de beslut som riksdagen fattar. Besluten bygger ofta på förslag från regeringen, men förslagen kan även komma från riksdagsledamöterna själva. Vi har identifierat 7 yttranden från 2019 där riksdagens olika utskott antingen har yttrat sig i principiellt viktiga frågor som gäller statens styrning av kommuner och regioner eller på ett sätt som vi bedömer kan påverka kommunsektorn väsentligt (tabell 7.2). Detta är färre än under 2017 och 2018, då riksdagens utskott yttrade sig på detta sätt 15 respektive 24 gånger.

Vi inkluderar bara de yttranden som riksdagen har ställt sig bakom och som inte enbart är bifall till en proposition från regeringen. På så vis särskiljer vi riksdagens styr signaler från regeringens. Visserligen säger det något om riksdagens styrning när riksdagen avslår motioner och bifaller en proposition. Men dessa fall ingår ändå inte i vår redovisning i detta avsnitt.

7.2.1 Flest yttranden från socialutskottet

Flest yttranden kommer från socialutskottet, 3 yttranden. Socialutskottet lämnade flest yttranden även under 2017 och 2018. Ett återkommande ämne är vården. Exempelvis uppmanar riksdagen regeringen att återkomma med förslag om att utveckla vårdvalet i den specialiserade öppenvården samt om att utöka möjligheten till valfrihet i slutenvården. Under både 2017 och 2018 berörde flera yttranden på olika sätt välfärdsverksamhet i privat regi. Övriga yttranden är spridda över olika områden.

Tabell 7.2 Yttranden från riksdagens utskott under 2019 som rör principiella frågor om statens styrning av kommuner och regioner.

Utskott	Fråga som behandlades	Tillkännagivande
Justitie (2019/20:JuU8)	Yttrandet innehåller sex tillkännagivanden kopplade till frågan om ett starkare skydd för blåjuspersonal. Riksdagen uppmanar bland annat regeringen att skyndsamt återkomma med lagförslag som innebär en särskild straffskärpningsgrund för angrepp mot viktiga samhällsfunktioner och en översyn av vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att öka säkerheten på sjukhus.	6

⁶⁹ Riksrevisionen 2019:29 *Det kommunala utjämningsystemet – behov av mer utjämning och bättre förvaltning.*

Utskott	Fråga som behandlades	Tillkännagivande
KU (2019/20:KU3)	Riksdagen vill att regeringen återkommer med förslag till bestämmelser om att inhämta och beakta synpunkter vid ändringar i regionindelningen. Bestämmelserna bör i allt väsentligt motsvara de som gäller för att ändra i kommunindelningen.	1
Social (2018/19:SoU8)	Riksdagen uppmanar regeringen att: 1. årligen rapportera till riksdagen om konsekvenserna för akutsjukvården vid regionsjukhusen med anledning av den högspecialiserade vårdens koncentration, 2. återkomma med förslag om att utveckla vårdvalet i den specialiserade öppenvården, 3. återkomma med förslag om att utöka möjligheten till valfrihet i slutenvården, 4. på lämpligt sätt se till att gemensamma standarder tas fram för journalsystem och kvalitetsregister, 5. överväga om det finns anledning att göra en översyn av patientdatalagen och annan relevant lagstiftning.	5
Social (2018/19:SoU9)	Regeringen bör utreda möjligheterna att inrätta barn- och familjecentraler där olika professioner arbetar tillsammans. Detta ska skapa förutsättningar för personer som arbetar med barn och unga att samarbeta tätare.	1
Social (2018/19:SoU15)	Riksdagen uppmanar regeringen att se över hur vårdansvaret för personer med psykisk ohälsa och beroendesjukdom kan samlas hos en huvudman. Utifrån översynen bör regeringen därefter utreda möjligheterna till en gemensam tvångslagstiftning för personer med psykisk ohälsa i kombination med beroendesjukdom samt se över hur det ska kunna finnas tillgång till farmakologisk behandling i hela landet för personer med beroendesjukdom. Dessutom uppmanas regeringen att stärka tillsynen och uppföljningen av barn- och ungdomspsykiatrin.	2
Utbildning (2018/19:UbU11)	Riksdagen uppmanar regeringen att utreda om det går att inrätta en tvåårig yrkesskola på gymnasienivå.	1
Utbildning (2018/19:UbU8)	Riksdagen vill att det ska vara möjligt för skolor att ge elever på högstadiet och gymnasiet ett skriftligt ordningsomdöme i terminsbetygen. Ordningsomdömet ska inte ingå i slutbetyget.	1

Källa: Riksdagens webbplats.

7.2.2 Samtliga yttranden innehåller tillkännagivanden

Riksdagen kan lämna tillkännagivanden, det vill säga ett beslut där riksdagen meddelar regeringen sin åsikt.⁷⁰ I samtliga yttranden i vår sammanställning har riksdagen lämnat tillkännagivanden i frågor som berör kommuner och regioner.⁷¹ Flest tillkännagivanden kom från socialutskottet, i likhet med både 2017 och 2018.

7.3 Endast enstaka yttranden från Lagrådet under 2019

Lagrådet granskar viktiga lagförslag innan riksdagen behandlar dem. Lagrådet ska enligt regeringsformen (8 kap. 21 § 5) yttra sig innan riksdagen beslutar om lagar om kommunal beskattning eller lagar som innebär skyldigheter för kommunerna. Detta är en del i skyddet av det kommunala självstyret.⁷² Under 2019 har Lagrådet totalt lämnat 99 yttranden. 2 av dessa yttranden gäller lagförslag med principiell eller stor påverkan på statens styrning av kommuner och regioner (tabell 7.3). Detta är en minskning från 2018, då vi identifierade 12 sådana yttranden. Men Lagrådets yttranden är också färre totalt sett under 2019 än under 2018 (99 respektive 157 yttranden).

Tabell 7.3 Lagrådets yttranden under 2019 som berör principiella frågor om statens styrning av kommuner och regioner.

Lagförslag (datum för yttrande)	Departement	Lagrådets yttrande
Personlig assistans för hjälp med andning (2019-06-10)	Social	Förslag på att hjälp med andning ska utgöra ett sådant grundläggande behov som kan ge rätt till personlig assistans enligt LSS. Utgångspunkten är enligt förslaget att andningshjälp utgör hälso- och sjukvårdsåtgärder. Förslaget förutsätter att hjälpen utförs i form av egenvård. Lagrådet anser att frågorna om vad som faller inom eller utanför begreppet hälso- och sjukvård bör klargöras och övervägas ytterligare för att den föreslagna regeln ska kunna tillämpas på ett rättssäkert och förutsebart sätt.

⁷⁰ Tillkännagivanden kan exempelvis användas om riksdagen anser att en viss fråga bör utredas eller att regeringen bör komma med förslag. Regeringen är inte rättsligt bunden att tillgodose ett tillkännagivande, men enligt konstitutionell praxis är utgångspunkten att göra det.

⁷¹ I flera fall innehåller ett betänkande fler än ett tillkännagivande.

⁷² I sina yttranden kan Lagrådet kommentera de proportionalitetsbedömningar som har gjorts i samband med förslaget, exempelvis om det är troligt att det underlag som ligger till grund för bedömningen är tillräckligt för att motsvara kraven enligt bestämmelsen i regeringsformen.

Lagförslag (datum för yttrande)	Departement	Lagrådets yttrande
Skatt på avfallsförbränning (2019-10-04)	Finans	Förslag på en punktskatt på förbränning av avfall. Lagen syftar bland annat till att på sikt uppnå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin. Lagrådet anser att det måste belysas ytterligare om lagen kan antas tillgodose syftena med lagen.

Källa: Lagrådets webbplats

Under året har Lagrådet granskat andra lagar som påverkar kommunsektorn, men då har Lagrådet lämnat dem utan att kommentera dem alls eller endast lämnat kommentarer som gäller förtydliganden av texten eller kommentarer av språklig karaktär. Dessa kommentarer är inte med i vår sammanställning.

Referenser

ESV. (2019:34). *Tidsserier, statens budget m.m. 2018.*

Proposition 2018/19:1. *Budgetpropositionen 2019.*

Proposition 2019/20:1. *Budgetpropositionen 2020.*

Proposition 2019/19:162. *En ny beteckning för kommuner på regional nivå och vissa frågor om regionindelning.*

Regeringskansliet. (2018). *Viktigare lagar och förordningar inför årsskiftet 2018/2019.*

Regeringskansliet. (2019). *Viktigare lagar och förordningar inför halvårsskiftet 2019.*

Regeringskansliet. (2019). *Viktigare lagar och förordningar inför årsskiftet 2019/2020.*

SKR. 2019-01-10. *Riksdagen beslutade om anslag i statsbudgeten i enlighet med reservation från M och KD.*

SKR. (2018). *Cirkulär 18:47: Budgetpropositionen 2019 och höständringsbudgeten för 2018.*

SKR. (2018). *EkonomiNytt 09/2018: Budgetpropositionen för 2019 och höständringsbudgeten för år 2018.*

SKR. (2019). *Cirkulär 19:18: 2019 års ekonomiska vårproposition och vårändringsbudgeten för år 2019.*

SKR. (2019). *Cirkulär 19:38: Budgetpropositionen 2020 och höständringsbudgeten för 2019.*

SKR. (2019). *EkonomiNytt 05/2019: Vårpropositionen och vårändringsbudget för år 2019.*

SKR. (2019). *EkonomiNytt 10/2019: Budgetpropositionen 2020 och höständringsbudgeten för år 2019.*

Statskontoret. (2011:22). *Tänk efter före – om viss styrning av kommuner och landsting.*

Statskontoret. (2014). *Nationella samordnare – statlig styrning i otraditionella former?* (Om offentlig sektor).

Statskontoret. (2014). *Överenskommelser som styrmedel.* (Om offentlig sektor)

Statskontoret. (2014:26). *Informationsförsörjning om kommuner.*

Statskontoret. (2016:24). *Statens styrning av kommunerna.*

Statskontoret (2018). *Strategier och handlingsplaner. Ett sätt för regeringen att styra? (Om offentlig sektor).*

Statskontoret. (2018). *Utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och landsting 2017.*

Statskontoret. (2019). *Utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och landsting 2018.*

Statskontoret. (2019:2). *Utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och landsting– en analys.*

Bilaga 1

Regeringsuppdraget

Regeringen

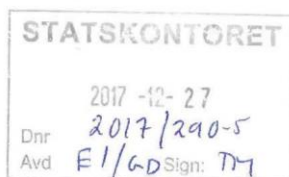
Regeringsbeslut

III 4

2017-12-13
Fi2017/04702/K

Finansdepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag att följa utvecklingen av statens styrning av kommuner och landsting

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att fr.o.m. 2018 t.o.m. 2020 översiktligt redovisa och analysera utvecklingen av statens styrning av kommuner och landsting och deras verksamheter.

Myndigheten ska senast den 31 maj 2018 lämna en första redovisning av uppdraget till regeringen (Finansdepartementet). Därefter ska redovisningar årligen, senast den 1 februari, lämnas till regeringen för det föregående året. Redovisningen för 2018 ska innehålla en fördjupad analys av utvecklingen.

Bakgrund

Sverige är en enhetsstat, med en långtgående kommunal självstyrelse, vilket medför att statens styrning måste utformas efter en avvägning mellan behovet av att styra och utrymmet för den kommunala självstyrelsen. Staten har behov av att styra kommuner och landsting för att säkerställa att nationella mål och ambitioner får genomslag i de kommunala verksamheterna. I regeringsformen fastställs grunderna för den kommunala självstyrelsen och hur staten i sin styrning ska förhålla sig till denna. Viss föreskriftsrätt kan delegeras genom bemyndiganden från riksdagen till regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer. Det förekommer också annan styrning, t.ex. genom överenskommelser, handlingsplaner, nationella inriktningsdokument, riktade statsbidrag, uppföljning, tillsyn och utvärdering av de kommunala verksamheterna. Dessutom genomförs rådgivning, utbildning och insatser för kunskapspridning samt erfarenhetsutbyte mellan statliga aktörer och kommunsektorn.

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax:
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Jakobsgatan 24
E-post: fi.registrator@regeringskansliet.se

Regeringen har initierat ett arbete med att utveckla styrningen av den offentliga förvaltningen. Kommuner och landsting behöver goda förutsättningar att hantera de utmaningar som de står inför. En väsentlig del i detta är att de regler som styr verksamheterna ska vara anpassade till den verklighet som kommuner och landsting arbetar i och ge möjlighet till lokal anpassning. Det innebär en tydlig och strategisk styrning, som bygger på tillit (prop. 2015/16:1 utg.omr. 2 avsnitt 4.4 och prop. 2016/17:1 utg.omr. 25 avsnitt 3.5.4).

I budgetpropositionen för 2018 anger regeringen att det finns anledning att på ett samlat och strukturerat sätt följa utvecklingen av statens styrning av kommunsektorn för att bättre kunna utvärdera om vidtagna åtgärder för att utveckla styrningen får önskad effekt (prop. 2017/18:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.5.4).

Statskontoret har på uppdrag av regeringen genomfört en övergripande kartläggning av hur staten följer upp kommunerna och deras verksamheter (Statskontoret 2014:26). Myndigheten konstaterar i kartläggningen bl.a. att det finns relativt få analyser och studier av olika statliga styrformer ur ett tvärsektorielt eller sektorsövergripande perspektiv. Statskontoret har även på regeringens uppdrag kartlagt statens samlade styrning av kommunerna och övergripande analyserat konsekvenserna av styrningen i rapporten Statens styrning av kommunerna (Statskontoret 2016:24). Myndigheten bedömer i rapporten att den samlade statliga styrningen av kommunerna har ökat i omfång, komplexitet och detaljeringsgrad. Statskontoret har vidare i promemorian Samlad uppföljning av den statliga styrningen av kommuner och landsting (Statskontoret 2016/32-5) angett att det finns vissa behov av att ha en samlad bild av den statliga styrningen.

Den offentliga förvaltningen möter löpande utmaningar i form av t.ex. den demografiska utvecklingen, migrationsströmmar, medborgarnas förändrade förväntningar på service och allt mer komplexa samhällsproblem. Detta ställer stora krav på både organisationerna i sig och verksamheterna. Samtliga kommuner respektive landsting har samma ansvar, men förutsättningarna varierar, t.ex. avseende geografiskt läge, befolkningsstorlek och antal anställda. Det innebär stora skillnader när det gäller de kommunala organisationernas kapacitet och förmåga att hantera den statliga styrningen.

Det är väsentligt att statens styrning ger den effekt som avses och att staten väljer effektiva sätt, för både staten och kommunsektorn, att styra på. I detta ingår även att beakta styrningens samlade omfattning, både när det gäller enskilda verksamhetsområden och utifrån ett kommunalt helhetsperspektiv. Det är viktigt eftersom kommunala verksamheter ofta påverkas av styrning från flera håll, medan statliga utvärderingar av viss styrnings effekter främst genomförs inom respektive verksamhetsområde. Kommunerna och landstingen måste hantera styrningen samlat vid resursfördelning, kompetensförsörjning och eventuella anpassningar av organisationen. För att kunna utveckla den statliga styrningen av kommuner och landsting behöver regeringen ett samlat kunskapsunderlag om hur styrningen utvecklas över tid.

Närmare om uppdraget

Årlig redovisning

Statskontoret ges i uppdrag att följa utvecklingen av den statliga styrningen av kommuner och landsting och deras verksamheter. Uppdraget omfattar all statlig styrning, dvs. av både obligatoriska och frivilliga verksamheter, samt styrning som sker som en följd av EU-medlemskapet. Syftet är att årligen ge regeringen ett samlat översiktligt underlag om styrningens utveckling. Inom ramen för detta uppdrag ska Statskontoret översiktligt redovisa:

- nya eller väsentligt förändrade lagar och förordningar, med betydande påverkan på kommunsektorns verksamheter och funktionssätt, samt i vilken utsträckning grunden för regleringen härrör från EU,
- omfattning och nivån på generella bidrag inom utgiftsområde 25
Allmänna bidrag till kommuner,
- riktade statsbidrag med uppgift om antal, storlek, fördelning efter utgiftsområde, bidragstyp (t.ex. stimulansmedel, kostnadsersättning och bidrag som endast vänder sig till kommuner och landsting respektive även till andra aktörer), start- och slutår eller om bidraget är permanent samt typ av fördelningsnyckel (t.ex. per capita eller annan typ av fördelning),
- nya eller förändrade bemyndiganden att meddela föreskrifter riktade mot kommunsektorn,

- vilka statliga myndigheter som utövar styrning över verksamheter i kommuner och landsting och vilken roll dessa myndigheter har (t.ex. tillsynsmyndigheter eller stödjande myndigheter),
- nya eller väsentligt förändrade myndighetsföreskrifter, allmänna råd och liknande styr- och stödåtgärder, samt pågående utvecklingsarbete hos myndigheterna avseende sin styrning av kommuner och landsting,
- ny eller väsentligt förändrad annan statlig styrning, t.ex. genom överenskommelser, handlingsplaner, nationella samordnare och nationella inriktningsdokument,
- utredningar, större utvärderingar, tillsyns- eller uppföljningsrapporter, som tar upp principiella aspekter om statens styrning eller dess konsekvenser, och
- Lagrådets och riksdagens yttranden rörande principiellt viktiga frågor som rör statens styrning eller kommunalt självstyre, t.ex. avseende proportionalitetsprincipen.

Redovisningen ska innehålla en kort översiktlig beskrivning av förändringarna och, i den utsträckning som det är möjligt utifrån tidigare års redovisningar, jämförelser med tidigare år. Statskontoret ska även genomföra en sammanfattande analys baserat på de uppgifter som samlas in enligt ovan, t.ex. skillnader mellan olika verksamhetsområden avseende användning av styrmedel och varifrån den statliga styrningen kommer.

Fördjupad analys

Statskontoret ges i uppdrag att göra en fördjupad analys av den samlade styrningens utveckling bl.a. utifrån, de årliga redovisningarna, eventuella andra uppdrag till Statskontoret och relevant forskning avseende principiella styrningsfrågor. Analysen ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 1 februari 2019.

Statskontoret ska i dialog med enskilda kommuner och landsting analysera konsekvenserna av den samlade statliga styrningen för dessa, t.ex. när det gäller deras prioriteringar, eventuell ökad administration och möjligheter att utveckla verksamheterna.

Inom ramen för denna del av uppdraget ska Statskontoret analysera i vilken utsträckning som möjligheten att ta tillvara verksamhetsnära kompetens och erfarenhet i kommuner och landsting påverkas av den statliga styrningen. Uppdraget omfattar all statlig styrning och styrning som sker från EU. I uppdraget ingår inte att värdera enskilda styrmedel eller styrningen av enskilda verksamhetsområden.

Genomförande

Statskontoret ska särskilt beakta möjligheterna att använda befintlig information, t.ex. informationsförsörjning inom olika verksamhetsområden eller information som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samlar in. Om Statskontoret konstaterar att viss information saknas som är av sådan karaktär att myndigheten bedömer den som nödvändig för att säkerställa en relevant uppföljning av styrningens utveckling ska Statskontoret, i dialog med Regeringskansliet (Finansdepartementet), lämna förslag till hur denna information kan inhämtas. Statskontoret ska vid genomförandet av uppdraget föra en dialog med SKL samt berörda statliga myndigheter.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Henrik Källsbo

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Justitiedepartementet/L6, SIM, SSK
Socialdepartementet/ SF, SFT, FS och SAM
Finansdepartementet/BA, SFÖ och OU
Utbildningsdepartementet/ GV, S och UF
Miljö- och energidepartementet/MS
Näringsdepartementet/D, FJR, JM, KSR, PBB, RTS, SUBT och TIF
Kulturdepartementet/ D och KO
Arbetsmarknadsdepartementet/A
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/FCK
Länsstyrelserna
Sveriges Kommuner och Landsting

0 (0)

Bilaga 2

Metodbeskrivning

I denna bilaga redovisar vi hur Statskontoret har genomfört uppdraget att översiktligt redovisa den statliga styrningens utveckling under 2019. Vi har genomgående i denna rapport haft ambitionen att få med alla nya eller förändrade styrmedel av väsentlig art som började att gälla även under december 2019. Däremot är det inte säkert att vi har fått med alla förändringar under december 2019. Det beror på att de ligger så nära slutet på vår uppdragstid (den 31 januari 2020).

Redovisning av lagar och förordningar

Enligt uppdraget ska Statskontoret redovisa nya eller väsentligt förändrade lagar och förordningar under 2019 som har betydande påverkan på kommunsektorns verksamheter och funktionssätt. Vi har genomfört redovisningen i följande steg:

1. Sammanställning av bruttolista över alla de regleringar som trädde i kraft 2019 och som nämns i regeringens publikationer med viktigare lagar och förordningar⁷³ samt utgiftsområde 25 i budgetpropositionen för 2019.
2. Genomgång av de beskrivningar av regleringarna som finns i publikationerna.
3. Bedömning av om lagarna eller förordningarna har en betydande påverkan på kommunsektorns verksamheter eller funktionssätt eller inte. Vi har bedömt detta mot bakgrund av vilka som är kommunernas och regionernas obligatoriska och frivilliga uppgifter och om förändringarna i regleringarna kan ha stor inverkan på dessa, exempelvis genom att öka kostnaderna eller på andra sätt påverka kommunernas åtaganden (t.ex. att det tillkommer nya krav på en verksamhet eller att kommuner och regioner ska utföra nya uppgifter).

I urvalet ingår inte nya och förändrade regleringar som endast innebär mindre ändringar och förtydliganden i sak, eller frågor av semantisk karaktär.

Kartläggningen omfattar inte heller generella lagar och förordningar som gäller för kommunsektorn på grund av att de är arbetsgivare eller uppgiftslämnare. Det gäller till exempel skatte- och redovisningsregler samt regler om arbetsmiljö som gäller alla arbetsgivare på arbetsmarknaden.

För de regleringar som vi bedömer har en betydande påverkan på kommunsektorn har vi sammanställt information om:

- regleringen är en ny eller ändrad lag eller förordning
- regleringen härrör från EU
- regleringen påverkar kommuner eller regioner

⁷³ Regeringskansliet *Viktigare lagar och förordningar inför årsskiftet 2018/19, halvårsskiftet 2019 och inför årsskiftet 2019/20.*

- vilket departement och område som regleringen rör
- hur regleringen påverkar kommunerna eller regionerna.

Om regleringarna är nya eller ändrade framgick redan i samband med insamlingen. Vi hämtade in information om regleringen kommer från EU eller inte genom en sökning i bakomliggande förarbeten, exempelvis propositionen och lagrådsremissen. Beskrivningarna av regleringarna och hur de påverkar kommuner eller regioner hämtades in från regeringens publikationer, propositioner och lagrådsremisser.

Redovisning av statsbidrag till kommuner och regioner

Enligt uppdraget ska Statskontoret redovisa omfattning och nivån på generella bidrag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Vi ska också redovisa flera uppgifter om riktade statsbidrag: antal, storlek, fördelning efter utgiftsområde, bidragstyp, start- och slutår eller om bidraget är permanent samt typ av fördelningsnyckel.

Vid publicering av denna rapport finns inga uppgifter över utbetalda statsbidrag till kommuner och regioner för 2019. Det betyder att uppgifter om utbetalda statsbidrag gäller för år 2018 medan uppgifter om antalet statsbidrag gäller för år 2019. Vi har använt flera källor för att beskriva och redovisa statsbidragen.

Uppgifter från Ekonomistyrningsverket (ESV) över nivåerna

Vi redovisar nivån på utbetalda statsbidrag utifrån uppgifter från ESV över medel (transfereringar) från staten till kommuner och regioner för såväl konsumtion som investeringar.

Vår totalsumma skiljer sig något från den som redovisas i ESV:s publikation *Utfallet för statens budget – del av ESV:s underlag till årsredovisning för staten över transfereringar till den kommunala sektorn*. Skillnaden beror främst på att i vår redovisning har vi inte tagit hänsyn till att staten tar emot vissa bidrag från kommuner och regioner. Merparten av sådana transfereringar från den kommunala sektorn till staten gäller kostnader för assistansersättningarna.

Anslagen i statens budget har grupperats till olika kategorier av statsbidrag

De uppgifter som vi har fått från ESV gäller för 2018, och är fördelade på olika anslag inom olika utgiftsområden i statens budget. Vi har grupperat de utbetalda medlen till tre olika kategorier av statsbidrag utifrån de olika anslagen och utgiftsområdena. Dessa tre kategorier är generella statsbidrag, kostnadsersättningar och riktade statsbidrag.

Generella statsbidrag får kommunerna och regionerna själva bestämma över vad de ska använda pengarna till. De är alltså inte öronmärkta för vissa insatser eller en viss verksamhet, som riktade statsbidrag. Det är frivilligt för kommunerna och regionerna att ansöka eller ta del av de riktade statsbidragen. Kostnadsersättningar

kan däremot ses som riktade medel eftersom ersättningarna är för vissa insatser eller en viss verksamhet. Men till skillnad från de riktade statsbidragen är kommunerna och regionerna skyldiga att utföra eller tillhandahålla det som kostnadsersättningarna är till för, oavsett om de får någon ersättning eller inte.

Nedan redovisar vi vilka anslag som ingår i respektive kategori.

Generella statsbidrag: Alla anslag inom utgiftsområde 25 (Allmänna bidrag till kommuner). Vi definierar även anslaget *Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande* inom utgiftsområde 18 (Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik) som ett generellt statsbidrag. Det beror på att kommunerna fritt får disponera medlen från detta bidrag även om det finns villkor som kommunerna måste uppfylla för att kunna ta del av bidraget.

Kostnadsersättningar:

- anslagen Länsstyrelserna m.m. (för regionalt tillväxtansvar), Allmänna val och demokrati (för förtidsröstning) och Åtgärder för nationella minoriteter inom utgiftsområde 1 (Rikets styrelse)
- anslagen Ersättning för räddningstjänst m.m. och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (för utbildning av räddningstjänstpersonal) inom utgiftsområde 6 (Försvar och samhällets krisberedskap)
- anslaget *Ersättningar och bostadskostnader* inom utgiftsområde 8 (Migration)
- anslagen Tandvårdsförmåner⁷⁴, Bidrag för läkemedelsförmånerna, Bidrag till folkhälsa och sjukvård (för livmoderhalscancerscreening) och Sjukvård i internationella förhållanden inom utgiftsområde 9 (Hälsovård, sjukvård och social omsorg)
- anslagen Etableringsåtgärder (för flyktingguider och familjekontakter) och Kommunersättningar vid flyktingmottagande inom utgiftsområde 13 (Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering)
- anslaget Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser (för insatser för vissa nyanlända invandrare) inom utgiftsområde 14 (Arbetsmarknad och arbetsliv)
- anslagen Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan (för omvårdnadsinsatser för rörelsehindrade och för utbildning för elever med funktionshinder), Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet m.m. (för utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd) och Ersättningar för

⁷⁴ Det statliga tandvårdsstödet kan ses som en subvention till individer (patienterna). Men vi har tagit med detta stöd eftersom det ska ersätta vårdgivare (både Folktandvården och privata tandläkare som är anslutna till Försäkringskassans elektroniska system) för utförd tandvård enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

klinisk utbildning och forskning inom utgiftsområde 16 (Utbildning och universitetsforskning)

- anslaget Ersättning avseende icke statliga flygplatser (för beredskapsflygplatser) inom utgiftsområde 22 (Kommunikationer).⁷⁵

Riktade statsbidrag: Alla andra anslag i statens budget som vi inte har nämnt under generella statsbidrag respektive kostnadsersättningar ingår i summan av de riktade statsbidragen.

Statsbudgetens totala utgifter

I rapporten sätter vi också de utbetalda statsbidragen till kommunerna och regionerna i relation till statsbudgetens totala utgifter. Uppgifter över statsbudgetens totala utgifter har vi hämtat från ESV:s rapport med tidsserier över statens budget.⁷⁶ Med statsbudgetens totala utgifter menar vi summan av utgiftsområdena 1–27. Vi har inte tagit med några andra utgifter eftersom vi bara ha velat ta med utgifter som bygger på att regeringen har gjort en fördelning av vad statens budget ska användas till inom och mellan utgiftsområdena.

Uppgifter från SCB över nivåerna i relation till kommunsektorns intäkter

För att redovisa hur stor andel av kommunernas och regionernas intäkter som utgörs av statsbidrag har vi använt oss av uppgifter från räkenskapssammandraget vid Statistiska centralbyrån (SCB). Uppgifterna i räkenskapssammandraget är bokföringsmässiga, vilket betyder att bidrag och ersättningar redovisas på det år som de har förbrukats. Det kan skilja sig från de uppgifter vi har hämtat från ESV som är kassamässiga, vilket betyder att utbetalningar ett visst år kan vara för bidrag och ersättningar för ett annat år.

För både kommuner och regioner utgörs de totala intäkterna i denna beräkning av verksamhetens intäkter (där även riktade statsbidrag och kostnadsersättningar ingår), skatteintäkter, finansiella intäkter, eventuella så kallade extraordinära intäkter och generella statsbidrag. De generella statsbidragen beräknas som generella bidrag från staten samt skillnaden mellan bidrag och avgifter i det kommunalekonomiska utjämningsystemet. För regionerna särredovisar vi även bidragen för läkemedelsförmånen, som i resultaträkningen i räkenskapssammandraget annars ingår i de generella statsbidragen. Den kommunala fastighetsavgiften räknas inte som statsbidrag i vår redovisning.

De riktade statsbidragen och kostnadsersättningarna utom läkemedelsförmåner kallas i räkenskapssammandraget för driftsbidrag. Vi räknar här även med

⁷⁵ Det finns några ytterligare kostnadsersättningar enligt vår statsbidragsförteckning, men för dessa har vi ingen uppgift om hur mycket som faktiskt har betalats ut.

⁷⁶ Rapport ESV 2019:34. <https://www.esv.se/publicerat/publikationer/2019/tidsserier-statens-budget-m.m.-2018/> (tabell 10.5, den 7 november 2019).

investeringsbidrag från staten. Däremot ingår inte bidrag från EU, bidrag för personlig assistans, posten ”övriga bidrag” eller momsersättningen.

Uppgifter om det totala antalet statsbidrag och förändrade statsbidrag 2019

Till vår andra rapport kartlade konsulten EY på uppdrag av Statskontoret det totala antalet statsbidrag till kommuner och regioner. Konsultens kartläggning utgick från uppgifter om utbetalda belopp (transfereringar) från staten till kommuner och regioner 2017 som Statskontoret fick från ESV. Detta sammanställdes till en förteckning över det totala antalet statsbidrag. Till denna rapport har vi uppdaterat statsbidragsförteckningen med följande uppgifter: statsbidragens bidragsram, statsbidragens slutår, nya statsbidrag, väsentligt förändrade statsbidrag, upphörda statsbidrag och de riktade statsbidragens användningsområden.

Uppdatering av statsbidragens bidragsramar

Vi har gått igenom regleringsbrev för 2019 på ESV:s webbplats för berörda anslag eller anslagsposter inom de olika utgiftsområdena i statens budget för att urskilja bidragsramen.

Uppdatering av statsbidragens slutår

Uppgifterna om slutår grundar sig i första hand på vad som framgår i regeringens förteckning över riktade statsbidrag till kommunsektorn (Bilaga ”Riktade statsbidrag till kommunsektorn” i budgetpropositionen för 2020). I andra hand har vi utgått från dokumentet (överenskommelse, förordning eller särskilt regeringsuppdrag) som reglerar statsbidraget eller i några fall från information från myndigheters webbplatser.

Nya, upphörda och väsentligt förändrade statsbidrag 2019

Vi har gått igenom SKR:s publikationer om budgetpropositionen, Moderaternas och Kristdemokraternas reservation till budgeten, vårändringsbudgeten och höständringsbudgeten där SKR har sammanställt information ur propositionerna som berör deras medlemmar.⁷⁷

Vi har också använt svaren från en enkät till myndigheterna för att få uppgifter om nya, väsentligt förändrade och upphörda statsbidrag under 2019. Vi beskriver vår enkät närmare nedan i ett eget delavsnitt. Vi har också fått uppgifter om upphörda statsbidrag utifrån vår genomgång av regleringsbrev för 2019 på ESV:s webbplats.

⁷⁷ Cirkulär 18:47, 19:18 och 19:38; EkonomiNytt nummer 09/2018, 05/2019 och 10/2019; <https://skl.se/ekonomijuridikstatistik/ekonomi/budgetochplanering/arkivbudgetochplanering/arkivbudgetochplanering/riksdagenbeslutadeomanslagistatsbudgetenienlighetmedreservat ionfranmochkd.26071.html>.

Utifrån uppgifterna från ESV, SKR:s cirkulär och enkätsvaren har vi gått igenom rättsdokument, regleringsbrev och olika myndigheters webbplatser. Där har vi fått fram ytterligare information om de berörda nya och väsentligt förändrade statsbidragen. Slutligen har vi jämfört våra uppgifter om bidragsramar för 2019 med de för 2018 för att se om bidragsramen har ökat eller minskat väsentligt för något statsbidrag.

Med väsentlig förändring menar vi exempelvis att bidragsramen för bidraget har ökat relativt mycket eller att en befintlig statsbidragsförordning har utvidgats med nya bidrag eller användningsområden. Som utgångspunkt för vad som är en väsentligt förändrad bidragsram har vi använt oss av tumregeln att bidragen ska ha ökat eller minskat med minst 50 miljoner kronor samt 10 procent av bidragsramen.

Uppgifter om de riktade statsbidragens användningsområden

Uppgifter om de riktade statsbidragens användningsområden bygger på de dokument (förordning, överenskommelse eller regeringsbeslut) som reglerar de riktade statsbidragen. Vi har också tagit in kompletterande information från de myndigheter som administrerar de riktade statsbidragen.

För varje riktat statsbidrag har vi tagit ut information från dokumentet om syfte och användningsområde. Utifrån denna information har vi tagit fram kategorier för att kategorisera de riktade statsbidragen utifrån användningsområde. Vi landade i att de riktade statsbidragen huvudsakligen har nio användningsområden.

Vi ger endast en grov uppskattning av hur många riktade statsbidrag det finns inom respektive kategori. Detta beror delvis på att det är svårt att dra skarpa gränser mellan olika användningsområden, och även på att många riktade statsbidrag kan användas till flera insatser. Därmed finns det ett visst tolkningsutrymme av hur vissa bidrag ska användas och vilket syfte de har.

Redovisning av överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument

Enligt uppdraget ska Statskontoret även redovisa ny eller väsentligt förändrad styrning genom överenskommelser, nationella samordnare och nationella inriktningsdokument. Våra definitioner av dessa begrepp finns i kapitel 4. Här beskriver vi vilken eller vilka metoder vi har använt för att få fram underlag om dessa styrmedel.

Överenskommelser

Vi har gått igenom styrelsebeslut på SKR:s webbplats samt sökt på avtal och överenskommelser på regeringens webbplats för att få fram uppdaterade uppgifter om vilka överenskommelser som har slutits under 2019, för vilken period dessa överenskommelser gäller, om de omfattar medel samt vilket departement som är ansvarigt. Därutöver har SKR kompletterat med vissa andra uppgifter samt uppgifter om vilka tidigare beslutade överenskommelser som gäller vid utgången

av 2019 (e-post från SKR november 2019). Bilaga 5 sammanställer de överenskommelser som gäller vid utgången av 2019.

Nationella samordnare

Den historiska sammanställningen av nationella samordnare (2010–2015) bygger på bilaga 6.1 till konstitutionsutskottets betänkande (2015/16:KU10) och på Statskontorets rapport *Nationella samordnare. Statlig styrning i otraditionella former?* från 2014. Med hjälp av dessa sammanställningar har vi utifrån titel och sökningar i uppdragen till samordnarna sorterat ut de samordnare vars uppdrag påverkar kommuner och regioner. För åren 2016–2019 har vi gjort egna sökningar på regeringens webbplats (sökord: samordnare, koordinator, förhandlingsperson) för att hitta nya eller förändrade uppdrag som påverkar kommuner och regioner. Bilaga 5 sammanställer de nationella samordnare som vi bedömer har uppdrag med betydelse för kommuner och regioner.

Nationella inriktningsdokument

Den historiska sammanställningen av nationella inriktningsdokument (2010–2016) bygger på bilaga 1 i Statskontorets rapport *Strategier och handlingsplaner. Ett sätt för regeringen att styra?* från 2018. Med hjälp av denna sammanställning har vi utifrån titel och sökningar i respektive dokument, sorterat ut de inriktningsdokument som har betydelse för kommuner och regioner. För åren 2017–2019 har vi gjort egna sökningar på regeringens webbplats (sökord: handlingsplan, handlingsprogram och strategi) för att hitta nya nationella inriktningsdokument.

För att ingå i urvalet (vår sammanställning) ska strategin eller handlingsplanen innehålla åtgärder som direkt rör kommuner och regioner samt tydligt ha dokumenterats i en proposition, riksdagsskrivelse, departementspromemoria eller annat dokument som regeringen eller Regeringskansliet har offentliggjort. I urvalet ingår inte övergripande strategier som uttrycker en politisk vilja utan att nämna specifika åtgärder. I bilaga 5 finns en sammanställning av nationella inriktningsdokument som vi bedömer att de påverkar kommuner och regioner.

Redovisning av särskilda regeringsuppdrag och nya uppdrag i myndigheternas regleringsbrev

Regeringsuppdrag enligt särskilt beslut är uppdrag som myndigheter får utanför sitt regleringsbrev. För att identifiera regeringsuppdrag enligt särskilt beslut har vi utgått från ärendeförteckningar till regeringssammanträdena som normalt hålls veckovis, och som innehåller information om vilka ärenden som regeringen tänker behandla. Enstaka särskilda regeringsuppdrag återkommer årligen och räknas således inte som någon ny styrning. Eftersom dessa uppdrag är återkommande inkluderar vi dem inte i vår kartläggning av ny styrning.

Vi har även identifierat nya uppdrag i myndigheternas regleringsbrev. Vi har utgått från regleringsbreven för de myndigheter som i tidigare enkäter (våren 2016 och 2018) svarat att de utövar någon typ av styrning av den kommunala sektorn (ett 90-tal myndigheter). I de fall det inte har framgått tydligt vilka uppdrag som är nya för året har vi jämfört regleringsbrevet med regleringsbrevet för året innan. Vi har endast inkluderat de uppdrag som är helt nya. Vi har inte inkluderat mål och återrapporteringskrav från regleringsbreven.

Enkätundersökning till myndigheter om deras styrning

För att redovisa förändringar i myndigheternas styrning mot kommuner och regioner under 2019 har vi genomfört en enkät. Den skickades ut till de 87 myndigheter som i tidigare enkätutskick (våren 2016 och 2018) har svarat att de utövar styrning av kommuner och regioner.⁷⁸ De fem myndigheter som regeringen inrättade under 2018 ingick inte i utskicket. För dessa myndigheter har vi ställt frågor via mejl om inom vilka områden myndigheten styr kommuner och regioner, vilka styrmedel som myndigheten använder samt hur myndighetens styrning har utvecklats under 2019.⁷⁹ Under 2019 har regeringen inte inrättat någon ny myndighet.

Årets enkätundersökning genomfördes under oktober–november 2019. Totalt fick vi in 67 kompletta svar, vilket ger en svarsfrekvens på 77 procent. Vi har med hjälp av tillgängliga registeruppgifter jämfört de myndigheter som har svarat på enkäten med de som inte har svarat för att se om de skiljer sig åt i några väsentliga avseenden (tabell 2.1).

Tabell 2.1 Bortfallsanalys.

	Antal i urval	Svarsfrekvens (%)
Små myndigheter (<99 åa)	17	65
Medel myndigheter (100–499 åa)	41	76
Stora myndigheter (500– åa)	29	86
Universitet	13	69
Länsstyrelser	21	71
Övriga	53	81
Totalt	87	77

Det finns vissa skillnader i svarsfrekvens utifrån storleksklass och utifrån typ av myndighet. Framför allt har små myndigheter svarat på enkäten i en något lägre grad än medel och stora myndigheter. Men sammantaget är dessa skillnader i

⁷⁸ Våra tidigare enkätutskick har över huvud taget inte skickats till myndigheter som har ett övergripande ansvar för frågor som omfattar samhället i mer vid bemärkelse, till exempel domstolarna.

⁷⁹ Samtliga myndigheter har svarat.

svarsfrekvens så pass små att vi bedömer att de inte allvarligt snedvrider resultaten. Ett stort skäl till denna bedömning är att de myndigheter som vi sedan tidigare vet styr kommuner och regioner mycket har svarat, exempelvis Naturvårdsverket, Socialstyrelsen, Skolverket och Skolinspektionen.

I årets enkät valde vi att inte ännu en gång fråga efter myndigheternas roller, eftersom det är rimligt att de inte förändras särskilt mycket mellan enskilda år. För att besvara frågan om vilka myndigheter som styr kommuner och regioner samt deras roller har vi använt resultaten från vår enkät från våren 2018 och resultaten från vår kompletterande undersökning av myndigheter som inrättats under 2018.

I en del sammanhang behandlar vi länsstyrelserna som en myndighet. Detta beror på att länsstyrelserna i flera fall har liknande roller och uppgifter, men agerar i olika delar av landet. I vissa fall har vi valt att inte inkludera länsstyrelserna alls, eftersom deras svar inbördes har skiljt sig åt i flera avseenden.

Redovisning av utredningar och liknande

Enligt uppdraget ska Statskontoret översiktligt redovisa utredningar, större utvärderingar samt tillsyns- och uppföljningsrapporter som tar upp principiella frågor om statens styrning av kommuner och regioner eller dess konsekvenser. Eftersom det årligen publiceras hundratals rapporter i dessa kategorier har vi behövt avgränsa urvalet.

När det gäller de utredningar som regeringen har tillsatt har vi avgränsat urvalet enligt punkterna nedan. Vi bedömer att detta urval ger en relativt tillförlitlig bild av relevanta utredningar som regeringen har initierat och som har publicerats under året.

- Utredningar som publicerats under 2019 och som har skickats på remiss till SKR.
- Utredningar som har publicerats under 2019 på www.sou.gov.se och som SKR inte har lämnat någon remiss på.
- Promemorior och skrivelser på Regeringskansliets webbplats och som SKR inte har lämnat någon remiss på.

När det gäller utredningar av olika slag från statliga myndigheter har urvalet bestått av:

- utredningar som publicerats under 2019 och som skickats på remiss till SKR,
- utredningar som myndigheterna själva tar upp i den enkät vi skickade ut till dem,
- rapporter från Statskontoret (7 rapporter) och Riksrevisionen (5 rapporter).

Samtliga utredningar och rapporter som ingår i våra sammanställningar uppfyller något eller flera av kriterierna som listas nedan. I urvalet ingår inte utredningar som behandlar generella bestämmelser, till exempel arbetsgivarfrågor.

Vi har bedömt varje utredning utifrån följande kriterier:

- Utredningar vars förslag har stor påverkan på kommuner och regioner (det vill säga stor påverkan på kommunernas/regionernas ekonomiska förutsättningar, planering och/eller arbetssätt).
- Utredningar som berör finansieringsprincipen, det kommunala självstyret eller ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna.
- Utvärderingar av reformer som har stor påverkan på kommunsektorn.

Utredningarna och rapporterna skiljer sig åt, och berör ett stort antal frågor och verksamhetsområden. I rapporten beskriver vi översiktligt vilka typer av förslag som finns i utredningarna och som har stor påverkan på kommuner och regioner, samt vilka frågor om statens styrning som utredningarna lyfter fram. Vi har baserat kategoriseringen av typ av förslag eller frågor på utredningarnas sammanfattningar och beskrivningarna av vilken konsekvens de får för kommuner och regioner. Samtliga utredningar som ingår i urvalet finns i bilaga 8.

Redovisning av Lagrådets yttranden

Vi har sammanställt yttranden från Lagrådet i principiellt viktiga frågor som rör statens styrning av kommuner och regioner och i lagförslag med stor påverkan på kommuner och regioner. Vi har samlat in dessa från Lagrådets webbplats, där det finns en färdig sammanställning över de yttranden som Lagrådet gjorde under 2019. Vi har läst igenom samtliga yttranden översiktligt för att undersöka om de behandlar principiellt viktiga frågor⁸⁰ som rör statens styrning eller den kommunala självstyrelsen. Vi har också undersökt om yttrandena behandlar lagförslag som vi bedömer kan få stor påverkan på kommuner och regioner.⁸¹

Vissa yttranden som berör kommuner och regioner ingår inte i sammanställningen. Vi har valt bort dem från urvalet utifrån följande kriterier:

- Yttranden som innebär att Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.
- Yttranden som bara handlar om förtydliganden av frågor av semantisk eller terminologisk karaktär, eller frågor om dispositionen av lagen.

⁸⁰ Yttranden som berör finansieringsprincipen, det kommunala självstyret, proportionalitetsprincipen eller ansvarsfördelningen mellan staten och kommuner.

⁸¹ Vi definierar stor påverkan som att kommunernas eller regionernas ekonomiska förutsättningar påverkas (t.ex. ökade kostnader), att deras arbetssätt påverkas (t.ex. att det tillkommer nya krav på en verksamhet) eller att kommunerna och/eller regionerna får utökade skyldigheter.

- Yttranden som berör alla arbetsgivare på arbetsmarknaden och inte bara kommuner och regioner.

Redovisning av riksdagens yttranden

Vi har sammanställt yttranden från riksdagen som rör principiellt viktiga frågor kring statens styrning eller den kommunala självstyrelsen tillsammans med information om vilken fråga som berörs. Vi har också inkluderat yttrande med tillkännagivanden som vi bedömer kan få stor påverkan på kommuner och regioner. Vi har använt samma definitioner som för Lagrådets yttranden (se fotnot 80 och 81).

För att göra detta har vi gått igenom sammanfattningen av samtliga publicerade betänkanden och utlåtanden under 2019 i riksdagens databas. I vissa fall har vi behövt läsa dokumenten översiktligt.

I urvalet ingår *bara* de yttranden som riksdagen har bifallit. Vi har alltså inte tagit med eventuella yttranden från enskilda ledamöter eller partier där riksdagen inte har bifallit yttrandet. Vi har heller inte tagit med de yttranden som bara är bifall till en proposition från regeringen.

Bilaga 3

Lagar och förordningar

I denna bilaga redogör vi för lagar och förordningar som är nya och har börjat gälla 2019 (tabell 3.1) och väsentligt förändrade lagar och förordningar som har börjat gälla 2019 (tabell 3.2).

Tabell 3.1 Nya lagar och förordningar med betydande påverkan på kommuner och regioner som börjat gälla under 2019.

Lag/förordning	Departement	Regleringen och hur den påverkar kommun/region
Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning	Finans	Kommunernas och landstingens årsredovisning får fler delar. Bestämmelser om vissa grundläggande redovisningsprinciper fastställs i lag för att ge tydligare vägledning till normgivande organ, kommuner och landsting. Lagen innebär en ökad reglering av den kommunala redovisningen, vilket till viss del minskar kommunernas och landstingens utrymme att själva utforma sin redovisning.
Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service och förordning (2018:1938) om tillgänglighet till digital offentlig service	Finans	Förslaget innebär tydligare krav på tillgänglighet till digital service och uppföljning av om kraven följs. För kommuner och landsting innebär lagen delvis nya åligganden. Kommunsektorn kan behöva anpassa sina webbplatser och mobila applikationer för att leva upp till krav på tillgänglighet. Förslaget kommer inledningsvis innebära kostnader för bland annat kommunsektorn som ska tillämpa lagen.
Förordning (2018:2081) om statsbidrag till kommunerna för avskärmningar av platser där valsedlar kan läggas ut.	Justitie	En ny kostnadsersättning för avskärmning av platser där valsedlar kan läggas ut.
Förordning (2018:1462) om producentansvar för förpackningar och förordningen (2018:1463) om producentansvar för returpapper, med flera förordningar	Miljö	Ändring av reglerna om producentansvar för förpackningar och för returpapper som skärper kravet på insamlingssystemens servicegrad. Kommunerna ska tillhandahålla system för insamling av matavfall som hushållen har sorterat ut.
Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter och förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter	Social	Kommunerna får en ny obligatorisk uppgift för tillståndsprovning av tobaksförsäljning. Kommunerna får också ett utökat tillsynsansvar bl.a. med anledning av utökat rökförbud. Kommunerna får ta ut avgifter, bland annat för tillståndsprovningen.

Lag/förordning	Departement	Regleringen och hur den påverkar kommun/region
Lag (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar och förordning (2018:1633) om försäkringsmedicinska utredningar	Social	Landstingen får ett lagstadgat ansvar för försäkringsmedicinska utredningar som kan begäras av Försäkringskassan. Det innebär ett utökat åtagande för landstingen. Den nya förordningen reglerar den ersättning som landstingen får för att tillhandahålla försäkringsmedicinska utredningar.
Förordning (2018:50) om läroplan för förskolan	Utbildning	Läroplanen tydliggör ett barnrättsperspektiv utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter samt barns rätt till trygghet, integritet och omsorg. Förordningen preciserar förskollärares och arbetslagets ansvar för undervisningen.
Förordning (2019:551) om statsbidrag för anställning av lärarassistenter	Utbildning	Ett nytt statsbidrag för att fler lärarassistenter ska anställas i skolan.
Förordning (2019:558) om statsbidrag för bättre språkutveckling i förskolan	Utbildning	Ett nytt statsbidrag för att stärka språkutvecklingen i svenska i förskolan.
Förordning (2019:518) om statsbidrag för fjärrundervisning	Utbildning	Ett nytt statsbidrag för att etablera och utveckla fjärrundervisning i skolan.

Anmärkning: I vår redovisning ingår endast de regleringar som vi bedömer har betydande påverkan på kommunsektorns verksamheter eller funktionssätt, exempelvis genom att de kan öka kostnaderna eller på andra sätt påverkar kommunernas åtaganden. I vårt urval ingår därför inte exempelvis nya och förändrade regleringar som endast innebär mindre ändringar och förtydliganden i sak eller frågor av semantisk karaktär. Bilaga 2 beskriver närmare våra definitioner och avgränsningar.

Källa: Dokumentstudier, av bland annat Regeringskansliets publikationer *Viktigare lagar och förordningar inför årsskiftet 2018/19, halvårsskiftet 2019 och årsskiftet 2019/20*.

Tabell 3.2 Väsentliga förändringar i lagar och förordningar under 2019 med betydande påverkan på kommuner och regioner.

Lag/förordning	Departement	Regleringen och hur den påverkar kommun/region
Lag (2016:1145) om offentlig upphandling	Finans	Lagändringar som innebär att upphandling av välfärdstjänster upp till tröskelvärdet på 750 000 euro (7 113 450 kronor) kommer att omfattas av färre och mer flexibla regler än tidigare. En ny möjlighet införs att reservera kontrakt till vissa organisationer. Förslaget bedöms minska den administrativa bördan för kommuner och landsting och öka deras möjligheter att genomföra upphandlingar på ett ändamålsenligt sätt. Kommuner och landsting får också ett större utrymme att utforma förfarandet vid upphandlingar.

Lag/förordning	Departement	Regleringen och hur den påverkar kommun/region
Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län	Finans	Lagen ändras så att lagen omfattar samtliga län. De sju berörda landstingen får nya uppgifter enligt lagen. Landstigen får även besluta om att landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen i stället ska betecknas regionfullmäktige respektive regionstyrelsen. Lagen innebär en ansvars- och uppgiftsöverföring från staten till landstingen.
Folkbokföringslagen (1991:481), tandvårdslagen (1985:125), lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga m.fl. lagar	Finans	Socialnämnderna får en ny befogenhet som behörig att under vissa förhållanden ansöka om skyddad folkbokföring för barn under 18 år som får vård med stöd av 2 § LVU.
Lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och utlänningslagen (2005:716)	Justitie	Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige ska fortsätta att gälla till och med 19 juli 2021. Kostnaderna för ersättning till kommuner och landsting för mottagande av nyanlända bedöms minska över tid. Samtidigt bedöms statens utgifter för bland annat ersättning till kommuner och landsting för mottagande av asylsökande sammantaget öka under 2019–2021.
Föräldrabalken (1949:38) med flera lagar och förordningar	Justitie	Ändringarna innebär att det blir möjligt för par och ensamstående kvinnor att inom svensk hälso- och sjukvård genomgå befruktning utanför kroppen med enbart donerade könsceller. Förslagen förväntas innebära en ökad efterfrågan. Landstingen får bestämma om behandlingen kan tillgodoses inom den befintliga verksamheten eller om en avgift ska tas ut.
Vallagen (2005:837)	Justitie	Ett krav på obligatorisk avskärmning av den plats där valsedlarna tillhandahålls, i eller i anslutning till en val- eller röstningslokal, medför behov av investeringar i alla kommuner för anskaffning av lämpligt avskärningsmaterial. Kommunerna får statligt stöd för sin medverkan i förtidsröstningen.

Lag/förordning	Departement	Regleringen och hur den påverkar kommun/region
Lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	Kultur	Alla kommuner och landsting blir skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Kommuner som ingår i ett förvaltningsområde får en tydligare skyldighet att erbjuda förskola och äldreomsorg på minoritetsspråk. Kommunerna får en ny obligatorisk uppgift att verka för tillgång till personal i äldreomsorgen för jiddisch och romani chib. Kommuner med skyldigheter inom förvaltningsområden får statsbidrag för sitt arbete.
Avfallsförordningen (2011:927) med flera förordningar	Miljö	Tillsynsmyndigheterna ska börja upprätta och regelbundet uppdatera tillsynsprogram för ett stort antal verksamheter, vilket är ett nytt krav. Kommunerna kommer också behöva hantera nyanmälningar gällande verksamhet med behandling av avfall, vilken kan öka deras arbetsbörda. En annan ändring i avfallsförordningen är att kommunerna får ansvar för att klassificera avfall och avgöra om det har farliga egenskaper.
Miljötillsynsförordningen (2011:13)	Miljö	Sedan den 1 juli 2018 gäller ett nytt förbud mot små plastpartiklar i kosmetiska produkter. Genom ändringen får Kemikalieinspektionen och kommunerna ansvar för att utöva tillsyn över bestämmelser om förbud mot att släppa ut kemiska produkter på marknaden.
Plan- och bygglagen (2010:900)	Näring	Ändring som innebär att kommunernas ekonomi kan påverkas i och med ett nytt system där byggnadsnämnderna måste reducera sina avgifter när beslut om bland annat bygglov passerar bindande tidsfrister. Om byggnadsnämnderna inte meddelar sitt beslut i tid ska avgiften som kommunen får ta ut reduceras.
Plan- och bygglagen (2010:900)	Näring	Nytt krav på kommunerna att i översiktsplanen ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön som beror på klimatförändringar, och hur kommunerna kan minska eller eliminera sådana risker. Kommunerna kompenseras för de ökade kostnader som ändringen innebär.

Lag/förordning	Departement	Regleringen och hur den påverkar kommun/region
Plan- och bygglagen (2010:900)	Näring	Bestämmelser om regional fysisk planering införs i PBL. Regional fysisk planering ska omfatta frågor av betydelse för den fysiska miljön som angår två eller flera kommuner i ett län. Sådan planering blir obligatorisk i Stockholms län och i Skåne län. Landstinget blir ansvarigt för planeringen inom sitt län. Uppgifterna innefattar bland annat att anta en regionplan.
Förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken	Näring	Ändringen innebär att kravet på medfinansiering tillfälligt tas bort och att Tillväxtverket får möjlighet att lämna bidrag till bland annat landsting och mindre kommuner motsvarande 100 procent av utgifterna.
Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	Näring	En ny sekretessbrytande bestämmelse införs som möjliggör för personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten att lämna uppgifter om vissa djurskyddsproblem till kontrollmyndigheten för djurskydd eller till Polismyndigheten.
Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), patientlagen (2014:821) och hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80)	Social	Vårdgarantin inom primärvården ändras så att den enskilde inom tre dagar ska få en medicinsk bedömning av läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, vilket innebär ökade krav på landstigen.
Lag (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m och förordning (2002:746) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. och förordning (2006:358) om genetisk integritet m.m.	Social	Ändringar som innebär att de tester som görs på nyfödda för att identifiera allvarliga medfödda sjukdomar (s.k. PKU-screening) även ska omfatta andra sjukdomar än ämnesomsättningssjukdomar. För landstigen innebär det en ökad kostnad per barn som föds.
Patientsäkerhetslagen (2010:659) och Patientsäkerhetsförordningen (2010:1369)	Social	Legitimation införs för yrket hälso- och sjukvårdskurator. Denna nya legitimeringsgrundande yrkesexamen kan under en övergångsperiod påverka kompetensförsörjningen i hälso- och sjukvården.
Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	Social	Hjälp med andning ska utgöra ett sådant grundläggande behov som kan ge hjälp till personlig assistens enligt LSS. Det innebär ett nytt åliggande för kommunerna.

Lag/förordning	Departement	Regleringen och hur den påverkar kommun/region
Skollagen (2010:800)	Utbildning	En ändring i skollagen som innebär att förskolechefer ska benämnas rektorer och att de ska omfattas av ett krav på att genomgå en befattningsutbildning. Kommunerna ska kompenseras för de ökade kostnader som ändringen innebär.
Skollagen (2010:800)	Utbildning	En läsa-skriva-räkna-garanti införs. Garantin innebär att elever i behov av stöd ska få lämpliga stödinsatser bl.a. genom att förskollärare och lärare samråder med personal med specialpedagogisk kompetens. Garantin innebär nya åligganden för huvudmännen och kommunerna kompenseras för ökade kostnader som ändringen innebär.
Skollagen (2010:800)	Utbildning	Fritidspedagoger ska omfattas av krav på legitimation och behörighet. Kravet innebär en viss skärpning av kommunens åtagande i samband med anställning för undervisning i fritidshemmet.
Högskoleförordningen (1993:100)	Utbildning	Utbildningen till läkarexamen utökas till 360 högskolepoäng. Förändringarna när det gäller omfattning och mål för läkarexamen påverkar den del av utbildningen av läkare som landstigen är med i. Landsting, och lärosäten, kommer behöva anpassa den delen av utbildningen till de nya målen.
Skolförordningen (2011:185), gymnasieförordningen (2010:2039) och förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning	Utbildning	Skolverket får föreskriva tekniska krav för huvudmännens deltagande i nationella prov. Enligt regeringen är det nödvändigt för att digitala prov ska kunna genomföras framöver.

Anmärkning: I vår redovisning ingår bara de regleringar som vi bedömer har betydande påverkan på kommunsektorns verksamheter eller funktionssätt, exempelvis genom att de kan öka kostnaderna eller på andra sätt påverka kommunernas åtaganden. I vårt urval ingår därför inte exempelvis nya och förändrade regleringar som endast innebär mindre ändringar och förtydliganden i sak eller frågor av semantisk karaktär. Bilaga 2 beskriver närmare våra definitioner och avgränsningar.

Källa: Dokumentstudier, av bland annat Regeringskansliets publikationer *Viktigare lagar och förordningar inför årsskiftet 2018/19, halvårsskiftet 2019 och årsskiftet 2019/20*.

Bilaga 4

Statsbidrag

I denna bilaga redogör vi för utbetalda kostnadsersättningar och riktade statsbidrag per utgiftsområde under 2018 (4.1a och 4.1b). Vi redogör också för riktade statsbidrag och kostnadsersättningar som är nya (tabell 4.2), upphörda (tabell 4.3) och väsentligt förändrade (tabell 4.4) under 2019. Slutligen redovisar vi en förteckning över samtliga statsbidrag till kommunsektorn 2019 (tabell 4.5).

Tabell 4.1 a Utbetalda kostnadsersättningar till kommuner respektive regioner inom olika utgiftsområden 2018 samt procentuell förändring 2017–2018.

Utgiftsområde	Kommuner		Regioner	
	Miljoner kronor 2018	Procentuell förändring 2017–2018	Miljoner kronor 2018	Procentuell förändring 2017–2018
1. Rikets styrelse	275	415	56	-1
6. Försvar och samhällets krisberedskap	242	1227		
7. Internationellt bistånd				
8. Migration	7 465	-69	1 540	-27
9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg			29 355	7
13. Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	15 975	6	234	-10
14. Arbetsmarknad och arbetsliv	65		1	
16. Utbildning och universitetsforskning	287	6	2 577	2
Totalsumma	24 309	-38	33 763	4

Anmärkning: Utbetalningarna ett visst år kan också gälla ersättningar och bidrag för andra år. Inom vissa utgiftsområden har det inte betalats ut några kostnadsersättningar till kommuner och/eller regioner. Siffrorna i tabellen är avrundade.

Källa: Uppgifter från Ekonomistyrningsverkets realekonomiska fördelning av statens utgifter för transfereringar till kommuner och regioner samt egna beräkningar.

Tabell 4.1 b Utbetalda riktade statsbidrag till kommuner respektive regioner inom olika utgiftsområden 2018 samt procentuell förändring 2017–2018.

Utgiftsområde	Kommuner		Regioner	
	Miljoner kronor 2018	Procentuell förändring 2017–2018	Miljoner kronor 2018	Procentuell förändring 2017–2018
1. Rikets styrelse	14	54		
4. Rättsväsendet	4	-1		
5. Internationell samverkan	1	-6		
6. Försvar och samhällets krisberedskap	508	12	67	227
7. Internationellt bistånd	0,4	-69	0,4	0
8. Migration	418	-62	3	-5
9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	4 273	44	8 061	142
10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	41	11	1 364	-2
13. Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	34	17	11	17
14. Arbetsmarknad och arbetsliv	5 174	23	364	26
16. Utbildning och universitetsforskning	16 581	16	106	7
17. Kultur, medier, trossamfund och fritid	684	83	1 190	4
18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande m.m.	83	-17		
19. Regional tillväxt	678	317	257	45
20. Allmän miljö och naturvård	878	30	11	30
21. Energi	249	26	22	254
22. Kommunikationer	1 218	-1	1 313	-2
23. Areella näringar, landsbygd och livsmedel	91	-1	26	2483
24. Näringsliv	98	23	65	41
Totalsumma	31 029	20	12 860	63

Anmärkning: I tabellen ingår inte stödet till kommuner för ökat bostadsbyggande inom utgiftsområde 18. I beloppen ingår inte heller medel till andra aktörer som fristående skolhuvudmän, privata vårdgivare, SKR eller kommunala bolag eller organisationer såsom allmännyttiga bostadsföretag. Utbetalningarna ett visst år kan också gälla ersättningar och bidrag för andra år. Inom vissa utgiftsområden har det inte betalats ut några medel till regioner. Siffrorna i tabellen är avrundade.

Källa: Uppgifter från Ekonomistyrningsverkets realekonomiska fördelning av statens utgifter för transfereringar till kommuner och regioner samt egna beräkningar.

Tabell 4.2 Nya riktade statsbidrag och kostnadsersättningar 2019.

Namn	Utgifts- område	Kategori av stats- bidrag	Målgrupp	Tidsbe- gränsat? (slutår)	Medel 2019 (mnkr)	Fördelnings- nyckel
Statsbidrag för förstärkt skydd för valhemlighet	1. Rikets styrelse	Kostnadsersättning	Kommuner	Ja (2019)	17	Ersättning kostnader för inköp av material.
En ny uppdaterad kömiljard (överenskommelse)	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Regioner och SKR	Nej	1 610	Prestationsbaserat
En investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare (överenskommelse) ¹	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Regioner, kommuner och SKR		3 360	Befolkningsandel
God och nära vård - En omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården (överenskommelse) ²	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Regioner och SKR		2 430	Befolkningsandel
Standardiserade vårdförlopp - Jämlik och effektiv vård med god kvalitet (överenskommelse)	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Regioner och SKR	Nej	100	Fast summa samt tillägg utifrån befolkningsandel
Statsbidrag för verksamhet i regionala cancercentrum (2019:7)	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Verksamhet som bedrivs av flera regioner i samverkan i ett regionalt cancercentrum.	Nej	48	Investerings-/projektbidrag m.m.

Namn	Utgifts- område	Kategori av stats- bidrag	Målgrupp	Tidsbe- gränsat? (slutår)	Medel 2019 (mnkr)	Fördelnings- nyckel
Statsbidrag till Region Stockholm för ett system för internet-förmedlad kognitiv beteendeterapi	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Region Stockholm	Ja (2019)	5	Investerings-/projektbidrag m.m.
Förstärkning av äldreomsorgen	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Kommuner	Nej	500	Fördelningen utgår från den så kallade standardkostnaden för äldreomsorg i det kommunala utjämningsystemet
Statsbidrag för anställning av lärarassistenter (2019:551)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän	Nej	475	Elevantalet
Statsbidrag för att etablera fjärrundervisning (2019:518)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän för grund- eller gymnasieskola	Nej	10	Prioriterar behovet av fjärrundervisning i glesbygdsområden
Statsbidrag för bättre språkutveckling i förskolan (2019:558)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Kommuner	Ja (2021)	100	Förbestämd bidragsram utifrån antalet 3–5-åringar i kommunen samt antalet 3–5-åringar som inte går i förskolan

Namn	Utgifts- område	Kategori av stats- bidrag	Målgrupp	Tidsbe- gränsat? (slutår)	Medel 2019 (mnkr)	Fördelnings- nyckel
Stöd för installation av laddningspunkter för elfordon (2019:525)	20. Allmän miljö och naturvård	Riktat statsbidrag	Organisationer, företag, kommun, region, stiftelser och föreningar	Ja (2023)	1 447	Investerings-/projektbidrag m.m.
Stöd för bättre vattenhushållning (2019:556)	20. Allmän miljö och naturvård	Riktat statsbidrag	Kommuner och kommunala bolag	Ja (2019)	45	Investerings-/projektbidrag m.m.

¹ Överenskommelsen är en sammanslagning av två tidigare överenskommelser (Personalmiljarden och Professionsmiljarden).

² Överenskommelsen bygger delvis på Patientmiljarden, men den omfattar betydligt mer pengar och innehåller nya områden.

Anmärkning: Uppgifterna om medel gäller avsatta medel (budgeterade) i miljoner kronor. Uppgifterna om slutår grundar sig i första hand på vad som framgår i regeringens förteckning över riktade statsbidrag till kommunsektorn (Bilaga Riktade statsbidrag till kommunsektorn i budgetpropositionen för 2020). I andra hand har vi utgått från dokumentet (överenskommelse, förordning eller särskilt regeringsuppdrag) som reglerar statsbidraget eller i några fall på information från myndigheters webbplatser eller från Regeringskansliet. Både avsatta medel och slutår kan komma att ändras.

Källa: SKR:s cirkulär om budgetpropositionerna, Statskontorets enkät till myndigheterna, rättsdokument, regleringsbrev samt information från myndigheters webbplatser.

Tabell 4.3 Statsbidrag som har upphört 2019.

Namn	Utgiftsområde	Kategori av statsbidrag	Målgrupp
Tillfällig ersättning för kostnader med anledning av skogsbränder (2018:1578)	6. Försvar och samhällets krisberedskap	Riktat statsbidrag	Berörda kommuner
Projekt om säkrare iordningställande av läkemedel för barn	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Astrid Lindgrens Barnsjukhus/ Region Stockholm
Ökad bemanning inom äldreomsorgen	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Kommuner
Statsbidrag för investeringar i välfärdsteknik i omsorgen	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Kommuner
Statsbidrag till avgiftsfri simundervisning för elever i förskoleklass	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Kommuner

Namn	Utgiftsområde	Kategori av statsbidrag	Målgrupp
Statsbidrag till utökad stöd för lovaktiviteter under andra lov än sommarlovet	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Kommuner
Bidrag för utvecklingsprojekt för att behålla och rekrytera socionomer inom den myndighetsutövande socialtjänsten inom Uppsala kommun	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Uppsala kommun
Statsbidrag för arbetet med BPSD-registret	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Landsting
Statsbidrag till kommuner och landsting för åtgärder för att motverka och minska segregation (2018:118)	13. Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	Riktat statsbidrag	Kommuner, regioner, ideella föreningar och stiftelser
Statsbidrag till kommuner för främjande av lokala överenskommelser om viss samverkan om unga och nyanlända (2015:502)	14. Arbetsmarknad och arbetsliv	Riktat statsbidrag	Kommuner
Statsbidrag för sommarjobb till vissa ungdomar	14. Arbetsmarknad och arbetsliv	Riktat statsbidrag	Kommuner
Statsbidrag för utbildning i svenska för invandrare (2012:993)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Anordnare av kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning
Statsbidrag för ökad jämlikhet i grundskolan (2017:818)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Huvudmän för grundskolor
Statsbidrag för rekryterande insatser inom vuxenutbildning (2018:1495)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Kommuner som får statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (2016:937)
Förordning (2011:525) om statsbidrag till riksinternatskolor	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Huvudman för en internatskola
Statsbidrag för upprustning av skollokalerna och av utemiljöer vid skolor, förskolor och fritidshem (2015:552)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Huvudman inom skolväsendet

Namn	Utgiftsområde	Kategori av statsbidrag	Målgrupp
Statsbidrag till samverkansinsatser för unga som varken arbetar eller studerar (2016:82)	17. Kultur, medier, trossamfund och fritid	Riktat statsbidrag	Kommuner och samordningsförbund
Statsbidrag till fritidsgårdar och motsvarande öppen fritidsverksamhet	17. Kultur, medier, trossamfund och fritid	Riktat statsbidrag	Kommuner
Stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden (2016:398)	18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	Riktat statsbidrag	Kommuner, kommunala bostadsföretag, andra aktörer såsom föreningar
Statsbidrag till kommuner för ökat bostadsbyggande (2016:364)	18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	Generellt statsbidrag	Kommuner
Stöd för innovativt och hållbart byggande av bostäder	18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	Riktat statsbidrag	Kommuner, universitet, företag
Statsbidrag för att skapa naturnära (gröna) jobb	20. Allmän miljö och naturvård	Riktat statsbidrag	Framför allt kommuner (ej enskilda företag)
Bidrag för havsplanering (2015:400)	20. Allmän miljö och naturvård	Riktat statsbidrag	Kommuner
Statsbidrag för grönnare städer (2017:1337)	20. Allmän miljö och naturvård	Riktat statsbidrag	Kommuner
Statsbidrag för att underlätta vindkraftsetableringar (2017:1338)	21. Energi	Riktat statsbidrag	Kommuner
Stöd för att främja fri kollektivtrafik för ungdomar under sommarlovet (2018:349)	22. Kommunikationer	Riktat statsbidrag	Regionala kollektivtrafikmyndigheter
Statsbidrag för insatser för nationella livsmedelsstrategins genomförande på regional nivå	23. Areella näringar, landsbygd och livsmedel	Riktat statsbidrag	Regionalt utvecklingsansvariga
Bidrag för arbete mot långtidsarbetslöshet	25. Allmänna bidrag till kommuner	Generellt statsbidrag	Kommuner och regioner

Anmärkning: För vissa av de upphörda statsbidragen har medel avsatts för 2019 för ingångna åtaganden.

Källa: SKR:s cirkulär om budgetpropositionerna, Statskontorets enkät till myndigheterna, rättsdokument, regleringsbrev samt information från myndigheters webbplatser.

Tabell 4.4 Väsentliga förändringar av riktade statsbidrag och kostnadsersättningar 2019.

Namn	Utgifts- område	Kategori av statsbidrag	Beskrivning av förändringen
Statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor	6. Försvar och samhällets krisberedskap	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har ökat.
Ersättning för räddningstjänst m.m.	6. Försvar och samhällets krisberedskap	Kostnadsersättning	Bidagsramen har minskat. Under 2018 ökade bidraget till följd av skogsbränderna sommaren 2018.
Statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande (1996:1357)	8. Migration	Kostnadsersättning	Bidagsramen har minskat.
Statlig ersättning för asylsökande m.fl. (2017:193)	8. Migration	Kostnadsersättning	Bidagsramen har minskat.
Statsbidrag till kommuner för ensamkommande unga asylsökande m.fl.	8. Migration	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har minskat och satsningen har förlängts med ett år.
Överenskommelsen om kortare väntetider i cancervården	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Satsningen har förlängts med ett år.
Insatser för ökad tillgänglighet och jämlikhet i förlossningsvården och förstärkta insatser för kvinnors hälsa (överenskommelse)	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har minskat.
Överenskommelse om stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har ökat.
Investeringsstöd till byggande av äldreboenden (2007:159)	9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har ökat.
Försäkringsmedicinska utredningar (2018:1633)	10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	Kostnadsersättning	Tidigare har bidraget reglerats genom en överenskommelse mellan regeringen och SKR. Sedan Lagen om försäkringsmedicinska utredningar trädde i kraft den 1 januari 2019 regleras ersättningen i en förordning.

Namn	Utgifts- område	Kategori av statsbidrag	Beskrivning av förändringen
En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess (överenskommelse)	10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	Riktat statsbidrag	Satsningen har förlängts med ett år.
Statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar (2010:1122)	13. Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering	Kostnadsersättning	Bidragsramen har minskat även om schablonersättningen för mottagande av nyanlända har höjts per person.
Statlig ersättning för flyktingmottagande och för insatser för vissa utlänningar (1990:927)	13. Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering	Kostnadsersättning	Bidragsramen har minskat.
Extra statsbidrag till skolhuvudmän som inrättat karriärsteg för lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden (2014:145)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidragsramen har ökat på grund av höjt lönetillägg för förstelärare i utanförskapsområden.
Statsbidrag för fortbildning i specialpedagogik (2015:938)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidragsramen har minskat.
Statsbidrag för fortbildning av lärare när det gäller svenska som andraspråk och kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (2016:709)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidragsramen har ökat.
Statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram (2011:947)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidragsramen har minskat.
Statsbidrag för lågstadiet i grundskolan och motsvarande skolformer samt viss annan utbildning (2015:215)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidragsramen har minskat.

Namn	Utgifts- område	Kategori av statsbidrag	Beskrivning av förändringen
Statsbidrag för mindre barngrupper i förskolan (2015:404)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har ökat.
Statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (2016:937)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har minskat.
Statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb och bidrag till utbildning för personer med tidsbegränsad anställning inom äldreomsorg eller hälso- och sjukvård (2015:504)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har minskat.
Medel för att bedriva utbildning inom yrkeshögskolan	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har ökat.
Statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling (2018:49)	16. Utbildning och universitetsforskning	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har ökat.
Statsbidrag till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet (2019:470)	17. Kultur, medier, trosamfund och fritid	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har minskat. Bidraget togs först bort för att sedan återinföras i vårändringsbudgeten för 2019.
Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande (2016:881)	18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har minskat.
Regionala tillväxtåtgärder	19. Regional tillväxt	Riktat statsbidrag	Villkor om medfinansiering för bidrag som regleras av förordning (2003:596) tas tillfälligt bort.
Statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-bidrag, 2009:381)	20. Allmän miljö- och naturvård	Riktat statsbidrag	Bidagsramen har ökat.
Stöd för att främja hållbara stadsmiljöer (2015:579)	22. Kommunikationer	Riktat statsbidrag	Ändrade förutsättningar för stadsmiljöavtal, med ändringen blir det möjligt att söka stöd för godsrelaterade investeringar.

Anmärkning: Med väsentlig förändring menar vi exempelvis att bidragsramen för bidraget har ökat relativt mycket eller att en befintlig statsbidragsförordning har utvidgats med nya bidrag eller användningsområden. Som utgångspunkt för vad som är en väsentligt förändrad bidragsram har vi använt oss av tumregeln att bidragen ska ha ökat eller minskat med minst 50 miljoner kronor samt 10 procent av bidragsramen.

Källa: SKR:s cirkulär om budgetpropositionerna, Statskontorets enkät till myndigheterna, rättsdokument, regleringsbrev samt information från myndigheters webbplatser.

Tabell 4.5 Samtliga statsbidrag till kommunsektorn 2019.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
1		Resebidrag för studiebesök hos Sveriges riksdag för studerande på gymnasienivå		819*	Riktat statsbidrag	Gymnasieskolor, gymnasiesärskolor, anordnare av gymnasial vuxenutbildning samt särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
2	1	Finansiering av landstingens förvaltningskostnader	5:1	95	Kostnadsersättning	Regioner och Gotlands kommun	Tillsvidare	Förutbestämd summa per region
3	1	Statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin (2011:1508)	6:1	15	Riktat statsbidrag	Kommuner, stiftelser och ideella föreningar	Tidsbegränsat (2025)	Investerings-/projektbidrag m.m.
4	1	Statsbidrag för förtidsröstning (2018:2069)	6:1	210	Kostnadsersättning	Kommuner	Tidsbegränsat (2019)	Förutbestämd summa per kommun
5	1	Förstärkt skydd för valhemligheten (2018:2081)	6:1	17	Kostnadsersättning	Kommuner	Tidsbegränsat (2019)	Ersättning kostnader för inköp av material
6	1	Statsbidrag till nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:1299)	7:1	61	Kostnadsersättning	Kommuner och regioner i förvaltningsområden	Tillsvidare	Grundbelopp. Till vissa kommuner även utifrån antal invånare.
7	1	Bidrag till utvecklingskommuner för romsk inkludering	7:2	3	Riktat statsbidrag	Vissa kommuner	Tidsbegränsat (2019)	Samma belopp till vissa kommuner
8	1	Bidrag för utbildning av brobyggare	7:2	2	Riktat statsbidrag	Vissa kommuner	Tidsbegränsat (2019)	Halvtidslön för tjänst till vissa kommuner
9	4	Medel avseende avhoppverksamhet	1:1	5	Riktat statsbidrag	Organisationer och kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
10	5	Nordiskt samarbete	1:3	5	Riktat statsbidrag	Kommuner, organisationer och föreningar	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
11	6	Statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor	2:2	130*	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
12	6	Ersättning för räddningstjänst och vid utflöde av olja och andra skadliga ämnen	2:3	191*	Kostnadsersättning	Kommuner och enskilda individer	Tillsvidare	Kommuner som haft kostnader som överstiger självrisk
13	6	Statsbidrag till kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap	2:4	352	Riktat statsbidrag	Kommuner och regioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
14	6	Statsbidrag till kommuner och landsting för att stärka arbetet med det civila försvaret	2:4	130	Riktat statsbidrag	Kommuner och regioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
15	6	Stöd till åtgärder som stärker ledningsförmågan i kommun och landsting	2:4	1 324*	Riktat statsbidrag	Kommuner och regioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
16	6	Ersättning till kommunerna för kostnader relaterade till grundutbildning för deltidsanställd räddningstjänstpersonal.	2:6	35	Kostnadsersättning	Kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
17	6	Statsbidrag för hälsouppllysning om UV-strålningens risker	3:1	4	Riktat statsbidrag	Myndigheter, kommuner, regioner och frivilliga organisationer	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
18	8	Ersättningar om mottagande av asylsökande m.fl. (1994:361)	1:2	4 450*	Kostnadsersättning	Kommuner	Tillsvidare	Per person

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
19	8	Statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande (1996:1357)	1:2	4 450*	Kostnadsersättning	Regioner, kommuner och apotek	Tillsvidare	Oftast schablonersättning per person och insats
20	8	Statlig ersättning för asylsökande m.fl. (2017:193)	1:2	4 450*	Kostnadsersättning	Kommuner och regioner	Tillsvidare	Bl.a. schablonersättningar per elev
21	8	Utgifter för projekt som beviljats bidrag inom EU fonder samt för statlig medfinansiering av projekt som beviljats bidrag inom EU fonder (2014:1538)	1:8	155	Riktat statsbidrag	Statliga myndigheter, organisationer, ideella föreningar och stiftelser, kommuner, regioner, universitet	Tidsbegränsat (2022)	Investerings-/projektbidrag m.m.
22	8	Statsbidrag till kommuner för ensamkommande unga asylsökande m.fl.	1:9	195	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tidsbegränsat (2019)	Fast belopp per ensamkommande
23	9	Statligt tandvårdsstöd (2008:145)	1:4	6 763	Kostnadsersättning	Regioner och privata vårdgivare	Tillsvidare	Per patient och år upp till ett visst belopp
24	9	Kompetenscentrum på tandvårdsområdet	1:4	9	Riktat statsbidrag	Kompetenscentrum på tandvårdsområdet (region) samt Nordisk Instituttt for Odontologiske Materialer	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
25	9	Bidrag för läkemedelsförmånerna (överenskommelse)	1:5	28 419	Kostnadsersättning	Regioner, SKR	Tillsvidare	Utifrån en kombination av ålder, kön och socioekonomiska förhållanden

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
26	9	En investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare (överenskommelse) ²	1:6	3 360	Riktat statsbidrag	Regioner, kommuner och SKR		Befolkningsandel
27	9	Insatser för ökad tillgänglighet i barnhälsovården m.m. som t.ex. sällsynta diagnoser och beredskap (överenskommelse)	1:6	187	Riktat statsbidrag	Regioner, medicinska centrum och SKR	Tidsbegränsat (2020)	Bl.a. utifrån lokala behov
28	9	God och nära vård - En omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården (överenskommelse) ³	1:6	2 430	Riktat statsbidrag	Regioner och SKR		Befolkningsandel
29	9	Kortare väntetider i cancer-vården (överenskommelse)	1:6	446	Riktat statsbidrag	Regioner, SKR, RCC		Fast summa och befolkningsandel
30	9	Avgiftsfri screening för liv-moderhalscancer	1:6	141	Kostnadsersättning	Regioner	Tidsbegränsat (2020)	Uteblivna avgifter
31	9	Bidrag för verksamhet vid Rett Center	1:6	9	Riktat statsbidrag	Region Jämtland/Härjedalen/ Rett center	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
32	9	Insatser för ökad tillgänglighet och jämlikhet i förlossningsvården och förstärkta insatser för kvinnors hälsa (överenskommelse)	1:6	1 590	Riktat statsbidrag	Regioner och SKR		Befolkningsandel

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
33	9	Standardiserade vårdförlopp - Jämlik och effektiv vård med god kvalitet (överenskommelse)	1:6	100	Riktat statsbidrag	Regioner och SKR	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
34	9	Statsbidrag för verksamhet i regionala cancercentrum (2019:7)	1:6	48	Riktat statsbidrag	Verksamhet som bedrivs av flera regioner i samverkan i ett regionalt cancercentrum.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
35	9	Bidrag för att etablera ett kunskapsnätverk för samers hälsa	1:6 1:8	4	Riktat statsbidrag	Region Västerbotten tillsammans med Region Norrbotten, Region Jämtland/Härjedalen, Sametinget samt Region Dalarna	Tidsbegränsat (2019)	Investerings-/projektbidrag m.m.
36	9	Ersättning för sjukvård i internationella förhållanden (2013:513)	1:7	519	Kostnadsersättning	Regioner	Tillsvidare	För utförd vård utomlands
37	9	Överenskommelse om stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa	1:8	1 774	Riktat statsbidrag	Kommuner och regioner		Befolkningsandel
38	9	Statsbidrag för att vid psykisk ohälsa förebygga och behandla ohälsosamma levnadsvanor	1:8	15	Riktat statsbidrag	Regioner (primärvården)	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
39	9	Medel till Region Stockholm för ett system för internetförmiddad kognitiv beteendeterapi (KBT)	1:8	5	Riktat statsbidrag	Region Stockholm	Tidsbegränsat (2019)	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
40	9	Medel för att effektivisera vården i Region Uppsala för nyanlända	1:8	4	Riktat statsbidrag	Region Uppsala	Tidsbegränsat (2019)	Investerings-/projektbidrag m.m.
41	9	Stöd till nationella kvalitetsregister (överenskommelse)	1:8	100	Riktat statsbidrag	Regioner, Regionala registercentrumorganisationer (RCO) m.fl.	Tidsbegränsat (2019)	Investerings-/projektbidrag m.m.
42	9	En ny uppdaterad kömiljard (överenskommelse)	1:11	1 610	Riktat statsbidrag	Regioner och SKR	Tillsvidare	Utifrån prestation
43	9	Medel till landstingen för rådgivning och annat stöd inom LSS-området	4:2	95	Riktat statsbidrag	Regioner	Tillsvidare	Bl.a. befolkningsandel
44	9	Statsbidrag till tolktjänst	4:2	74	Riktat statsbidrag	Regioner	Tillsvidare	Utifrån tolkcentralernas redovisade totalkostnader
45	9	Statsbidrag till utrustning för elektronisk kommunikation (2014:298)	4:2	19	Riktat statsbidrag	Regioner	Tillsvidare	Bl.a. befolkningsandel
46	9	Statsbidrag till samordning av regionernas arbete med utrustning för elektronisk kommunikation (2014:299)	4:2	1	Riktat statsbidrag	Regioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
47	9	Statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktions-nedsättningar (2013:522)	4:2	104	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Utifrån antalet årsanställningar som personligt ombud
48	9	Stöd för habiliteringsersättning (daglig verksamhet)	4:2	350	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Antalet deltagare

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
49	9	Arbete med Swedish National Study on Ageing and Care (SNAC)	4:5	17	Riktat statsbidrag	Förutbestämda verksamheter vid regioner och kommuner	Tidsbegränsat (2019)	Investerings-/projektbidrag m.m.
50	9	Förstärkning av äldreomsorgen	4:5	500	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tidsbegränsat (2019)	Utifrån den s.k. standardkostnaden för äldreomsorg i det kommunala utjämningsystemet
51	9	Forskning inom äldreområdet	4:5	36	Riktat statsbidrag	Kommuner och regioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
52	9	Investeringsstöd till byggande av äldrebostäder (2007:159)	4:5	695	Riktat statsbidrag	Kommunala bostadsföretag, byggföretag, privata fastighetsägare och kooperativa bostadsföreningar	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
53	9	Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD) 2014–2020 (2014:1374)	4:7	13	Riktat statsbidrag	Offentliga aktörer, ideella organisationer	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
54	9	Statsbidrag till kommunerna för deras arbete med akut hemlöshet	4:7	25	Riktat statsbidrag	10 kommuner som har flest antal akut hemlösa	Tidsbegränsat (2021)	Antal hemlösa
55	9	Regionalt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn	4:7	70*	Riktat statsbidrag	Kommuner, regioner, ideella föreningar och stiftelser m.fl.	Tillsvidare	Grundbelopp och antalet invånare

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
56	9	Stöd till sommarlovsaktiviteter	4:7	200	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tidsbegränsat (2019)	Antalet barn i hushåll med ekonomiskt bistånd
57	9	Stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården	4:7	361	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tidsbegränsat (2020)	Antal och andel ärenden samt andel av befolkningen som saknar treårig gymnasieutbildning
58	9	Statsbidrag för att stärka socialtjänstens insatser för barn och unga med psykisk ohälsa	4:7	100	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tidsbegränsat (2020)	Antal och andel ärenden samt andel av befolkningen som saknar treårig gymnasieutbildning
59	9	Medel till utvecklingsprojekt inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet	6:1	35	Riktat statsbidrag	Ideella organisationer, kommuner, länsstyrelser, universitet, högskolor, FoU-enheter, regioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
60	9	Medel för arbete med de rikstäckande telefon- och webbaserade stödtjänsterna Sluta Röka-linjen, Alkoholhjälp-linjen, Alkoholhjälp-linjen och Stödlinjen för spelare och anhöriga	6:1	20*	Riktat statsbidrag	Region Stockholm	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
61	10	Försäkringsmedicinska utredningar (2018:1633)	1:6	250	Kostnadsersättning	Regioner	Tillsvidare	Ersättning för kostnader för försäkringsmedicinska utredningar som Försäkringskassan har begärt

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
62	10	En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess (överenskommelse)	1:6	1 326	Riktat statsbidrag	Regioner, SKR, myndigheter	Tillsvidare	Utifrån antalet invånare
63	13	Statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl. (2016:1364)	1:1	139	Riktat statsbidrag	Organisation, kommun, kommunalförbund	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
64	13	Statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar (2010:1122)	1:1 1:2	7 319*	Kostnadsersättning	Kommun, region, kommunalförbund	Tillsvidare	Ersättningar för olika ändamål
65	13	Statlig ersättning för flyktingmottagande och för insatser för vissa utlännningar (1990:927)	1:2	5 791*	Kostnadsersättning	Kommun och regioner	Tillsvidare	Ersättningar för olika ändamål
66	13	Statsbidrag till kommuner och landsting för att öka kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation (2014:1542)	2:2	3	Riktat statsbidrag	Kommun och regioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
67	13	Medel för att utveckla och driva stopptelefonen PrevenTell samt för att genomföra ett utbildningsprogram för yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården	3:1	2	Riktat statsbidrag	Karolinska universitetssjukhuset	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
68	13	Vidareutveckling av en digital plattform med information om hälsa och jämställdhet	3:1	7	Riktat statsbidrag	Region Stockholm	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
69	13	Stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018–2020 (överenskommelse)	3:1	32	Riktat statsbidrag	SKR samt regionala stöd och samverkansstrukturer	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
70	13	Statsbidrag till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden (2018:151)	4:1	415	Riktat statsbidrag	Ett antal utpekade kommuner får söka.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
71	14	Ersättning enligt jobb- och utvecklingsgarantin (2007:414)	1:3	9 380*	Riktat statsbidrag	Offentlig eller privat aktör som anordnar arbetsträning samt kommun (för vissa merkostnader)	Tillsvidare	Bl.a. per deltagare
72	14	Ersättning enligt jobbgaranti för ungdomar (2007:813)	1:3	9 380*	Riktat statsbidrag	Offentlig eller privat aktör som anordnar arbetsträning samt kommun (för t.ex. studie- och yrkesvägledning)	Tillsvidare	Bl.a. per anvisningsdag och person
73	14	Arbetsmarknadspolitiska program (2000:634)	1:3	9 380*	Riktat statsbidrag	Folkbildningsrådet, offentliga och privata arbetsgivare, enskilda (stöd till start av näringsverksamhet), anordnare av yrkeskompetensbedömning, anordnare av projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning m.fl.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
74	14	Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	1:3	1 193*	Kostnadsersättning	Kommuner samt andra myndigheter och organisationer, till exempel regioner, Försäkringskassan och Migrationsverket.	Tillsvidare	Per anvisningsdag och deltagare
75	14	Nationellt socialfondsprogram för investeringar för tillväxt och sysselsättning 2014–2020	1:6	1 492	Riktat statsbidrag	Offentliga förvaltningar, arbetstagar- eller arbetsgivarorganisationer, ideella organisationer, företag	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
76	16	Bidrag för samisk integrering i grundskolan	1:4	50*	Riktat statsbidrag	Huvudman för grundskola eller utbildning som motsvarar grundskolan och som har samiska elever	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
77	16	Statsbidrag för handledare i språk-, läs- och skrivutveckling (2015:42)	1:5	151	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan	Tidsbegränsat (2020)	Schablonbelopp per handledare
78	16	Statsbidrag för fortbildning i specialpedagogik (2015:938)	1:5	56	Riktat statsbidrag	Huvudman för grundskola, sameskola samt huvudman för utbildning som motsvarar grundskoleutbildning vid särskilt ungdomshem	Tidsbegränsat (2020)	Schablonbelopp per lärare som deltar

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
79	16	Insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska och samverkan för bästa skola	1:5	252*	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom skolväsendet som ingått överenskommelse med Skolverket	Tidsbegränsat (2025)	Kunskapsresultat och andel elever som inte fullföljer sina studier
80	16	Extra statsbidrag till skolvårdshuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden (2014:145)	1:5	42	Riktat statsbidrag	Huvudmän för förskoleklasser och grundskolor i de områden som står i bilagan till förordningen	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
81	16	Statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram (2011:947)	1:5	382	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom skolväsendet	Tillsvidare	Fasta belopp per elev och termin.
82	16	Statsbidrag för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år (2014:854)	1:5	119	Riktat statsbidrag	Huvudman inom gymnasieskolan	Tillsvidare	Utifrån antal elevplatser
83	16	Statsbidrag för kompetensutveckling av lärare i yrkesämnen (2012:144)	1:5	12	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunala vuxenutbildningen och den särskilda utbildningen för vuxna	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
84	16	Statsbidrag för behörighetsgivande utbildning för lärare i yrkesämnen (2013:60)	1:5	66	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, den kommunala vuxenutbildningen och den särskilda utbildningen för vuxna	Tidsbegränsat (2021)	Investerings-/projektbidrag m.m.
85	16	Statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum (1997:153)	1:5	26	Riktat statsbidrag	Teknik- och naturvetenskapscentrum/Science center	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
86	16	Statsbidrag för hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid (2014:144)	1:5	389	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän och ideella föreningar/organisationer	Tillsvidare	Per elev
87	16	Statsbidrag för undervisning under skollov (2014:47)	1:5	206	Riktat statsbidrag	Huvudman för en grundskola, sameskola, specialskola eller gymnasieskola	Tillsvidare	Per elev och vecka
88	16	Statsbidrag till skolhuvudmän för insatser inom ramen för samverkan för bästa skola och för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända (2016:329)	1:5	34	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän som har ingått samverkansavtal eller som har särskilt svåra förutsättningar	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
89	16	Statsbidrag för personalförstärkning i skolbibliotek (2016:370)	1:5	30	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän för grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola	Tidsbegränsat (2019)	Schablonbelopp

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
90	16	Statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning (2016:400)	1:5	526	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän för förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och i vissa fall gymnasieskolan och gymnasiesärskolan	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
91	16	Statsbidrag för gymnasieskolans introduktionsprogram (2017:622)	1:5	300	Riktat statsbidrag	Huvudman som har minst 15 elever på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
92	16	Försöksverksamhet med datorbaserade nationella prov, extern bedömning och medbedömning (2017:1106)	1:5	14	Riktat statsbidrag	100 slumpmässigt utvalda skolor	Tidsbegränsat (2021)	Elevantal
93	16	Statligt stöd för säkerhetshöjande åtgärder i skolor (2018:527)	1:5	4	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän med skolor där det finns påtaglig risk för brott	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
94	16	Statsbidrag för försöksverksamhet med branschskola (2017:623)	1:5	30	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän för yrkesutbildningar	Tidsbegränsat (2023)	Per elev
95	16	Statsbidrag för anställning av lärarassistenter (2019:551)	1:5	475	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom skolväsendet	Tillsvidare	Elevantal
96	16	Statsbidrag för att etablera fjärrundervisning (2019:518)	1:5	10	Riktat statsbidrag	Huvudmän för grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor	Tillsvidare	Främst fjärrundervisning i glesbygdsområden.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
97	16	Statsbidrag för bättre språkutveckling i förskolan (2019:558)	1:5	100	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tidsbegränsat (2021)	Förbestämd bidragsram utifrån antalet 3–5-åringar i kommunen samt antalet 3–5-åringar som inte går i förskolan.
98	16	Statsbidrag för entreprenörskap i skolan och för upphandling av tjänster för att stödja entreprenörskap inom skolväsendet (2011:192)	UO 16 1:5 UO 24 1:5	40	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom skolväsendet och organisationer	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
99	16	Statsbidrag för omvårdnad i särskilt boende för rörelsehindrade	1:6	71	Kostnadsersättning	Kommun, stiftelse	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
100	16	Särskilda bidrag för riksrekryterande gymnasial utbildning för elever med funktionshinder	1:6	234	Kostnadsersättning	Kommun, region	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
101	16	Statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet (2001:160)	1:7	2 788*	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Utifrån den s.k. standardkostnaden för förskola m.m. i det kommunala utjämningsystemet
102	16	Statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet till kommuner som tillämpar maxtaxa (2001:161)	1:7	2 788*	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Utifrån den s.k. standardkostnaden för förskola m.m. i det kommunala utjämningsystemet

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
103	16	Statsbidrag för lågstadiet i grundskolan och motsvarande skolformer samt viss annan utbildning (2015:215)	1:7 1:16	2 471	Riktat statsbidrag	Huvudmän för förskoleklassen, lågstadiet, grundskolan, specialskolan och sameskolan samt fritidshemmet	Tillsvidare	Per årsarbetskraft
104	16	Statsbidrag för omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds (2012:994)	1:7	79	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
105	16	Statsbidrag för mindre barngrupper i förskolan (2015:404)	1:7	1 228	Riktat statsbidrag	Huvudmän i förskolan	Tillsvidare	Belopp per plats som barngruppen minskar med
106	16	Särskilt verksamhetsstöd till vissa utbildningar (t.ex. dansarutbildningar, 2011:7)	1:8	30	Riktat statsbidrag	Utvalda kommuner/enskilda huvudmän	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
107	16	Statsbidrag för avgifter till International Baccalaureate Office (1993:795)	1:8	108*	Riktat statsbidrag	Kommunala och fristående huvudmän för gymnasieskola som anordnar IB-program	Tillsvidare	Täcka avgift till IBO
108	16	Statsbidrag för internationell gymnasial utbildning (IB-utbildning, för utbildning i Sverige för utlandssvenska elever, 2011:525)	1:8	108*	Riktat statsbidrag	Kommuner, stiftelser	Tillsvidare	Till enskilda på förhand bestämda huvudmän
109	16	Statsbidrag till kommun, region eller enskild huvudman för elever från nordiska länder	1:8	108*	Riktat statsbidrag	Kommuner, regioner, enskilda huvudmän för gymnasieskolan eller vuxenutbildning på gymnasial nivå	Tillsvidare	Per elev utifrån bl.a. kurs och riksprislistan

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
110	16	Statsbidrag för kostnader för utbildning i Sverige för utlandssvenska elever (2015:736)	1:8	108*	Kostnadsersättning	Huvudmän för grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan samt till anordnare av IB-utbildning som tar emot utlandssvenska elever	Tillsvidare	Per elev utifrån bl.a. riksprislistan
111	16	Statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige (2011:538)	1:8	108*	Kostnadsersättning	Kommuner	Tillsvidare	Per elev utifrån bl.a. riksprislistan
112	16	Statsbidrag för utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd (2013:361)	1:8	50	Kostnadsersättning	Kommuner	Tillsvidare	Utifrån ett medelvärde av antalet asylsökande barn
113	16	Statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar (1994:519)	1:9	105	Riktat statsbidrag	Huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svensk undervisning eller en utländsk skola (internationell skola)	Tillsvidare	Utvalda skolor utomlands
114	16	Statsbidrag för fortbildning av lärare samt fritidspedagoger och motsvarande (2007:222)	1:10	90	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom skolväsendet utom förskolan, fritidshem, svensk utlandsskola och särskilt ungdomshem	Tidsbegränsat (2019)	Belopp per högskolepoäng
115	16	Statsbidrag för fortbildning av lärare när det gäller svenska som andraspråk och kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (2016:709)	1:10	195	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom skolväsendet m.fl.	Tillsvidare	Utifrån en årslön

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
116	16	Statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (2016:937)	1:13	2 062	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Olika belopp för olika kurser, belopp per verksamhetspoäng
117	16	Statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb och bidrag till utbildning för personer med tidsbegränsad anställning inom äldreomsorg eller hälso- och sjukvård (2015:504)	1:13	152	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tidsbegränsat (2020)	Per årsstudieplats
118	16	Statsbidrag för lärcentrum (2017:1303)	1:13	50	Riktat statsbidrag	Samverkande kommunala skolhuvudmän för kommunal vuxenutbildning	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
119	16	Stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar (2013:871)	1:14	158	Riktat statsbidrag	Enskild fysisk eller juridisk person som anordnar viss utbildning	Tillsvidare	Utifrån kostnad för utbildningen
120	16	Medel för att bedriva utbildning inom yrkeshögskolan	1:14	2 472*	Riktat statsbidrag	Kommuner, regioner eller enskilda fysiska eller juridiska personer	Tillsvidare	Utifrån kostnad för utbildningen
121	16	Statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier (2016:100)	1:19	3 000	Riktat statsbidrag	Huvudmän för förskoleklassen, grundskola, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, och gymnasiesärskolan	Tillsvidare	Per lärare som deltar

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
122	16	Statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare (2013:70)	1:19	1 442	Riktat statsbidrag	Huvudmän för förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunala vuxenutbildningen, och särskild utbildning för vuxna	Tillsvidare	Per förstelärare/lektor (Antal tjänster utifrån antal elever)
123	16	Statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet (1991:931)	1:20	163*	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom skolväsendet	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
124	16	Statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling (2018:49)	1:21	3 500	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän för förskoleklassen och grundskolan	Tillsvidare	Utifrån socioekonomiskt index och elevantal
125	16	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning, för den verksamhetsförlagda utbildningen av läkare (ALF-avtal)	2:66	2 462	Kostnadsersättning	Region Uppsala, Region Skåne, Västra Götalandsregionen, Region Västerbotten, Region Östergötland, Region Stockholm och Region Örebro	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
126	16	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning, för den verksamhetsförlagda utbildningen av tandläkare (TUA-avtal)	2:66	156	Kostnadsersättning	Västra Götalandsregionen och Region Västerbotten	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
127	16	Medel för nationell samordning av kliniska studier	3:1	50	Riktat statsbidrag	Regionala noder, sjukvårdsregioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
128	16	Statsbidrag för att främja internationella kontakter inom skolans område (2000:523)	4:1	21	Riktat statsbidrag	Huvudmän inom skolväsendet	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
129	17	Statsbidrag till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet (2019:470)	1:2	50	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
130	17	Statsbidrag till kulturella ändamål (2012:517)	1:2 1:3 2:2 4:4	532*	Riktat statsbidrag	Kulturverksamhet som bedrivs i Sverige	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
131	17	Statsbidrag till folkbiblioteken (2018:66)	1:2 3:1	380*	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
132	17	Statsbidrag till kulturell verksamhet i skolan (2007:1436)	1:3	177*	Riktat statsbidrag	Skolhuvudmän	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
133	17	Stöd till vissa icke-statliga kulturlokaler (1990:573)	1:5	10	Riktat statsbidrag	Kulturlokaler som ägs och drivs av någon annan än staten	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
134	17	Vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet (2010:2012)	1:6	1 441*	Riktat statsbidrag	Regioner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
135	17	Statsbidrag till regional kulturverksamhet (1996:1598)	1:6	1 441*	Riktat statsbidrag	Förutbestämda regionala och lokala kulturinstitutioner, såsom vissa museer, teatrar, cirkusar m.fl. samt Region Stockholm	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
136	17	Statsbidrag till de regionala biblioteksverksamheterna som kompetensnoder	1:6	25*	Riktat statsbidrag	Regioner	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
137	17	Statsbidrag för konsultverksamhet i hemslöjd	1:6	1	Riktat statsbidrag	Region Stockholm		Investerings-/projektbidrag m.m.
138	17	Statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser (2010:1058)	3:1	156*	Riktat statsbidrag	Kommuner, bibliotek, skolor, ideella föreningar m.fl.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
139	17	Statsbidrag för främjande av hemslöjd	4:3	9	Riktat statsbidrag	Län, kommuner, regioner, föreningar m.fl.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
140	17	Bidrag till lönekostnader inom verksamheten Kulturarvs-IT (2003:248)	7:1	10	Riktat statsbidrag	Lokala eller regionala institutioner inom musei- eller arkivsektorn.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
141	17	Bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer (2010:1121)	7:2	263*	Riktat statsbidrag	Kommuner, stiftelser, bolag och enskilda personer	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
142	17	Statsbidrag till Malmö kommun för rörelsernas museum	8:3	5	Riktat statsbidrag	Malmö kommun	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
143	17	Statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk (2012:140)	14:2	59	Riktat statsbidrag	Folkhögskolor och studieförbund	Tillsvidare	Utifrån schablonmodell baserad på t.ex. antal platser och språkgrupper
144	17	Statsbidrag för särskilt utbildningsstöd (2011:1163)	14:4	190*	Riktat statsbidrag	Folkhögskolor, universitet, högskolor	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
145	18	Statsbidrag till kommuner med svag bostadsmarknad (2018:111)	1:2	95	Riktat statsbidrag	Kommuner med vissa förutsättningar	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
146	18	Statligt bidrag för kommunala hyresgarantier (2007:623)	1:3	43	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Fast belopp per lämnad hyresgaranti

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
147	18	Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande (2016:881)	1:9	2 225	Riktat statsbidrag	Kommunala bostadsföretag, privat fastighetsägare, studentbostadsföretag, byggföretag eller kooperativ bostadsförening.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
148	19	Regionala tillväxtåtgärder	1:1	1 587	Riktat statsbidrag	Samverkansorgan, regioner, Trafikverket och eventuellt länsstyrelse 1) Företag, kommuner 2) Dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i gles- och landsbygder, kommuner m.fl. 3) Ansvarig för projekt	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
149	19	Statsbidrag till socioekonomiskt eftersatta kommuner (2018:152)	1:1	75	Riktat statsbidrag	30 kommuner enligt bilaga till förordningen (utifrån lågt valdeltagande, hög arbetslöshet, låg sysselsättningsgrad och låg utbildningsnivå)	Tidsbegränsat (2027)	Investerings-/projektbidrag m.m.
150	19	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 (2014:1383)	1:3	1 421	Riktat statsbidrag	Offentliga aktörer, ideella och ekonomiska föreningar	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
151	20	Statsbidrag till strandstädning (2018:58)	1:1	17	Riktat statsbidrag	Kommuner (enskilt eller tillsammans) med havsstränder	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
152	20	Statligt stöd för att minska utsläpp av mikroplaster till vattenmiljön (2018:496)	1:1 1:11	170*	Riktat statsbidrag	Offentliga och privata aktörer som t.ex. kommuner, va-huvudmän och företag (inte privatpersoner)	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
153	20	Statligt bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA-bidrag, 2003:598)	1:3 1:14	860*	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
154	20	Statligt stöd för avhjälpande av föroreningsskador (2004:100)	1:4	713	Riktat statsbidrag	Länsstyrelser (därefter kommuner eller till andra myndigheter som är huvudmän för avhjälpandet)	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
155	20	Bidrag för att utveckla handlingsplaner samt verktyg för anpassning till ett förändrat klimat	1:10	18	Riktat statsbidrag	Myndigheter, kommuner	Tidsbegränsat (2021)	Investerings-/projektbidrag m.m.
156	20	Statsbidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester (2018:495)	1:11	145*	Riktat statsbidrag	Kommuner, kommunala bolag eller kommunalförbund	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
157	20	Bidrag för förvaltning av havsmiljö (2010:1341)	1:11	1 035*	Riktat statsbidrag	Myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare, enskilda	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
158	20	Statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag (1982:840)	1:11	1 035*	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
159	20	Stöd till fiskevården (1998:1343)	1:11	1 035*	Riktat statsbidrag	Kommuner, lokala och regionala aktörer	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
160	20	Statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-bidrag, 2009:381)	1:11	200	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
161	20	Statsbidrag för kunskaps- höjande insatser mot över- gödning	1:11	9	Riktat statsbidrag	Universitet och högskolor, ideella intresseorganisationer, kommuner och länsstyrelser (inte enskilda näringsidkare eller organisationer som drivs i bolagsform)	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
162	20	Bidrag till åtgärder för en bättre vattenhushållning och bättre tillgång till dricksvatten	1:11	45	Riktat statsbidrag	Kommuner och kommunala bolag	Tidsbegränsat (2019)	Investerings-/projektbidrag m.m.
163	20	Stöd till klimatinvesteringar (klimatklivet, 2015:517)	1:16	1 447*	Riktat statsbidrag	Kommuner, regioner, företag, bostadsrättsföreningar och andra organisationer	Tidsbegränsat (2023)	Investerings-/projektbidrag m.m.
164	20	Stöd för installation av laddningspunkter för elfordon (2019:525)	1:16	1 447*	Riktat statsbidrag	Organisationer, företag, kommuner, regioner, stiftelser och föreningar.	Tidsbegränsat (2023)	Investerings-/projektbidrag m.m.
165	20	Elbusspremie (2016:836)	1:17	80	Riktat statsbidrag	Regionala kollektivtrafik- myndigheter, kommuner och trafikföretag	Tidsbegränsat (2023)	Belopp per elbuss
166	21	Bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning (2016:385)	1:2	213*	Riktat statsbidrag	Kommuner och regionala energikontor	Tillsvidare	Utifrån storleken på hushåll, företag och organisationer
167	21	Stöd till forsknings- och innovationsprojekt (2008:761)	1:2 1:4	1 713*	Riktat statsbidrag	Företag, institut, universitet, högskola, kommuner m.fl.	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
168	21	Bidrag till åtgärder för en effektiv och miljöanpassad energiförsörjning (2003:564)	1:2 1:4	1 713*	Riktat statsbidrag	Universitet, högskola, institut, små och medelstora företag, kommuner och icke vinst- drivande organisationer	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
169	21	Bidrag till planeringsinsatser för vindkraft (2007:160)	1:5	15	Riktat statsbidrag	Kommuner, länsstyrelser, samverkansorgan	Tidsbegränsat (2022)	Investerings-/projektbidrag m.m.
170	21	Bidrag till solceller (2009:689)	1:7	796*	Riktat statsbidrag	Företag och offentliga organisationer samt privatpersoner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
171	21	Stöd till åtgärder för produktion, distribution och användning av biogas och andra förnybara gaser (2009:938)	1:7	796*	Riktat statsbidrag	Producenter, distributörer och användare av biogas och andra förnybara gaser, exempelvis kommuner	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
172	21	Lokal och regional kapacitetsutveckling för energiomställning och minskad klimatpåverkan	1:10	56	Riktat statsbidrag	Lokala och regionala offentliga aktörer, t.ex. energikontor, regionalt utvecklingsansvariga, kommunförbund, länsstyrelser, kommuner och regioner	Tidsbegränsat (2020)	Investerings-/projektbidrag m.m.
173	22	Statsbidrag för kostnader för flyttning, uppställning och skrotning av vissa fordon (2018:1594)	1:1	25	Riktat statsbidrag	Kommuner	Tidsbegränsat (2020)	Per fordon
174	22	Statsbidrag till investeringar i enlighet med prioriteringar i de fastställda länsplanerna för regional transportinfrastruktur	1:1	2 877*	Riktat statsbidrag	Länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan, kommunala samarbetsorgan	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
175	22	Statsbidrag till lokala och regionala investeringar i kollektivtrafik	1:1	19670*	Riktat statsbidrag	Kommuner, exempelvis Uppsala kommun och regionala kollektivtrafikmyndigheter	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
176	22	Bidrag till investeringar i stora och strategiska farleder och slussar	1:1	316*	Riktat statsbidrag	Kommunalägda hamnbolag, företag, kommun, länsstyrelse	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
177	22	Infrastrukturåtgärder för främjande av kollektivtrafik i landsbygd (Landsbygdsatsning 2016–2019)	1:1	270	Riktat statsbidrag	Planupprättare, regionala kollektivtrafikmyndigheter som kommuner och regioner, branschorganisationer och tågoperatörer	Tidsbegränsat (2019)	Investerings-/projektbidrag m.m.
178	22	Stöd för att främja hållbara stadsmiljöer (2015:579)	1:1	1 000	Riktat statsbidrag	Kommuner och regioner	Tidsbegränsat (2029)	Investerings-/projektbidrag m.m.
179	22	Bidrag till Inlandsbanan	1:1	140	Kostnadsersättning	Inlandsbanan AB	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
180	22	Statsbidrag till enskild väghållning (1989:891)	1:2	1 211*	Riktat statsbidrag	Väghållare	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
181	22	Statsbidrag till icke statliga flygplatser (2006:1577)	1:6	164	Riktat statsbidrag	Kommuner, privata aktörer	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
182	22	Ersättning för beredskapsflygplatser	1:6	10	Kostnadsersättning	Aktörer som äger flygplats/er	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
183	22	Ersättning enligt trafikavtal	1:7	960*	Riktat statsbidrag	Företag, regionala trafikmyndigheter	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
184	22	Trängselskatt i Stockholm	1:11	1 611*	Riktat statsbidrag	Stockholmsregionen (det vill säga både till kommuner och Region Stockholm)	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
185	22	Erbjudande om regionala bredbandskoordinatorer	2:5	21	Riktat statsbidrag	Länsstyrelser, samverkansorgan, regioner, kommuner	Tidsbegränsat (2020)	Belopp per aktör

Nr	UO	Bidrag	Anslag	Mnkr ¹	Kategori	Målgrupp/er	Tidsbegränsat (slutår)/Tillsvidare	Fördelningsnyckel
186	23	Stöd till natur- och kulturmiljö- vårdsåtgärder i skogen (Nokås) samt Stöd för ädellövsskogsbruk (2010:1879)	1:2	33*	Riktat statsbidrag	Ägare av skogsmark eller som har markägarens tillstånd	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
187	23	Stöd för mjölk till skolelever	1:11	154*	Riktat statsbidrag	Förskolor, grundskolor och gymnasieskolor eller deras huvudman	Tillsvidare	Per barn och skoldag
188	23	Statsbidrag till kommuner i glesbygd för att stärka näringslivet	1:17	90	Riktat statsbidrag	39 kommuner i stödområde A enligt förordningen 1999:1382	Tidsbegränsat (2020)	Belopp per kommun med geografiska och demo- grafiska utmaningar
189	24	Statsbidrag för stöd till forskning, utveckling och innovation (2015:208)	1:2	2 918*	Riktat statsbidrag	Kommuner, regioner, företag och organisationer	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
190	24	Statsbidrag för närings- livsutveckling	1:5	294*	Riktat statsbidrag	Kommuner, regioner och företag	Tillsvidare	Investerings-/projektbidrag m.m.
191	24	Regionala exportcentra	2:3	14*	Riktat statsbidrag	Län, företag, kommuner, regioner	Tidsbegränsat (2019)	Investerings-/projektbidrag m.m.
192	25	Kommunalekonomisk utjämning	1:1	110 539	Generellt statsbidrag	Kommuner, regioner	Tillsvidare	
193	25	Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	1:2	4 505	Generellt statsbidrag	Kommuner	Tillsvidare	
194	25	Stöd med anledning av flyktingsituationen	1:4	5 000	Generellt statsbidrag	Kommuner, regioner	Tidsbegränsat	

¹ En stjärna (*) betyder att bidragsramen gäller mer än enbart det aktuella bidraget. Bidragsramen omfattar alltså andra bidrag och/eller ska användas för flera ändamål. Bidragsramarna är i huvudsak hämtade från regleringsbrev och gäller 2019. "Mnkr" står för miljoner kronor.

² Överenskommelsen är en sammanslagning av två tidigare överenskommelser (Personalmiljarden och Professionsmiljarden).

³ Överenskommelsen bygger delvis på Patientmiljarden, men den omfattar betydligt mer pengar och innehåller nya områden.

Anmärkning: "UO" står för utgiftsområde i statens budget. Om flera ersättningar/bidrag lyder under samma förordning räknar vi det som en kostnadsersättning/ett riktat statsbidrag. Sammanställningen bygger på utbetalda transfereringar till kommuner och/eller regioner från olika anslagsposter i statens budget 2017 inklusive nya och exklusive upphörda statsbidrag 2018 respektive 2019. Vi har exkluderat några enstaka statsbidrag som vänder sig till arbetsgivare generellt inom utgiftsområde 10 och 14. I sammanställningen ingår inte statsbidrag som endast har betalats ut till SKR. Uppgifterna om slutår grundar sig i första hand på vad som framgår i regeringens förteckning över riktade statsbidrag till kommunsektorn (Bilaga "Riktade statsbidrag till kommunsektorn" i budgetpropositionen för 2020). I andra hand har vi utgått från dokumentet (överenskommelse, förordning eller särskilt regeringsuppdrag) som reglerar statsbidraget eller i några fall på information från myndigheters webbplatser. Såväl avsatta medel som slutår kan komma att ändras.

Källa: Statskontoret utifrån flera grundkällor och egna bearbetningar, bl.a. en kartläggning som konsultbolaget EY gjort på uppdrag av Statskontoret. Se bilaga 2.

Bilaga 5

Överenskommelser, nationella samordnare och inriktningsdokument

I denna bilaga redogör vi för de överenskommelser (tabell 5.1), nationella samordnare (tabell 5.2) och inriktningsdokument (tabell 5.3) som rör kommuner och regioner.

Tabell 5.1 Giltiga överenskommelser vid utgången av 2019 per utgiftsområde och departement.

Utgiftsområde/överenskommelse	Slutår	Ny/om-förhandlad under 2019	Ingår medel?
1. Rikets styrelse			
Stärka arbetet med mänskliga rättigheter (Kultur)	2020		Ja (endast SKR)
6. Försvar och samhällets krisberedskap			
Kommunernas arbete med civilt försvar (överenskommelse mellan SKR och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) (Justitie)	2020		Ja
Kommunernas krisberedskap (överenskommelse mellan SKR och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) (Justitie)	2022	Ja	Ja
Landstingens arbete med krisberedskap och civilt försvar (överenskommelse mellan SKR och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) (Justitie)	2020		Ja
9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg (Social)			
Bidrag till landstingen för läkemedelsförmånerna	2019	Ja	Ja
En investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare ¹	2021	Ja (delvis ny)	Ja
En god och nära vård. En omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården ²	2019	Ja (delvis ny)	Ja
En ny, uppdaterad kömiljard 2019	2019	Ja (ny)	Ja
Handlingsplan för samverkan vid genomförande av vision e-hälsa 2025	2019		Nej
Insatser inom området psykisk hälsa 2019	2019	Ja	Ja
Insatser för ökad tillgänglighet i barnhälsovården m.m.	2019	Ja	Ja
Kortare väntetider i cancervården 2019	2019	Ja	Ja
Standardiserade vårdförlopp – Jämlik och effektiv vård med god kvalitet	2019	Ja (ny)	Ja
Stöd till nationella kvalitetsregister under 2019	2019	Ja	Ja
Vision e-hälsa 2025	2025		Nej
Ökad tillgänglighet och jämlikhet i förlossningsvården och förstärkta insatser för kvinnors hälsa	2019		Ja

Utgiftsområde/överenskommelse	Slutår	Ny/om-förhandlad under 2019	Ingår medel?
10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning			
En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess (Social)	2019	Ja	Ja
13. Jämställdhet och nyanländas etablering			
Förstärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018–2020 (Social) ³	2020		Ja
Nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden (tre överenskommelser mellan SKR, arbetsmarknadens parter och Arbetsförmedlingen om snabbspår för lärare och förskollärare, reglerade hälso- och sjukvårdsyrken samt inom socialt arbete) (Arbetsmarknad)	Tillsvidare		Nej
14. Arbetsmarknad och arbetsliv			
Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Sveriges Kommuner och Landsting (Arbetsmarknad)	Tillsvidare		Nej
16. Utbildning och universitetsforskning			
Öppen förskola och stöd i språkinläring och etablering i arbets- och samhällslivet (Utbildning)	2020		Ja (endast SKR)
24. Näringsliv			
Stärkt innovationsförmåga i offentlig verksamhet (överenskommelse mellan SKR och Vinnova) (Näring)	Tillsvidare		Nej
Övrigt			
Kompetenslyft för ökad digital kompetens hos ledning i kommuner och landsting under perioden 2018–2020 (Näring)	2020		Ja (endast SKR)

¹ Överenskommelse är en sammanslagning av *Goda förutsättningar för vårdens medarbetare (Personalmiljarden)* och *Stöd till bättre resursutnyttjande i hälso- och sjukvården (Professionsmiljarden)*.

² Överenskommelsen bygger delvis på Patientmiljarden, men den nya omfattar betydligt mer pengar och innehåller nya områden.

³ Under 2019 har regeringen beslutat att skjuta till ytterligare 7 miljoner inom ramen för denna överenskommelse.

Anmärkning: Sammanställningen omfattar överenskommelser som gällde i november 2019. Under Övrigt finns överenskommelser som inte går att koppla direkt till ett enskilt utgiftsområde. Vissa överenskommelser omförhandlas årligen. Slutåret kan därmed komma att skjutas fram.

Källa: SKR (via e-post 2019-11-16), SKR:s webbplats (egen sökning) och regeringens webbplats (egen sökning).

Tabell 5.2 Nationella samordnare 2009–2019 som vi har bedömt har betydelse för kommuner och regioner.

År/Nationell samordnare	Departement	Organisation
2019¹		
Nationell samordnare för en hållbar kompetensförsörjning inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre	S	Kommitté
2018		
Nationell samordnare för en välfungerande sjukskrivningsprocess	S	Kommitté
2017		
Bostadsbyggande på statliga fastigheter	N	Kommitté
Samordning för bostadsbyggande	N	Kommitté
Tilläggsdirektiv till samordnare för unga som varken arbetar eller studerar	U	Kommitté
Ändring av uppdrag till samordnaren för större samlade exploateringar med hållbart byggande	N	Regeringskansliet
2016²		
Initiativet Fossilfritt Sverige	M	Kommitté
Samordnaren för större samlade exploateringar med hållbart byggande 2016–2017	N	Regeringskansliet
2015		
Nationell samordnare för arbetet med utsatta EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige 2015–2016	S	Kommitté
Nationell samordnare för frågor inom området livsvetenskap (life science) 2015	U	Regeringskansliet
Samordnare för unga som varken arbetar eller studerar 2015–2018	U	Kommitté
2014		
Samordnare för kommunalt flyktningmottagande 2014	A	Regeringskansliet
Samordnare för området livsvetenskap (life science) 2014	N	Regeringskansliet
Nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism 2014–2016	Ju	Kommitté
Förhandlingsperson för Sverigebygget 2014–2017	N	Kommitté
Nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården 2014–2017	S	Regeringskansliet
Statlig samordnare för Bromma flygplats 2014–2016	S	Regeringskansliet
2013		
Förhandlingsperson för en utbyggnad av tunnelbanan och ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län/Stockholmsförhandlingen 2013	N	Kommitté
Nationell samordnare för elever med vissa funktionsnedsättningar 2013–2015	S	Kommitté
Nationell samordnare för att stärka den positiva supporterulturen och motverka idrottsrelaterad brottslighet 2013–2014	Ku	Regeringskansliet

År/Nationell samordnare	Departement	Organisation
Förhandlare med uppdrag att biträda staten i förhandlingar om ett avtal mellan staten och vissa landsting om samarbete om utbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården 2013	U	Regeringskansliet
Nationell samordnare för ett effektivare resursutnyttjande inom hälso- och sjukvården 2013–2015	S	Kommitté
2012		
Nationell vårdvalssamordnare 2012–2014	S	Regeringskansliet
En nationell samordnare mot våld i nära relationer 2012–2014	Ju	Kommitté
Ett effektivare arbete för att förebygga våldsbejakande extremism 2012–2013	Ju	Kommitté
Samordningsfunktion för insatser inom området psykisk ohälsa 2012–2014	S	Regeringskansliet
Samordnare för insatser i samband med gruvnäringens expansion 2012–2014	N	Regeringskansliet
Förhandlingsperson för en utbyggnad av tunnelbanan och ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län 2013–2014	N	Regeringskansliet
2011		
Nationell samordnare för utveckling av de nationella kvalitetsregistren 2011	S	Regeringskansliet
Nationell äldresamordnare 2011–2014	S	Regeringskansliet
Nationell samordnare för att motverka brottslighet i samband med idrottsarrangemang 2011–2013	Ku	Kommitté
Hemlöshetssamordnare 2012–2013	S	Regeringskansliet
2010		
Nationell samordnare för hemsjukvården 2010–2011	S	Kommitté
Samordnare för reglering av Mälarens vattennivåer 2010–2011	Fö	Regeringskansliet
2009		
Regionala varselsamordnare 2008–2010	N	Regeringskansliet
Nationell cancersamordnare 2010–2011	S	Regeringskansliet
Nationell vattensamordnare 2009–2012	M	Regeringskansliet

¹ För perioden 2017–2019 finns uppgifter om nya och väsentligt förändrade uppdrag

² För 2016 och samtliga föregående år finns endast uppgifter om nya uppdrag

Källa: Regeringens webbplats (egen sökning); Bilaga 6.1 till Konstitutionsutskottets betänkande (2015:16/KU10); Statskontoret. (2014). *Nationella samordnare. Statlig styrning i otraditionella former?* (Om offentlig sektor).

Tabell 5.3 Nationella inriktningsdokument 2010–2019 som vi har bedömt att de rör kommuner eller regioner.

År/inriktningsdokument	Departement
2019	
En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Regeringens handlingsplan del 2.	N
Klimatpolitisk handlingsplan	M
Nationell life science-strategi	N
2018	
Effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter – en nationell godstransportstrategi	N
En klimatstrategi för Sverige	M
En kommunal kulturskola för framtiden – en strategi för de statliga insatserna	Ku
En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd	S
Handlingsplan för Agenda 2030	Fi
Handlingsplan mot könsstympning av flickor och kvinnor	S
Handlingsplan mot prostitution och människohandel	S
Långsiktig inriktning för det nationella arbetet med cancervården	S
Nationella målsättningar för skolan	U
Nationell strategi för klimatanpassning	M
Nationell strategi för omsorg om personer med demenssjukdom	S
Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation	Ku
Regeringens strategi för sociala företag – ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation	N
Samling för skolan	U
Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara	Ku
Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling	M
2017	
En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet	N
Handlingsplan 2 för Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige	N
Handlingsplan: Till det fria ordets försvar – åtgärder mot utsatthet för hot och hat mot journalister, förtroendevalda och konstnärer	Ku
Handlingsplan för samverkan vid genomförande av Vision e-hälsa 2025	S
Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet	U
För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi	N
Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet	N
2016	
En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020	S
Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp	S
Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott	Ku
Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor	S
Nationella upphandlingsstrategin	Fi
Svensk strategi för arbetet mot antibiotikaresistens	S

År/inriktningsdokument	Departement
Sverige helt uppkopplat	N
Strategi för hållbar konsumtion	Fi
2015	
En svensk maritim strategi – för människor, jobb och miljö	N
Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020	N
Nationella läkemedelsstrategin 2016–2018	S
Strategi för unga som varken arbetar eller studerar	U
Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism	Ku
Öppna jämförelser inom socialtjänsten och hemsjukvården - handlingsplan 2015–2018	S
2014	
En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster	M
Nationell strategi för att förebygga och behandla kroniska sjukdomar 2014–2017	S
Nationell strategi om våld mot äldre personer inom vård och omsorg	S
Strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck	Ku
Sveriges tredje nationella handlingsplan för energieffektivisering	M (N)
Öppna jämförelser inom hälso- och sjukvården – handlingsplan 2014–2015	S
2013	
Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd – en vinst för alla	S
Svensk sjöfartsnäring - handlingsplan för förbättrad konkurrenskraft	N
Strategi för att nå miljö kvalitetsmålet giftfri miljö och generationsmålet	M
Sveriges mineralstrategi	N
2012	
Den nationella innovationsstrategin	N
En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032	Ku
Handlingsplan för en jämställd regional tillväxt 2012–2014	N
PRIO psykisk ohälsa – plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa 2012–2016	S
Strategi för en god och mer jämlik vård 2012–2016	S
2011	
En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016	S
Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism	Ku
It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige	N
Regeringens strategi för att uppnå det jämställdhetspolitiska målet	S (U)
Strategi för att stärka barnets rättigheter	S
2010	
En förnyad arbetsmiljöpolitik med en nationell handlingsplan 2010–2015	A
En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken	S
Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja	S
Nationell eHälsa – strategin för tillgänglig och säker information inom vård och omsorg	S

År/inriktningsdokument	Departement
Nationell handlingsplan för energi från förnybara energikällor	M (N)
Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet	Ju

Anmärkning: För att ingå i sammanställningen ska strategin eller handlingsplanen tydligt ha dokumenterats i en proposition, riksdagskrivelse, departementspromemoria eller något annat dokument som regeringen eller Regeringskansliet har offentliggjort.

Källa: Regeringens webbplats (egen sökning); Statskontoret. (2018), *Strategier och handlingsplaner. Ett sätt för regeringen att styra?* (Om offentlig sektor), Bilaga 1.

Bilaga 6

Regeringsuppdrag till myndigheter

I denna bilaga redovisar vi en förteckning över de enskilda särskilda regeringsuppdrag som vi har identifierat och bedömer rör styrning av kommuner eller regioner (tabell 6.1). Vi redovisar även en förteckning över de uppdrag som myndigheterna fått i sina regleringsbrev som rör styrning av kommuner eller regioner (tabell 6.2).

Tabell 6.1 Regeringsuppdrag enligt särskilt beslut under 2019 som rör styrning av kommuner och regioner.

Rubrik på uppdrag	Diariennr.	Myndighet	Kategori
Uppdrag till bevakningsansvariga myndigheter att inkomma med underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret	Ju2019/02477 /SSK	20 olika myndigheter	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Arbetsförmedlingen inför införandet av ett intensivår för nyanlända	A2019/01265 /A	Arbetsförmedlingen	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Boverket att lämna förslag på hur återkommande bedömningar av bostadsbristen ska utföras	Fi2019/02440 /BB	Boverket	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Boverket att kartlägga och analysera den praktiska tillämpningen av barnkonventionen	Fi2019/03125 /SPN	Boverket	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Brottsförebyggande rådet om informationsdelning i arbetet för att förebygga brott	Ju2019/03304 /KRIM	BRÅ	Kartläggning/ Analys
Uppdrag att göra en omvärldsanalys och att lämna ett förslag till nationellt socialfondsprogram för perioden 2021–2027	A2019/00683 /A	EFS-rådet	Kartläggning/ Analys
Uppdrag angående informationshantering vid utlandsvård	S2019/01519/ FS (delvis)	E-hälso- myndigheten	Kartläggning/ Analys
Uppdrag att genomföra en förstudie om tillgång till information om vaccinationer	S2019/03409/ FS (delvis)	E-hälso- myndigheten, Folkhälso- myndigheten	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Folkhälsomyndigheten att föreslå åtgärder för att förebygga användning samt medicinska och sociala skadeverkningar av narkotika	S2019/04314/ FS (delvis)	Folkhälso- myndigheten	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Institutet för språk och folkminnen att utarbeta förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken	Ku2019/0133 9/CSM	Institutet för språk och folkminnen	Kartläggning/ Analys
Uppdrag om tidsbegränsad förstärkt tillsyn på området god och nära vård	S2019//FS (delvis)	IVO	Kartläggning/ Analys

Rubrik på uppdrag	Diariernr.	Myndighet	Kategori
Uppdrag att genomföra analyser av tillsynens resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården	S2019//FST (delvis)	IVO	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Statens kulturråd att genomföra en översyn av bidraget för Skapande skola	Ku2019/00624/KO	Kulturrådet	Kartläggning/ Analys
Uppdrag om nytta/risk-bedömning vid ordination av läkemedel utanför godkänd indikation	(...) S2019/00658/FS	Läkemedelsverket	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Länsstyrelsen i Stockholms län m.fl. att analysera förutsättningarna för en trygg elförsörjning	I2019/01614/E	Länsstyrelsen i Stockholms län m.fl.	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Länsstyrelsen i Kalmar län m.fl. att kartlägga och analysera vattensituationen i respektive län samt att bedöma förmågan att hantera vattenbrist	N2019/01827/DL	Länsstyrelserna	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att analysera och föreslå åtgärder för att stödja kommunernas inrättande av räddningsvärn	Ju2019/02206/SSK	MSB	Kartläggning/ Analys
Uppdrag om tillgänglighet till hjälpmedel för fritidsaktiviteter och aktiv fritid för personer med funktionsnedsättning	S2019/01379/FST (delvis)	Myndigheten för delaktighet	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Naturvårdsverket att analysera genomförande av tillståndsfrågor i det omarbetade förnybartdirektivet	I2019/01687/E	Naturvårdsverket	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Naturvårdsverket om översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet	M2019/00648/KI	Naturvårdsverket	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk om en förstudie avseende digitalisering av tillsynsvägledning enligt miljöbalken	M2019//Me	Naturvårdsverket och Jordbruksverket	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Sametinget att utarbeta förslag till handlingsprogram för bevarande av samiska	Ku2019/01888/CSM	Sametinget	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Statistiska centralbyrån att kartlägga användningen av artificiell intelligens respektive analys av stora datamängder i Sverige	I2019/01964/D	SCB	Kartläggning/ Analys
Uppdrag att kartlägga akutmottagningarnas rutiner för planering av fortsatt vård, behandling och uppföljning vid narkotikarelaterad överdos	S2017/05940/FS (delvis)	Socialstyrelsen	Kartläggning/ Analys

Rubrik på uppdrag	Diariernr.	Myndighet	Kategori
Uppdrag att genomföra en forskningsstudie i två delar om tidiga insatser för att motverka missbruk och kriminalitet	S2017/05941/ FS S2019/01651/ FS (delvis)	Socialstyrelsen	Kartläggning/ Analys
Uppdrag att beskriva behovet av och tillgången till särskilda boendeformer för äldre	S2019/ /FST (delvis)	Socialstyrelsen	Kartläggning/ Analys
Uppdrag angående uppföljning av primärvård och uppföljning av omställningen till en mer nära vård	S2019//FS (delvis)	Socialstyrelsen	Kartläggning/ Analys
Uppdrag om statistik på hjälpmedelsområdet	S2019/01378/ FST (delvis)	Socialstyrelsen	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram ett underlag för en nationell strategi för anhöriga som vårdar eller stödjer närstående äldre personer	S2019/04223/ FST (delvis)	Socialstyrelsen	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Statskontoret om översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet	M2019/00649 /KI	Statskontoret	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Statskontoret att utvärdera statens stöd till utvecklingen av offentliga måltider	N2019/02736 /DL	Statskontoret	Kartläggning/ Analys
Uppdrag att utvärdera statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	U2019/01623 /S	Statskontoret	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Tillväxtverket att analysera och föreslå åtgärder för att underlätta kompetensförsörjning i Sveriges landsbygder	N2019/02735 /RTL	Tillväxtverket	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Transportstyrelsen att utreda behov av förenklade regler för eldrivna enpersonsfordon	I2019/02588/ TM	Transportstyrelsen	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Universitetskanslersämbetet och Tillväxtverket att samverka kring kompetensförsörjningen av digital spetskompetens	I2019/01963/ D	UKÄ och Tillväxtverket	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Verket för innovationssystem att genomföra en förstudie för etablerandet av digitala innovationshubbar i Programmet för ett digitalt Europa för perioden 2021–2027	I2019/01685/ D	Vinnova	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys om utvärdering av det nationella uppdraget att motverka hedersrelaterat våld och förtryck	A2019/01326 /JÅM	Vårdanalys	Kartläggning/ Analys
Uppdrag om påverkan av ökad användning av välfärdsteknik	S2019/ /FST (delvis)	Vårdanalys	Kartläggning/ Analys

Rubrik på uppdrag	Diariernr.	Myndighet	Kategori
Uppdrag om förskrivning av icke medicintekniska produkter	S2019/01376/ FST (delvis)	Vårdanalys	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys att stärka förutsättningarna för strategisk ledarskapsutveckling inom kommunalt finansierad vård och omsorg	S2019/04728/ FST (delvis)	Vårdanalys	Kartläggning/ Analys
Uppdrag till Myndigheten för digital förvaltning att öka den offentliga förvaltningens förmåga att tillgängliggöra öppna data, bedriva öppen och datadriven innovation samt använda artificiell intelligens	I2019/01416/ DF I2019/01020/ DF (delvis)	DIGG	Kombination
Uppdrag att tillgängliggöra och förvalta gemensamma nationella specifikationer	S2019/01521/ FS (delvis)	E-hälso- myndigheten	Kombination
Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att stärka arbetet mot att barn och unga utnyttjas i prostitution och människohandel samt kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel	A2019//JÄM A2019/00873 /JÄM	Jämställdhets- myndigheten	Kombination
Uppdrag om förbättrad information avseende nationell tillgång till läkemedel vid bristsituationer	S2019/03518/ FS (delvis)	Läkemedels- verket	Kombination
Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att ta fram en struktur för uppföljning av det systematiska informationssäkerhetsarbetet i den offentliga förvaltningen	Ju2019/03058 /SSK Ju2019/02421 /SSK	MSB	Kombination
Uppdrag till Post- och telestyrelsen att främja och följa införandet av standarden IPv6	I2019/01833/ D	Post- och telestyrelsen	Kombination
Uppdrag om utvecklingsarbete avseende viss verksamhet vid Statens Institutionsstyrelse	S2019/00643/ FST S2019/03898/ FS (delvis)	Socialstyrelsen	Kombination
Uppdrag om samordning mellan huvudmän avseende hjälpmedel för barn med funktionsnedsättning	S2019/01377/ FST (delvis)	Socialstyrelsen	Kombination
Uppdrag rörande den barn- och ungdomspsykiatriska heldygnsvården inklusive den psykiatriska tvångsvården	S2019/01522/ FS (delvis)	Socialstyrelsen	Kombination
Uppdrag att analysera förslag om sänkt åldersgräns för vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen, m.m.	S2019/02042/ FS (delvis) S2019/03899/ FS (delvis)	Socialstyrelsen	Kombination

Rubrik på uppdrag	Diariernr.	Myndighet	Kategori
Uppdrag att genomföra ett pilotprojekt avseende samordnat folkhälsoarbete på regional nivå	S2018/04690/ FS (delvis)	Länsstyrelsen i Stockholms och Västerbottens län	Kombination (<u>samordning</u>)
Uppdrag till Statens medieråd att förstärka arbetet för ökad medie- och informationskunnighet	Ku2019/10 659/MD	Statens medieråd	Kombination (<u>samordning</u>)
Uppdrag till Tillväxtverket att utveckla och stärka arbetet med hållbar utveckling inom det regionala tillväxtarbetet	N2019/02162 /RTL	Tillväxtverket	Kombination (<u>samordning</u>)
Uppdrag att förbättra stödet till unga som får avslag på ansökan om aktivitetsersättning	S2019/03413/ SF (delvis)	Försäkringskassan	Kunskaps-spridning (<u>samordning</u>)
Uppdrag om vissa tobaksfrågor	S2019/02384/ FS (delvis)	Folkhälso-myndigheten	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Statens kulturråd att förbereda inför ett ansökningsförfarande avseende bidrag till kommunala kulturskolor	Ku2019/0112 7/KO	Kulturrådet	Kunskaps-spridning
Uppdrag att stödja hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens arbete med att förebygga suicid och att ge stöd till efterlevande	S2019/ /FS (delvis)	Socialstyrelsen	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Trafikverket m.fl. att genomföra informations- och kunskapshöjande åtgärder inom området omställning av transportsystemet till fossilfrihet	N2019/01344 /TS	Trafikverket	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och Socialstyrelsen om ökad upptäckt av våld m.m. 2019–2021	S2019/01517/ JÄM	Arbets-förmedlingen, Försäkrings-kassan m.fl.	Kunskaps-spridning (<u>samordning</u>)
Uppdrag till Barnombudsmannen att genomföra utbildnings- och spridningsinsatser om vägledningen vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter	A2019/02059 /MRB	Barnombuds-mannen	Kunskaps-spridning
Uppdrag att utarbeta en nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	S2019/03298/ FS (delvis)	Folkhälso-myndigheten	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Länsstyrelsen i Dalarnas län att samordna och utveckla länsstyrelsernas tillämpning av barnets rättigheter samt stödja arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i kommuner och landsting	A2019/ /MRB	Länsstyrelsen i Dalarnas län	Kunskaps-spridning

Rubrik på uppdrag	Diariernr.	Myndighet	Kategori
Uppdrag till länsstyrelserna i Skåne län och Stockholms län att utveckla ändamålsenliga och enhetliga arbetsätt	Fi2019/02438 /SPN	Länsstyrelserna i Stockholm och Skåne län	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att genomföra riktade utbildningsinsatser på informationssäkerhetsområdet till offentlig sektor	Ju2019/03057 /SSK	MSB	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Polismyndigheten att vidta åtgärder mot rasism, hatbrott och andra brott som hotar demokratin	A2019//MRB	Polis-myndigheten	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Statens geotekniska institut att genomföra utbildnings- och utvecklingsinsatser avseende systemet Geokalkyl	Fi2019/01299 /SPN Fi2019/03203 /SPN	Sgi	Kunskaps-spridning
Ändring av uppdraget till Statens skolverk att digitalisera de nationella proven m.m.	U2019//GV	Skolverket	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Statens skolverk att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska	U2019/01553 /S (delvis) U2019/03787 /S	Skolverket	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Statens skolverk om samverkan för bästa skola	U2019/01553 /S (delvis)	Skolverket	Kunskaps-spridning (<u>samordning</u>)
Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt råd för kompetensförsörjning av personal inom hälso- och sjukvården	S2019/01851/ FS S2019/ /FS (delvis)	Socialstyrelsen	Kunskaps-spridning (<u>samordning</u>)
Uppdrag att förebygga hudcancer	S2019//FS (delvis)	Strålsäkerhetsmyndigheten	Kunskaps-spridning
Uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att ge förstärkt stöd vid upphandling av samhällsviktig verksamhet	Fi2019//OU	Upphandlings-myndigheten	Kunskaps-spridning
Utbetalning av medel med anledning av överenskommelsen om stöd till nationella kvalitetsregister under 2019	S2019//FS	Kammar-kollegiet	Statsbidrag
Uppdrag att utbetala medel i enlighet med överenskommelsen om kortare väntetider i cancervården 2019	S2019//FS	Kammar-kollegiet	Statsbidrag
Uppdrag att utbetala medel i enlighet med överenskommelsen om investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare	S2019//FS	Kammar-kollegiet	Statsbidrag
Uppdrag att utbetala medel till landstingen i enlighet med tilläggsöverenskommelsen om ökad tillgänglighet och jämlikhet i mödra- och förlossningsvården samt förstärkta insatser för kvinnors hälsa 2018–2019	S2019/02112/ FS	Kammar-kollegiet	Statsbidrag

Rubrik på uppdrag	Diariernr.	Myndighet	Kategori
Uppdrag att utbetala medel till landstingen i enlighet med överenskommelsen om standardiserade vårdförlopp för jämlik och effektiv vård med god kvalitet 2019	S2019/02504/ FS	Kammar- kollegiet	Statsbidrag
Uppdrag att utbetala medel i enlighet med överenskommelsen God och nära vård – En omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården 2019	S2019//FS	Saknas uppgift	Statsbidrag
Uppdrag att utbetala medel i enlighet med överenskommelsen om en ny, uppdaterad kömiljard 2019	S2019//FS	Saknas uppgift	Statsbidrag
Ytterligare medel för uppdrag till Tillväxtverket att fördela statsbidrag till kommuner i glesbygd	N2019/02540 /RTL	Tillväxtverket	Statsbidrag
Uppdrag att införa elektronisk förskrivning som huvudregel	(...) S2019/01520/ FS (delvis)	Läkemedels- verket	Styrande kriterier

Anmärkning: För vissa regeringsuppdrag har vi funnit information om uppdragen men inte diarienumren. I några enstaka fall kan uppdragen vara en fortsättning på tidigare beslutat uppdrag eller beslutat 2019 även om diarienumret antyder något annat. I de fall samordning är understruket i kolumnen *Kategori* har vi bedömt att uppdraget har det huvudsakliga syftet att samordna aktörer kring en viss fråga och främja samverkan.

Källa: Information om regeringsuppdrag på myndigheters webbplatser utifrån ärendeförteckningarna från regeringens sammanträden.

Tabell 6.2 Uppdrag i myndigheternas regleringsbrev för 2019 (inkl. ändringsbeslut fram till och med 2019-11-30) som rör styrning av kommuner och regioner.

Uppdraget i korthet	Myndighet	Kategori
Bastjänstgöring som del av läkarnas specialiseringstjänstgöring	Socialstyrelsen	Föreskrifter
Utvärdera inlussningsprogram	Brottsförebyggande rådet	Kartläggning/Analys
Förskrivning av lugnande medel och sömnmedel	Läkemedelsverket	Kartläggning/Analys
Redovisa goda exempel från anslag 2:4 Krisberedskap	MSB	Kartläggning/Analys
Elever som snabbare når kunskapskraven	Skolverket	Kartläggning/Analys
Nordiskt projekt om mer sammanhållna vård- och omsorgsprocesser	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Analys och prognos av läkemedelskostnader	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Digitala vårdtjänster med fokus artificiell intelligens	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Omhändertagande av föräldrar och syskon efter ett fosters eller ett spädbarns död i samband med förlossning	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Belysa de viktigaste komplikationerna vid bl.a. kejsarsnitt	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys

Uppdraget i korthet	Myndighet	Kategori
Strategisk plan för att stödja en god och nära vård	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Kartläggning av vård och behandling av klimakteriebesvär ur perspektivet jämlik vård	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Återinläggningar av multistjuka och sköra äldre	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Landstingens kostnader för försäkringsmedicinska utredningar	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Dataanalyser av cancer	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Analys av pubertetshämmande och könskonträra läkemedel	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Fortsatt utveckling av ett nationellt kodverk för kontaktorsak	Socialstyrelsen	Kartläggning/Analys
Utvecklingsmedel för arbetet mot våld i nära relationer inklusive hedersrelaterat våld och förtryck och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn m.m.	Socialstyrelsen	Kombination
Standardiserad dokumentation kring cancerpatienter	Socialstyrelsen	Kombination
Stödja kunskapsutveckling på regional och lokal nivå om psykisk ohälsa	Socialstyrelsen	Kombination (samordning)
Nationell e-hälsodag och regionala e-hälsokonferenser	E-hälsomyndigheten	Kunskapsspridning
Länsstyrelserna ska i sitt arbete med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar särskilt prioritera att planera och genomföra övningar.	Länsstyrelserna	Kunskapsspridning
Genomföra skolval 2019 (...) i samband med Europaparlamentsvalet 2019	MUCF	Kunskapsspridning
Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet för farligt avfall inklusive inrättande av digital lösning	Naturvårdsverket	Kunskapsspridning
Ökad kännedom om hur Agenda 2030 och de nationella miljömålen kopplar till undervisning	Skolverket	Kunskapsspridning
Ta fram stödmaterial för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper kan avlasta lärare	Skolverket	Kunskapsspridning
Stärka stödet till kommunalt finansierad hälso- och sjukvård	Socialstyrelsen	Kunskapsspridning
Tillägg till pågående uppdrag att stödja utvecklingen av vård- och omsorgsarbete när det gäller mäns våld mot kvinnor	Socialstyrelsen	Kunskapsspridning
Fördela stöd till organisationer inom det civila samhället och till kommuner, i syfte att öka valdeltagandet i Europaparlamentsvalet 2019	MUCF	Statsbidrag
Medel till äldreomsorgen	Socialstyrelsen	Statsbidrag

Källor: Myndigheternas regleringsbrev för 2019 (fram till 2019-11-30).

Bilaga 7

Myndigheternas styrmedel

I denna bilaga redovisar vi vilka myndigheter som styr över verksamheter i kommuner och regioner, vilka styrmedel som myndigheterna använder och vilka förändringar som skett under 2019 (tabell 7.1).

Tabell 7.1 Myndigheter som styr över verksamheter i kommuner och regioner, samt förändringar under 2019.

Myndighet	Före-skrifter	Tillsyn	Stats-bidrag	Allmänna råd	Stöd och vägled-ningar	Kunskaps- underlag/ forsknings- resultat
Boverket	x	x	x (U)	x	x	x
Blekinge tekniska hög-skola		x	x		x	
Brottsförebyggande rådet			x	x	x (N)	x
Delegationen mot segregation			x (F) (U)		x	x
E-hälsomyndigheten						x
Folkhälsomyndigheten	x (F)	x	x	x (N) (F)	x (N)	x (N)
Forum för levande historia						x
Försäkringskassan	x (N)		x		x (N)	x
Försvarshögskolan						x (N)
Göteborgs universitet						x (N)
Havs- och vattenmyndig-heten	x	x	x	x	x	x
Inspektionen för vård och omsorg	x	x				
Kommerskollegium	x				x	
Konkurrensverket		x			x	x
Konsumentverket		x			x	x
Kriminalvården	x					x
Kungl. biblioteket	x		x		x (N)	x (N)
Lunds universitet			x			x
Lantmäteriet	x	x			x	x
Livsmedelsverket ¹				x (N) (F)		x (N)
Lotteriinspektion				x		x
Läkemedelsverket	x	x	x	x	x	x
Migrationsverket	x		x		x (F)	
Myndigheten för digital förvaltning	x (N)	x			x	x

Myndighet	Föreskrifter	Tillsyn	Statsbidrag	Allmänna råd	Stöd och vägledning	Kunskapsunderlag/forskningsresultat
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	x			x	x (N)	x
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	x	x	x		x	x
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor			x (U)		x	x
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys						x (N)
Naturvårdsverket	x	x	x	x	x (N) (F)	x (N)
Post- och telestyrelsen			x		x (N)	x
Polismyndigheten	x			x		x
Riksarkivet				x	x	x (N)
Riksantikvarieämbetet	x	x	x		x	
Sameskolstyrelsen			x			
Sametinget		x	x			
Socialstyrelsen	x (N)		x (N) (U)	x (N)	x (N)	x (N)
Skogsstyrelsen		x			x	x
Specialpedagogiska skolmyndigheten	x		x	x	x	x
Statens energimyndighet	x (N)		x (U)		x	x
Statens geotekniska institut			x		x	x
Statens kulturråd	x		x (N) (U)		x (N)	x (N)
Statens skolinspektion		x				x
Statens skolverk	x (N) (F)		x (N) (F) (U)	x	x (N) (F)	x (N)
Strålsäkerhetsmyndigheten	x	x		x	x (N)	x
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut			x		x (N) (F)	x
Tillväxtverket			x		x	x
Trafikverket			x (N)	x	x	x
Totalförsvarets forskningsinstitut						x
Upphandlingsmyndigheten					x	x
Uppsala universitet			x			x

Myndighet	Föreskrifter	Tillsyn	Statsbidrag	Allmänna råd	Stöd och vägledning	Kunskapsunderlag/forskningsresultat
Transportstyrelsen	x (N) (U)	x	x	x		x
Valmyndigheten	x		x		x	x (N)
Vetenskapsrådet			x			x

¹ Myndigheten svarade inte på vår enkät våren 2018 och därför finns endast uppgifter om vilka förändringar om skett under 2019.

Anmärkning: F= förändring under 2019, N= ny under 2019, U= upphävt under 2019. I tabellen ingår inte länsstyrelserna.

Kolumnen "Föreskrifter" gäller de myndigheter som har bemyndiganden att utfärda föreskrifter. Men de förändringar som har markerats med F, N och U i kolumnen anger om myndigheten har gjort förändringar i befintliga föreskrifter, utfärdat nya föreskrifter respektive upphört med någon föreskrift under 2019. I enkäten hösten 2019 uppger en myndighet som tidigare inte haft bemyndigande att utfärda föreskrifter att de utfärdat en ny föreskrift. Vidare uppger en myndighet, som tidigare angett att de inte använder det styrmedlet, att de har publicerat ett kunskapsunderlag.

Källa: Statskontorets enkät våren 2018, hösten 2018 och hösten 2019 samt en kompletterande undersökning av myndigheter som inrättats 2018.

Bilaga 8

Utredningar och rapporter

I denna bilaga redogör vi för vårt urval av utredningar och rapporter som har publicerats under 2019 och som tar upp betydande frågor om statens styrning av kommunsektorn. I tabellerna nedan ger vi kortfattade beskrivningar av de olika utredningarna och dess påverkan på kommuner och regioner. Tabell 8.1 redovisar statens offentliga utredningar (SOU), tabell 8.2 redovisar skrivelser från Regeringskansliet och tabell 8.3 redovisar utredningar från myndigheter.

Tabell 8.1 Utredningar från kommittéväsendet under 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning eller dess konsekvenser.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad, SOU 2019:3 (A)	Utredningen föreslår bl.a. att gränsdragningen mellan vad som är ett statligt ansvar respektive ett kommunalt ansvar i arbetsmarknadspolitiken tydliggörs. Utredningen föreslår att en bestämmelse införs för att bättre samordna kommunernas ansvar för sociala insatser och Arbetsförmedlingens ansvar för arbetsmarknadsstöd. Samordningen ska ske genom en samordnad individuell plan mellan Arbetsförmedlingen och kommunens socialtjänst. Utredningen föreslår också att regionerna får ett tydligare mandat för kompetensförsörjningsarbetet.
Modernare byggregler— förutsägbart, flexibelt och förenklat, SOU 2019:68 (F)	Utredningen lämnar bland annat förslag som innebär principer för en reformering av Boverkets byggregler (BBR). Förslaget innebär att Boverket får ett regeringsuppdrag att reformera BBR genom att bland annat att precisera vaga ord och formuleringar i föreskrifter och minska användningen av allmänna råd. Reformeringen av BBR förväntas bland annat att ge kommunerna ett bättre beslutsstöd och kan minska antalet frågor som behöver tolkas och bedömas av kommunerna när det gäller byggregel tillämpning. Sammantaget kan kommunernas kostnader för att tillämpa dagens BBR minska.
Förbättrat skydd för totalförsvaret, SOU 2019:34 (Fö)	Förslag på att införa en generell uttryckt skyldighet i lag för kommuner och landsting att beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet. Utredningen föreslår också en föreskrift om att kommuner och landsting vid behov samråda med berörd statlig myndighet i frågor av betydelse för totalförsvaret. Länsstyrelsen föreslås få en utökad möjlighet att tillvarata totalförsvarets intressen i den fysiska planeringsprocessen.
Skogsbränderna sommaren 2018, SOU 2019:7 (Ju)	Förslag på att kommunerna ska ha en kontinuerlig övergripande ledning av räddningsverksamheten, vilket är ett nytt krav. Utredningen föreslår också att ett statligt övertagande av räddningstjänsten i en eller flera kommuner får begränsas till att omfatta en viss räddningsinsats (delvis övertagande). Ett annat förslag innebär bl.a. att MSB får ansvar för att samordna kommunernas verksamheter när det gäller skydd mot olyckor.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Häriifrån till evigheten. En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv, SOU 2019:58 (K)	Ett förslag är att kommuner bland annat ska ta fram överlämnandeplaner för arkiv. Ett annat förslag är ett nytt statsbidrag för att främja arkivcentrumlösningar. Ytterligare ett förslag är en rådgivningsuppdrag för arkivmyndigheterna, som innebär en viss utökning av rådgivningsverksamheten jämfört med i dag. I kommuner där arkivmyndigheter redan bedriver sådan verksamhet bör förslaget inte innebära ökade arbetsinsatser.
Agenda 2030-delegationens slutbetänkande – Världens utmaning, världens möjlighet, SOU 2019:13 (M)	Förslag på att regeringen i en proposition till riksdagen föreslår ett mål för genomförandet av Agenda 2030, vilket anger riktningen även för kommuner och landsting. Ett annat förslag utredningen lämnar är att regeringen ingår ett handslag med SKL med en gemensam programförklaring för det fortsatta genomförandet av Agenda 2030 på lokal och regional nivå.
En utvecklad vattenförvaltning, SOU 2019:66 (M)	Utredningen föreslår en utvecklad organisation för vattenförvaltningen. Kommunerna ansvarar redan i dag för att följa miljö kvalitetsnormerna. Den utvecklade organisationen påverkar kommunernas sätt att arbeta. Därför föreslår utredningen att kommunstödare, placerade vid länsstyrelserna, ska bistå kommunerna med den myndighetsgemensamma åtgärdsplaneringen. Kommunerna kan också behöva kompenseras för ökade kostnader för samordning av planeringsarbetet.
Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige, SOU 2019:21 (N)	Förslag på att alla regionala aktörer i samverkan med kommuner bör arbeta med investeringsfrämjande. Utredningen föreslår en förstärkning av det regionala investeringsfrämjandet genom statlig finansiering som villkoras mot en lika stor finansiering från varje region.
Privat initiativrätt – Planintressentens medverkan vid detaljplanläggning, SOU 2019:9 (N)	Förslag på en bestämmelse i PBL om att kommunen, om det begärs av planintressenten, i planbeskedet ska redovisa sin bedömning av vilket planeringsunderlag som kan behövas för detaljplanläggningen. Utredningen bedömer att det medför visst merarbete för kommunerna. I de fall en planintressent begär att få inhämta Länsstyrelsens yttrande kan det innebära ett merarbete för kommunen vid handläggningen av ett planbesked.
Stärkt kompetens i vård och omsorg, SOU 2019:20 (S)	Förslag på att yrket undersköterska regleras med en skyddad yrkestitel. En möjlig konsekvens av regleringen är att det blir konkurrens om personer med den skyddade yrkestiteln undersköterska, vilket kan påverka kommuners och landstings kompetensförsörjning. En annan möjlig konsekvens är löneökningar för gruppen.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
God och nära vård – vård i samverkan, SOU 2019:29 (S)	Delbetänkande av en utredning som har i uppdrag att utifrån förslagen i betänkandet Effektivvård (SOU 2016:2) stödja landstingen, berörda myndigheter och organisationer i arbetet med att samordnat utveckla hälso- och sjukvården. Inga förslag lämnas av utredningen, utan den ger en nulägesbild av omställningen av hälso- och sjukvården och bakgrundsanalyser och fördjupningar av vissa områden.
Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen, SOU 2018:88 (S)	Tre nya LSS-insatser föreslås: personlig service och boendestöd, personligt stöd till barn och förebyggande pedagogiskt stöd. Utredningen föreslår att ledsagarservice ska bli en del av insatsen personlig service och boendestöd. Utredningen föreslår att staten ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans. Kommunernas kostnader beräknas öka med anledning av de nya kommunala LSS-insatserna.
Tydligare ansvar och regler för läkemedel, SOU 2018:89 (S)	Förslag på att statens nuvarande särskilda statsbidrag för landstingens läkemedelskostnader i sin helhet förs över till det generella statsbidraget. Utredningen föreslår också att ett nytt stöd införs till landstingens användning av nya effektiva läkemedel och även ett bidrag till landsting med höga kostnader för behandlingar mot sällsynta sjukdomar.
Digifysiskt vårdval – Tillgänglig primärvård baserad på behov och kontinuitet, SOU 2019:42 (S)	Ett förslag som utredningen lämnar är att landstingen ska få en ny skyldighet att tillhandahålla en listningstjänst. Ett annat förslag är en ny bestämmelse som innebär att landstingets geografiska område får delas upp i flera vårdvalssystem, vilket innebär en ökad befogenhet för landstingen. Ytterligare ett förslag är en nationellt fastslagen patientavgift och lägre avgift där man är listad, vilket innebär ett ingrepp i landstingens nuvarande självbestämmande av patientavgifter i primärvården.
För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål, SOU 2019:18 (U)	Förslag på att ämnet modersmål ska regleras i timplanerna för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Huvudmannen blir skyldig att erbjuda undervisning i ämnet modersmål under hela elevens skoltid och antalet deltagande elever ska inte begränsa huvudmannens skyldighet att anordna undervisningen.
Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle, SOU 2019:4 (U)	Utredningen föreslår bl.a. att ett nytt obligatoriskt inslag med tilldelad tid, kallat framtidsval, ska införas i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan. Vidare föreslås att skolhuvudmännen blir skyldiga att erbjuda vissa elever individuell karriärvägledning vid vissa tillfällen. Huvudmännen blir också skyldiga att upprätta planer för karriärvägledning för eleverna.

Tabell 8.2 Skrivelser från Regeringskansliet under 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning eller dess konsekvenser.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Behov av hjälp med andning och sondmatning, S2019/00767/FST (S)	Förslag på att hjälp med andning och sondmatning ska utgöra grundläggande behov som kan ge rätt till personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Promemorian bedömer att kommunernas samlade kostnader för insatser enligt LSS och socialtjänstlagen (2001:453) bedöms minska. Detta på grund av att enskilda som får insatser enligt nämnda lagar genom förslaget i stället kan få statlig assistansersättning.
Förslag till ändringar i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande, Fi2019/02681/BB (Fi)	Ett förslag är att kravet på att stöd bara får lämnas om bostäderna upplåts med hyresrätt i områden med befolkningstillväxt tas bort. Därmed ska den delen av stödet kunna riktas till hela landet. Ett annat förslag rör en särskild prioriteringsgrund för projekt om investeringsstöd i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionen.
Förbättrat genomförande av luftkvalitetsdirektivet, M2019/01333/R (M)	Förslag på att förbättra genomförandet av luftkvalitetsdirektivet. Ett förslag är att förtydliga vad ett åtgärdsprogram för luftkvalitet ska innehålla. Enligt förslaget ska kommunerna i sina åtgärdsprogram inkludera information om på vilket sätt åtgärder är lämpliga för att hålla perioden av gränsoverskridande av miljökvalitetsnormen så kort som möjligt.
På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk, PM av utredningen om stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk, (U)	Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur det kan säkerställas att kommuner erbjuder individanpassad utbildning för nyanlända som ska ta del av sfi och annan utbildning. Utredningen föreslår en ny skyldighet för kommunerna att ta fram en utbildningsplan för sammanhållen utbildning. Planen ska innehålla olika uppgifter om utbildningens syfte, innehåll, organisation och längd.

Tabell 8.3 Utredningar eller rapporter från myndigheter under 2019 som tar upp betydande frågor om statens styrning eller dess konsekvenser.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Rapport över länsstyrelsernas ANDT-arbete 2018, Folkhälsomyndigheten, (S)	Folkhälsomyndigheten lyfter utvecklingsområden och åtgärdsförslag för att främja förutsättningarna för länsstyrelser och kommuner att driva ett effektivt ANDT-förebyggande arbete (alkohol, narkotika, dopning och tobak) och en likvärdig, effektiv och samordnad alkohol- och tobakstillsyn. De pekar exempelvis på behovet av en tydligare nationell styrning av kommunal tillsyn och en grundutbildning för anställda i kommuner som arbetar med alkohol- och tobakstillsyn.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Förutsättningar för krisberedskap och totalförsvaret i Sverige (2019 års upplaga), Försvarshögskolan, (Fö)	Rapporten beskriver svensk samhällssäkerhet genom en historisk överblick av hur totalförsvaret och krisberedskapen utvecklats från tidigt 1900-tal och fram till idag och en översiktlig beskrivning av de rättsliga, administrativa och organisatoriska förutsättningarna på lokal, regional och nationell nivå.
From Idea to Policy: Scandinavian Municipalities Translating Radicalization, ISSN: 2363-9849, Göteborgs universitet (U)	En jämförelse av hur kommuner i nordiska länder arbetar med deradikalisering och implementerar statlig politik, och hur det skapar variation. Enligt studien finns det minst två sätt att förstå varför det uppstår variation i arbetet med radikaliserings på den lokala nivån. Det ena sättet handlar om att det finns lite vetenskapliga belägg för hur och varför radikaliserings uppstår. Det andra grundar sig i teorier om vad som händer när organisationer är under press att agera i osäkra situationer.
Jämställdhetspolitik och styrformens betydelse. Europeiska socialfonden i svensk och spansk förvaltning, ISBN: 978-91-519-0009-4, Göteborgs universitet (U)	En studie som visar hur EU-politik implementeras och sätter stort fokus på hur staten organiserar arbetet i relation till bland annat regional och lokal nivå. I den svenska förvaltningen användes en nätverksorienterad modell, medan den spanska förvaltningen använde en hierarkisk/byråkratisk modell. Författaren argumenterar att den byråkratiska styrformen är fördelaktig för att styra frågor som rör informella maktrelationer, som jämställdhet.
Evaluation systems in local eldercare governance, ISSN: 1468-0173, Göteborgs universitet, (U)	En studie om utvärderingssystem i äldreomsorgen som fokuserar på ansvarsproblematiken och effekter av nationell och lokal styrning. Studien visar bland annat att utvärderingssystemen skapar olika idéer om vad kvalitet inom äldreomsorgen betyder.
Lärarkåren och förstelärarna. Splittrad, stärkt och styrd profession, ISSN:1401-3320 Göteborgs universitet, (U)	En studie av hur förstelärarreformen implementeras i skolor. Studien visar att förstelärarreformen har stärkt lärarnas autonomi, framför allt på ett organisatoriskt plan. Samtidigt har deras vardagsarbete påverkats i liten utsträckning.
Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi, Kungliga biblioteket (K)	Förslag på en nationell biblioteksstrategi med kompletterande förslag på sex reformer i syfte att stärka det svenska biblioteksväsendet. Bland annat ett reformpaket för skolbibliotek och mångspråkig biblioteksverksamhet.
Folkbibliotek i glesbygd, Kulturrådet (K)	Kartläggningen pekar på ett behov av långsiktiga statliga stimulansmedel i linje med satsningen "Stärkta bibliotek", som Kulturrådet genomför mellan 2018–2020 där 225 miljoner om året ska fördelas till Sveriges kommuner och 25 miljoner till regionerna. Kartläggningen pekar också på behov av tydligare nationell samordning av digitala medieresurser samt ökade initiativ för att se till kompetensbehoven i glesbygdsbiblioteken.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Översyn av bidraget för Skapande skola, Kulturrådet (K)	Statsbidraget till kulturell verksamhet i skolan uppskattas av de som får ta del av projekten. Dock finns flera utmaningar med bidragets utformning som gör att bidraget inte når fler och nya grupper av barn och elever. Kulturrådet rekommenderar regeringen att vidareutveckla bidragets syfte, minska målgruppen och att på sikt justera förordningen så att huvudmän ges möjlighet att söka i samverkan.
Styra alltjämt— Kartläggning av hur Sveriges regioner arbetar med jämställdhet i styrning av verksamhet som ingår i kultursamverkansmodellen, Kulturrådet (K)	Jämställdhet förekommer i regional styrning av kulturverksamhet, men det finns regionala variationer när det gäller på vilka sätt och hur mycket jämställdhet lyfts i kulturplaner, uppdrag och uppföljning. Variationerna kan förstås utifrån att regionerna arbetar utifrån sina olika behov och prioriteringar, men också utifrån att den regionala kulturverksamheten är organiserad på olika sätt.
Revision av Sveriges livsmedelskontroll 2018 – Resultat av länsstyrelsernas och Livsmedelsverkets revisioner av kontrollmyndigheter, L 2019 nr 07, Livsmedelsverket (N)	Livsmedelsverket ser brister i finansieringen av den kommunala livsmedelskontrollen. En risk blir då att livsmedelskontrollen finansieras med skattemedel eller att livsmedelsföretagens avgifter finansierar annan verksamhet än livsmedelskontroll. En majoritet av kommunerna saknade system för att identifiera brister i sin verksamhet och många kommuner har inte implementerat målen i Sveriges fleråriga nationella kontrollplan (NKP).
Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019, Naturvårdsverket (M)	Naturvårdsverket anser att Regeringen bör överväga att ta fram fler etappmål, som är en del av miljömålssystemet. Naturvårdsverket föreslår också att regeringen fattar beslut om ett nytt etappmål om kommunalt avfall.
Riksarkivet, kommunerna och landstingen – Ett helhetsperspektiv på samhällets informationsförsörjning (Dnr RA 04–2017/05870), (K)	Riksarkivet föreslår att myndigheten får meddela föreskrifter för hela den offentliga förvaltningen, föreskrifter som ska gälla för kommuner och landsting föreslår meddelas först efter samråd med SKR. Riksarkivet föreslår också att myndigheten tillsammans med kommunsektorn får ansvar för att ta fram gemensamma strategier och metoder för tillsynen av regel efterlevnaden inom den offentliga sektorn.
Stödet till kommuner för ökat bostadsbyggande, Riksrevisionen 2019:20 (Fi)	Riksrevisionens rapport visar att stödet inte på ett effektivt sätt har stimulerat ett ökat bostadsbyggande, vare sig generellt eller i kommuner som tar emot nyanlända. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att bl.a. anpassa utformningen av stödet med hänsyn till kommunernas planerings- och budgetprocesser.
Stöd till renovering och energieffektivisering – en riktad satsning till vissa bostadsområden, Riksrevisionen 2019:25 (Fi)	Riksrevisionens rapport visar att stödet inte har varit lämpligt utformat för att nå avsedda syften. Endast en bråkdel av de anslagna medlen har använts och det finns en risk att stödet har finansierat åtgärder som ändå skulle ha blivit av. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att utforma stödet bland annat utifrån en analys av vilka problem det ska avhjälpa.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
<p>Det kommunala utjämningsystemet – behov av mer utjämning och bättre förvaltning, Riksrevisionen 2019:29 (Fi)</p>	<p>Riksrevisionen bedömer att systemet för kommunalekonomisk utjämning inte är utformat så att kommunerna kan ge kommuninvånarna en i huvudsak likvärdig service utan större skillnader i skattesatser. Enligt RiR:s beräkningar är 245 av landets 290 kommuner underkompenserade i kostnadsutjämnningen. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att utveckla utjämningsystemet så att det i större utsträckning utjämnar för kommunernas olika förutsättningar.</p>
<p>Klimatklivet – stöd till lokala klimatinvesteringar, Riksrevisionen 2019:1 (M)</p>	<p>Riksrevisionens rapport visar att stödet inte är kostnadseffektivt. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att vid införande av eventuella nya stöd utgå från problemet som ska avhjälpas. Riksrevisionen menar att stöd till klimatinvesteringar enbart bör ges till åtgärder i sektorer där andra styrmedel är svaga.</p>
<p>Ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS, Riksrevisionen 2019:23 (S)</p>	<p>Kommuner som inte verkställer biståndsbeslut inom tre månader ska rapportera detta till Inspektionen för vård och omsorg. Kommunerna riskerar också att få betala en sanktionsavgift. Regelverket har bidragit till en förbättrad rättssäkerhet för enskilda som beviljats bistånd, men regelverket innebär också en påtaglig administration. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att överväga om kommunernas rapporteringsskyldighet också bör omfatta ej verkställda domar samt att se över ifall tidsgränserna i rapporteringen behöver justeras.</p>
<p>Förändring under ytan: kommunerna och EU-projekt, Sieps 2019:13epa, (SB)</p>	<p>EU-projekt innebär en finansieringskälla för kommunerna och en möjlighet att utveckla de kommunala organisationerna. EU-projekt kan också få konsekvenser som inte är helt synliga. Projektformen medför nya roller och funktioner för tjänstepersoner och kommunala organisationer, och får konsekvenser för hur kommunerna rekryterar och organiserar EU-projekt och ordinarie verksamhet. Utvecklingsarbete genom EU-projekt kan ta tid, kräva energi och kosta pengar. Därför bör utvecklingsarbetet tas på stort allvar så att de leder till önskvärda resultat och effekter.</p>
<p>Utvärdering av statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling – slutredovisning, Skolverket 2018:1060, (U)</p>	<p>Skolverket redogör för flera utmaningar kopplade till bidraget. Exempelvis ser Skolverket en risk att det kostnadsvillkor som är knutet till bidraget bidrar till en snedfördelning av bidraget och orättvisa förhållanden mellan olika typer av huvudmän.</p>

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa – Uppföljning och analys av överenskommelser mellan staten och Sveriges kommuner och Landsting 2016–2018, Socialstyrelsen, Slutrapport 2015-5-7 (S)	Socialstyrelsens uppföljning visar att överenskommelserna mellan staten och SKL har lett till många utvecklingsarbeten i kommuner och regioner, vilka stärker förutsättningarna för bland annat en mer kunskapsbaserad och tillgänglig vård och omsorg. Samtidigt bedömer Socialstyrelsen att utformningen av satsningen inte stärker förutsättningarna för en jämlik vård och omsorg mellan kommuner och regioner. Socialstyrelsens slutsatser är att det finns stora behov av utveckling inom området psykisk hälsa och att fortsatta satsningar inom området är nödvändiga.
Ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom – en modell för mångprofessionell samverkan för personcentrerad vård och omsorg vid demenssjukdom, Socialstyrelsen 2019-6-22, (S)	Socialstyrelsen presenterar en modell över vilka insatser som behöver erbjudas en person med demenssjukdom under hela sjukdomsförloppet. Syftet är att bidra till en mer jämlik vård och omsorg över landet. Modellen innehåller också exempel på samverkansformer mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård samt verktyg som kan underlätta samverkan.
Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och landsting – en analys, Statskontoret 2019:1 (Fi)	Kommuner och landsting har förståelse för statens behov av att styra, men riktar en stark kritik mot omfattningen och utformningen av styrningen. Framst riktas kritik mot mängden och utformningen av de riktade statsbidragen. Styrningens omfattning gör det svårt för kommuner och landsting att bedriva verksamheten på det mest ändamålsenliga sättet. Den statliga styrningen skapar också en stor mängd administrativt arbete i kommuner och landsting.
Ökad bemanning inom äldreomsorgen. En uppföljning av regeringens tillfälliga satsning 2015–2018. Slutrapport, Statskontoret 2019:5 (S)	Regeringens satsning för ökad bemanning i äldreomsorgen i form av ett riktat statsbidrag till kommuner har lett till ökade resurser i äldreomsorgen och en ökad bemanning nära de äldre. Satsningen har också bidragit till ökad likvärdighet mellan kommuner. Det finns en risk för att de positiva resultaten i äldreomsorgen blir kortvariga eftersom satsningen inte är utformad för att ge bestående resultat och effekter. Endast en mindre del av kommunerna har prioriterat insatser för att utveckla verksamheten.
Det oberoende konsumentstödet, Statskontoret 2019:7 (Fi)	Det oberoende konsumentstödet sammantaget har blivit mer ändamålsenligt och effektivt efter att staten inrättade Hallå konsument. Men det har också bidragit till att allt färre kommuner erbjuder konsumentvägledning. Regeringen kan överväga om konsumentvägledningen ska vara en frivillig uppgift för kommunerna eller på annat sätt tydliggöra den kommunala vägledningens syfte och hur den kan komplettera det statliga stödet.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Utvärdering av strategin för unga som varken arbetar eller studerar, Statskontoret 2019:12 (U)	Statsbidragen som riktades direkt mot målgruppen (UVAS) tog lång tid att utlysa och därför hade skolorna kort tid på sig att starta projekten riktade mot målgruppen. Det går att åstadkomma en mer effektiv strategi om det finns en strategisk färdriktning.
Förvaltningspolitik i förändring – långsiktiga utvecklingstendenser och strategiska utvecklingsbehov, Statskontoret PM, (Fi)	Ett strategiskt utvecklingsbehov som Statskontoret identifierar är den statliga styrningen av kommuner och regioner. Statskontoret bedömer att regeringen kan ge Statskontoret i uppdrag att sammanställa de samlade erfarenheterna och den samlade kunskapen om riktade statsbidrag som finns i olika delar av förvaltningen, utveckla sin förmåga att styra genom överenskommelser samt att ta initiativ med syfte att åstadkomma lägre administrativa kostnader för kommuner och regioner.
Utvärdering av statsbidraget för höjda lärarlöner, Statskontoret 2019:17 (U)	Bidragsåret 2018/2019 använde samtliga kommuner Lärarlönelyftet. Få huvudmän uppger att de fördelar lärarlönelyften efter elevers behov och förutsättningar. Lärarnas genomsnittslöner har ökat relativt mycket de senaste åren, vilket kan vara gynnsamt för läraryrkets attraktivitet. Samtidigt finns en risk att reformen får negativa konsekvenser, om till exempel högre lönekostnader leder till att skolverksamheten får mindre resurser i andra delar.
Utvärdering av ett mer ändamålsenligt klagomålssystem, Statskontoret 2019:18 (S)	Statskontoret menar att regeringen bör ge fortsatt finansiering till SKL:s arbete med att utveckla 1177 Vårdguiden och på sikt också verka för att även de kommunala och privata vårdgivarna ska kunna ta emot klagomål via 1177 Vårdguiden. Regionerna bör säkerställa att patientnämnderna har tillräckliga resurser att hantera alla delar av sina uppdrag.
Erfarenheter från valen 2018, Valmyndigheten (K)	Valmyndigheten bedömer att det finns ett behov av tydligare normering, styrning och ansvarsfördelning inom valadministrationen. Valmyndigheten upplever att kommunerna efterfrågar mer vägledning och föreslår att deras ansvar tydliggörs så att det överensstämmer med de behov och förväntningar som finns på den centrala valmyndigheten. Valmyndigheten föreslår att säkerhetsfrågor ska hanteras centralt av Valmyndigheten och att en obligatorisk incidentrapportering införs för regionala och lokala valmyndigheter.
Åt samma håll – Nationella insatser för stärkt ledarskap i hälso- och sjukvården, Vårdanalys 2019:3, (S)	Förslag på att regeringen tillsammans med huvudmännen bör ta initiativ till en funktion för erfarenhetsutbyte, nätverk och kunskapsstöd i hälso- och sjukvården. Vårdanalys lämnar också rekommendationer till huvudmännen, bland annat att huvudmännen bör arbeta systematiskt med att se över och skapa bättre förutsättningar för chefer.

Titel (departement)	Beskrivning av utredningsförslag och hur de påverkar kommuner och regioner
Med örat mot marken – Förslag på nationell uppföljning av hälso- och sjukvården (två delar) Vårdanalys 2019:2, (S)	Vårdanalys lämnar förslag på nationell uppföljning av hälso- och sjukvården. Enligt Vårdanalys bör flera områden ingå i en nationell uppföljning av hälso- och sjukvården, dels områden som är viktiga ur patienters och befolkningens perspektiv och andra indikatorer av hälso- och sjukvårdens resurser, vårdkonsumtion, produktivitet och effektivitet.
Gränslösa möjligheter, gränslösa utmaningar? Vårdanalys 2019:5, (S)	Vårdanalys rekommenderar regeringen att se över fördelningen av roller och ansvar mellan de statliga aktörer som arbetar med digitalisering inom hälso- och sjukvården. Vidare rekommenderar Vårdanalys att regeringen säkerställer att en nationellt sammanhållen vårdinformationsmiljö utvecklas och förvaltas. Vårdanalys rekommenderar också landstingen att samarbeta mer i utvecklingen av en nationellt sammanhållen vårdinformationsmiljö.
Olik eller ojämlig? En analys av regionala skillnader i gravidvårdskedjan, Vårdanalys 2019:4 (S)	Vårdanalys rekommenderar regeringen att i överenskommelser med SKL ställa krav på sjukvårdshuvudmännen att Gravidenkäten införs enligt plan och att den genomförs regelbundet. Regeringen rekommenderas också att ge uppdrag till myndigheter för att säkerställa att det görs återkommande nationell uppföljning av jämlikhet och kvalitet i gravidvårdskedjan.